

leki- pásztor

evangélikus
Lelkészi
szakfolyóirat

LVII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

1982. JANUÁR

TARTALOMJEGYZÉK

EGYHÁZUNK ÚTJÁN

Reménységben szolgálunk — Dr. Káldy Zoltán püspök jelentése a Déli Egyházkerület Presbitériumának 1981. november 17-i ülésén	1
Veszélyben az emberiség jövője — Püspöki jelentés az Északi Egyházkerület 1981. november 12-i presbiteri ülésén (D. Dr. Ottlyk Ernő) — — — — —	10
Az életért és a békéért — Püspök-elnöki jelentés az Országos Presbitérium 1981. november 24-én tartott ülésén (Dr. Káldy Zoltán) — — — — —	16

TANULMÁNYOK

A közösség mint ajándék és feladat (Szerkesztő) — — — —	23
A gyülekezet közössége és az emberiség közössége (Szakál Árpád)	29

ÖRÖMHÍR A GYERMEKEKNEK

Az én Bibliám (Gáncs Péter) — — — — —	36
Isten szól hozzánk a Biblián keresztül (Missura Tibor) — — —	38
Isten az igehirdetésben közli velünk akaratát (Sárkányiné Horváth Erzsébet) — — — — —	40
Isten megismerteti magát velünk (Kevháziné Czégényi Klára) —	41

AZ IGEHIRDETŐ MŰHELYE

Böjti sorozat: „És ne vigy minket kísértésbe” (Ifj. Szabó Lajos) —	43
Vízkereszt után utolsó vasárnap (Balicza Iván) — — — — —	51
Hetvened vasárnap (Zászkaliczky Pál) — — — — —	53
Hatvanad vasárnap (Fehér Károly) — — — — —	55
Ötvened vasárnap (Tekus Ottó) — — — — —	57
Böjt 1. vasárnapja (Zászkaliczky Péter) — — — — —	59
Böjt 2. vasárnapja (Szalay Tamás) — — — — —	62

EGYHÁZTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

A fény és árnyék művésze (Bencze Imre) — — — —	Borító III.
--	-------------

LELKIPÁSZTOR

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Nagy István

A szerkesztés munkájában a szerkesztő bizottság vesz részt
Előfizetési ár: havi 35,— forint, fél évre 210,— forint, egy évre 420,— forint

Csekk számla: Lelkipásztor Kiadóhivatal, Budapest 516—220507

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1088 Budapest VIII., Puskin u. 12.

Telefon: 142-074

Egyetemi Nyomda — 81.7524 Budapest, 1982. Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya

Indexszám: 26 451

ISSN 0133—2821

Egyházunk útján

Reménységben szolgálunk

Dr. Káldy Zoltán püspök jelentése a Déli Egyházkerület Presbiteriumában

Tisztelt Egyházkerületi Presbitérium!

Az 1980. esztendő végén tartottuk a három évenként esedékes egyházkerületi közgyűlést, melyen részletes püspöki jelentés hangzott el nemcsak az 1977—1979-es évekről, hanem a jelentés kiterjedt az 1980. esztendőre is. Emiatt mostani jelentésem nagyobb része már az 1981. esztendőre vonatkozik. Itt is inkább a legjellemzőbb vonásokat emelem ki, mert hat napon belül egész egyházunkban folyó munkáról kell jelentést tennem.

Ismert, hogy a Lutheránus Világszövetség egyházunk meghívására 1984-ben Budapestén tartja VII. nagygyűlését és annak főtémája ez lesz: „Krisztusban — reménységgel a világért”. E téma jegyében szeretnék most néhány gondolatot felvetni, melyek érintik az egyháznak a világban való diakóniáját, valamint a gyülekezeteknek és az egyes gyülekezeti tagoknak az életét.

Ne legyen kétségünk afelől, hogy az Újszövetségben az eredeti görög szó: „elpisz” nem horizontális síkú „reménység”-et jelent, hanem vertikális irányba mutat. Vagyis, elsősorban nem a földi reménységre vonatkozik, hanem annak tárgya az üdvösség. Pál apostol az 1Thessz 5,8-ban beszél arról, hogy „vegyük magunkra... sisakként az üdvösség reménységét”, az Ef 1,18-ban pedig azért imádkozik, hogy „világosítsa meg lelki szemeiteket, hogy meglássátok milyen reménységre hívtot el minket.” De talán még egyértelműbb, amit Péter mond (1Pt 1,3—4): „újjászült minket... az élő reménységre, arra az el nem múló, szeplőtlen és hervadhatatlan örökségre, amely a mennyben van fenntartva számotokra.”

Azt lehetne kérdezni, hogy a reménység tárgyának — nevezetesen az üdvösségnek, az örök életnek — ilyen nyomatékos hangsúlyozása nem valamiféle mai divatos nosztalgiaiból történik-e részemről? Vagy nem arról van-e szó, hogy a mai világ égető nagy problémáitól — béke vagy háború, fegyverkezés vagy leszerelés, rakéták telepítése vagy arról való lemondás, éhség vagy igazságos nemzetközi gazdasági rend — el akarom vonni a figyelmet és az „égbé” akarom irányítani a figyelmet? Vagy esetleg kilátástalannak látok minden emberi erőfeszítést a világ megmentéséért és ezért az örök életre irányítom a figyelmet?

Eppen fordítva! A reménység tárgyának, az üdvösségnek, az örök életnek valósága *nem elfordít bennünket világunk gondjaitól, hanem elsősorban ez lendít a gondok megoldásának segítésére.* Megragadóan mondja Pál apostol: „A teremtett világ ugyanis hiábavalóságnak vettetett alá... mégpedig azzal a reménységgel, hogy a teremtett világ maga is meg fog szabadulni a romlandóság szolgaságából arra a szabadságra és dicsőségre, amelyben Isten gyermekei részesülnek.” (Rm 8,20). Isten tehát maga adott a világnak reménységet, nevezetesen azt a reménységet, hogy fel szabadul a mulandóság rabságából. Ahol Krisztusban szabadság van, ott megszűnnek a mulandó lét céltalan erőfeszítései, a tehetetlenség, a bé-

nultság, a jövőtlenség érzése, ott megvan az ember ereje ahhoz, hogy célját elérje, feladatát elvégezze. Ezért a Krisztusban „megszabadult” és reménységben élő ember a problémák tömege között is úgy néz a világra, mint amely egykor megszabadul a „romlandóság rabságából” és addig is e reménységből fakadóan lankadatlanul fáradozik azért, hogy a végső és teljes szabadság egy-egy jele felcsillanjon már most világunkban. Ez pedig azért lehetséges, mert Isten már cselekedett, hiszen „elérkezett az Isten országa”. A világbéke ugyan még nem a végső béke, de utal rá. A leszerelés ugyan még nem az az állapot, amikor „nép népre kardot nem emel, hadakozást többé nem tanul.” (Ézs 2,4) de sejtet valamit belőle. Az igazságosság még nem olyan tökéletes, mint amikor „az Úr szeretetet, jogot és igazságot teremt a földön”, de felé mutat. Ebből a végső reménységből táplálkozik a keresztyének hétköznapi reménysége is, amellyel munkálkodnak a világért.

Ez a reménység azonban — melynek tárgya az üdvösség —, nemcsak a világért, annak megmaradásáért és igazságos rendjéért való szolgálattal határozza meg, hanem az evangélium-hirdetést és a szentségek kiszolgáltatását is. Mi nem egyszerűen azért hirdetjük az evangéliumot, hogy az emberek „emberebb emberek” legyenek, humanizálódjanak, készek legyenek a másik emberért áldozatot vállalni, a világ igazságosabb rendjéért és békéjéért fáradozni, hanem e célok szem előtt tartásával is, sokkal inkább azért, hogy elnyerjék a reménység tárgyát, vagyis üdvösségre, örök életre jussanak. Elsősorban ezért kell hirdetnünk az evangéliumot.

Tudom, hogy az evangélium hirdetésénél inkább a hitrejutást szoktuk hangsúlyozni, de nem szabad elfeledkeznünk arról, amit 1Pt 1,21-ben olvasunk: „Ő ugyan a világ teremtése előtt kiválasztatott, de az idők végén jelent meg a ti kedvetekért, akik általa hisztek Istenben, aki feltámasztotta őt a halálból, és dicsőséget adott neki, hogy hitetek Istenbe vetett reménység is legyen.” A hitnek reménységbe kell kiteljesednie.

Az a tapasztalatom, hogy az utóbbi időben egyházunkban hangzó igehirdésekben elhalványult ez a nézőpont, mintha többen félnének az ún. „vertikális igehirdetés” vádjától, illetve a diakóniai teológia mellőzésének hibáztatásától. Holott az evangélium „tisza hirdetéséhez” elegendhetlenül hozzátartozik a reménység hirdetése, közelebről a reménység tárgyának, az üdvösségnek hangsúlyos hirdetése.

E nélkül nem evangéliumhirdetés az igehirdetés. Baj akkor van, ha az igehirdetők belevesznek az eszhatalógia tengerébe és nem tudnak kiúszni a partra, hogy ott diakóniát hirdessenek és gyakoroljanak az emberek között, más szóval: a reménységből fakadó cselekedetekre hívjanak és maguk is cselekedjenek. A reménység hangsúlyos hirdetése nem a már szólás-mondássá lett „lutheránus-quietizmus”-t táplálja, hanem sokkal inkább az oly kívánatos lutheránus aktivitást az élet egész területén.

A reménység tárgyára, az üdvösségre való figyelés megeleveníti az egyház missziói munkáját. Hiszen arra ösztönöz, hogy minél több emberrel megismertessük Istennek Krisztusban nyilvánvalóvá lett üdvözcselekvését és üdvakarátát: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16). Pál apostol arról vallott, hogy őt a „Krisztusszeretete szorongatta” (2Kor 5,14) és ez kényszerítette az evangélium továbbadására, a másokért való szolgálatra. Sokszor az a benyomásom, hogy több lelkészünket elsősorban a gyülekezet megtartása, a lemorzsolódástól való meg-

őrzése készíteti az evangélium hirdetésére. Ez az igehirdetés azonban nagyon gyakran hasonlít a vízbefülő kétségbeesett S. O. S. kiabálásához. Nekünk nem a gyülekezet megmaradásáért a „túlélésért” kell az evangéliumot hirdetnünk egy szekularizálódó világban, hanem azért, hogy az emberek üdvösségre jussanak. Az ilyen evangélium-hirdetés egyben megtartja a gyülekezetet is, mert az ébreszt hitet és „aki hisz az nem menekül el” (Ézs 28,16), hanem közösséget keres azokkal, akik ugyanúgy „megízlelték az Isten jóságát”, mint ő és bizonyossá lettek abban, hogy a reménység pedig nem szégyenít meg” (Rm 5,5). Ezek az emberek azok, akik megértik Pál apostol szavát: „A reménységben örvendeztetek, a szorongattatásban legyetek kitartóak” (Rm 12,12), vagyis a reménység tárgyának, az üdvösségnek hirdetése tartja meg a gyülekezeteket.

Míndez vonatkozik a *gyermek és ifjúság között* folyó vagy végzendő munkára is. Itt sem az a helyes nézőpont, hogy valamiképpen biztosítsuk a gyülekezetek „utánpótlását” vagy „továbbélését”, hanem az, hogy a gyermekek és ifjak „lelki szemei” nyiljanak meg és ők is meglássák milyen reménységre „hívta el” őket Isten. Csak ennek nyomán kapcsolódnak hosszútávon is a gyülekezetekhez. E nélkül viszont csak rövidtávú lesz az érdeklődésük.

A *szórványmunka* is csak a reménység tárgyának, az üdvösségnek az égisze alatt lehet gyümölcsöző. Ha csak az a gondolat készítet bennünket egy-két-tíz szórványhívó felkeresésére és otthonukban való evangéliumhirdetésre, hogy meg akarjuk tartani őket evangélikusoknak a „más-vallású vagy világnézetű tömegben”, akkor ez a szórványmunka felszínessé és formaivá válik, előbb-utóbb kifulladás. De ha az lendít erre a munkára, hogy az az egy-két evangélikusnak született és nevelkedett lélek is meghallja az Isten üdvözítő szeretetéről szóló evangéliumot, akkor az egész szórványmunka a reménység jegyében folyik és ez a reménység nemcsak felelősséget ébreszt az egy iránt, de belőle erő is fakad azoknak a körülményeknek legyőzésére, amelyeket a hosszú úton a lelkes fizikai fáradtsága és az „egynek vagy kettőnek” megtalálása időileg jelent.

A reménység tárgyát az üdvösséget, az örök életet kell szem előtt tartanunk akkor is, amikor a *diakóniai munkát* végezzük gyülekezeteinkben és szeretetintézményeinkben. Nem egyszerűen arról van szó, hogy egy „leépült” öregnek vagy egy szellemileg hátramaradt, esetleg béna és tehetetlen gyermeknek valami módon biztosítsunk otthont, ételt és gondozást. A nagyon nehéz munka közben nemcsak azt kell látnunk, hogy az egyik „leépült”, a másik pedig megbénult, tehát lényegében majdnem értéktelen személy, hanem látnunk kell azt is, hogy ő is üdvösségre hivatott és innét kap emberi „értéktségében” nagy értéket. Az üdvösség fényében lehet csak egy öreg, beteg embernek, vagy gyermeknek s ifjúnak az értékét látni.

A másik szempont az, hogy az örök életben nem lesz könnyű, betegségi, bénasági, tehetetlenségi és öregségi! Amikor valaki most meggyógyul, szenvedési enyhülnek, könnyei letöröltetnek, az öregség terhei könnyebbülnek, akkor ezek az örök élet felé mutatnak, vagy inkább abból a teljességből valami már itt felvillan. Jelek ezek a teljességből.

Mint előzőleg elmondottuk a szélesebb körű, a társadalomban és a népek világában végzett diakónia is így kerül a mi szolgálatunkban, a reménység ege alá. Béke, leszerelés, atomfegyverek megsemmisítése, társadalmi és gazdasági igazságosság, népek békés együttélése, faji egyenlőség, az emberi méltóság megbecsülése, mind-mind jelzi halványabban,

vagy erőteljesebben a jövődőt, amikor a reménység látássá válik. Ez teszi széppé és gyümölcsözővé diakóniai munkánkat a világban.

Végül a reménység tárgya, az üdvösség felé fordulásunknak etikai következményei is vannak. Így mondja ezt János apostol (1Jn 3,3): „Ezért akiben megvan ez a reménység, megtisztítja magát, mint ahogy ő is tiszta.” Az eljövendő beteljesedés fénye átsugárzik már most napjainkon, életünkön és munkánkon és a fényben előtűnnek bűneink, nyomorúságaink, mulasztásaink, lazaságaink, engedetlenségeink, tisztátalanságaink. Tudjuk, igaz a reformáció tanítása, mi szerint a gyülekezet, a gyülekezet tagja, a lelkész és lelkészcsalád simul iustus simul peccator, egyszerre igaz és egyszerre bűnös. Sajnos a gyülekezet tagja és a lelkészek számára ez a tanítás kényelmes párnává és a bűnökbe való belenyugvássá lett, melybe belefer a gyülekezetek és gyülekezeti tagok erkölcsi romlása, az ún. „társadalmi erkölcs” adaptálása, a lelkészek és lelkészcsaládok etikai fellazulása, lelkészek válása, disszidálása. Lehet, hogy volt idő, amikor gyülekezetek és lelkészek súlyosabb következmények nélkül botránkozathatták a kívül- és belülvalókat, de most nem ezt az időt éljük, ha csak nem akarjuk magunkat önként elpusztítani. Ahol erkölcsi botrányok vannak, ott azt a kérdést kell feltennünk, hogy a gyülekezet vagy a lelkész egyáltalában hisz-e a reménység tárgyában, az üdvösségben. Ha reméli azt, akkor „megtisztítja magát, mint ahogy Ő (Krisztus) is tiszta.” Ha ezt teszi, akkor celekszik jót magával és az egyházzal, ha más pályán próbál ember lenni.

II.

A keret, amelyben az egyházkerület élete folyik

Nem azt az időt éljük, amikor ködösíthetünk vagy rózsaszínűre festhetjük az ég alját, vagy éppen egyházkerületünk életét. Reálisan kell látnunk a pozitív és negatív vonásokat, hogy így tisztábban álljanak előttünk feladataink.

Először is világosan látnunk kell, hogy megcsappant egyházkerületünkben az anyagyülekezetek és ezzel együtt a lelkészek száma. Jelenleg egyházkerületünkben 110 anyagyülekezet van és 10—15 azoknak az anyagyülekezeteknek a száma, amelyek társulás előtt vannak, de jogilag ezt még nem mondták ki. Ugyanakkor 130 lelkész, segédlelkész és lelkészi munkatárs végez szolgálatot egyházkerületünkben.

Az anyagyülekezetek számának csökkenése elsősorban nem a szekularizációval függ össze, vagy valamiféle ideológiai „nyomással” mint egyes külföldi egyházi körökben szeretik feltételezni. Két oka van. Az egyik, a németajkú és nemzetiségű lakosság jelentős mértékű kitelepítése Magyarországról a második világháború után. Vannak olyan anyagyülekezetek, melyekből nem egyszer, 2000 gyülekezeti tagot is kitelepítettek és csak egy töredék maradt meg. Legtöbbször, ezeknek a gyülekezeteknek lelkészei a megmaradtakhoz való hűségben nagyon nehéz körülmények között vállalták a szolgálat továbbfolytatását. Viszont, amikor nyugdíjba mentek, már nem volt senki, aki 50—100 lelkes gyülekezetekben lelkészi állást vállalt volna. Ez érthető is. Így került sor az ilyen kislélekszámú gyülekezetek összevonására, vagy társítására. Ezek az összevont gyülekezetek viszont gyakran, földrajzilag távol esnek egymástól és a lelkészeknek hosszú utakat kell megtenniük az istentiszteletek, bibliaórák, konfirmációi órák megtartása érdekében. Ez mindenekelőtt Tolna—Baranyára jellemző. Itt pl. a *gyónki* lelkész gondozza a régi három anyagyülekezetet Varsádót, Keszőhidegkutat, Kalaznót, két filiával Mur-

gával és Hőgyésszel együtt. Vagy a kölesdi lelkész végzi a munkát, ugyan csak három volt anyagyülekezetben: Kistormáson, Kétyen, Felsőnánán és Zomba filiában. A *bonyhádi* lelkész szintén három volt anyagyülekezetben végzi a szolgálatot: Mucsfán, Mekényesen, Hidason. De majdnem hasonló a munkaköre a tolnanémedi, a mohácsi, a nagymányoki lelkészeknek is. Ez azt jelenti, hogy ebben az egyházmegyében az elmúlt 20—30 évben legalább 20 társítást kellett végrehajtanunk. A régi lelkészek közül, akik még a két világháború közötti időben szolgáltak itt, legfeljebb három van, a többi kicserélődött.

A másik ok, az ún. volt „missziói gyülekezetek” társítása vagy éppen visszatérése a volt anyagyülekezetekhez. Ezek a „missziói gyülekezetek” a két világháború közötti időben „anyásultak”. Lényegében leány vagy fiók gyülekezetek voltak egy-egy anyagyülekezet tagjaiként. Mivel a lelkészek száma nagy volt, az akkori egyházvezetőség kiküldött közülük többet egy-egy leánygyülekezetnek anyagyülekezetté való szervezésére. Ez nagyon tiszteletre méltó elgondolás volt és sok áldás származott belőle: Viszont a nagyobbrészt kislélekszámú gyülekezetek tagjai a második világháború után megindult nagy népvándorlásban jórészt elhagyták ezeket a gyülekezeteket és vagy az iparosodó szomszéd városba vagy nagyközségbe távoztak, vagy visszamentek az anyagyülekezetbe, ahonnan annak idején „kirajzottak”. Ilyen filiákból alakult, missziói anyagyülekezetek voltak korábban pl. Siklós, Bócsa, Balatonszársó, Barlahida, Pálfa, Magyarbánhegyes, Rákóczi-telep, Ócsa, Békés. Ezek társultak nagyobb-részt a korábbi anyagyülekezetükkel.

De vannak olyan anyásult filiák is, amelyek változatlanul megmaradtak a mai napig anyagyülekezeteknek önálló lelkészi állással: Gödöllő, Monor, Siófok, Dunaharaszti és még mások.

A társításoknál mindenekelőtt azt tartjuk szem előtt, hogy az igehirdetés a lelkipásztori gondozás törés nélkül folyjék és földrajzilag — ha csak lehetne ne messze essen a társult gyülekezet a lelkész székhelyétől.

Annyi bizonyos, hogy azok a lelkészek, akik a társult gyülekezetekben és szórványokban dolgoznak a legnagyobb megbecsülést érdemlik és tovább kell fáradozunk azért, hogy ezt a megbecsülést anyagiakban is kifejezésre juttassuk. Külön is ki kell emelnem Lackner Aladár gyónki, Krähling Dániel bonyhádi, Zászkaliczky Pál mohácsi, Szabó Pál kölesdi, Lupták György nagymányoki, Varsányi Ferenc tolnanémedi, Balikó Zoltán pécsi, Szabóné Mátrai Mariann vasasi, Vértesy Rudolf dombóvári, Pintér János zalaegerszegi, Madarász István balatonboglári, Szabó Vilmos és Szabóné Piri Zsuzsanna tabi, Sárkány Tiborné Horváth Erzsébet csengődi, Megyaszló László ambrózfalvai, Győri Gábor iharosberényi, Klenner Gyula alsónánai lelkészek mehez, de gyümölcsöző szórványszolgálatát, továbbá Fónyad Pál nagykanizsai, Szekeres Elemér csurgói, Dubovay Géza kaposvári lelkészek helyettesítő szolgálatát Vésén, Porroszentkirályon, Pátróban.

III.

Pozitív és negatív vonások

Sok a hálára készítő esemény egyházkerületünk életében. Nehéz is azokat mind felsorolni, mégis néhányat említék.

Örülünk annak, hogy lelkészeink közel 29 000 istentiszteletet, majdnem 7000 bibliaórárt, továbbá 5500 gyermek- és ifjúsági bibliaórárt tartottak 1980-ban.

Örülünk annak, hogy 1300 gyermek igénybe veszi az állami iskolákban folyó hitoktatást.

Örülünk, hogy növekedett a megkonfirmáltak száma.

Örülünk annak, hogy a lelkészek több lelképásztori látogatást végeztek, — nevezetesen 34 745-öt — mint az előző évben.

Külön is örülünk annak, hogy néhány lelkészünk 500—600 lelképásztori látogatást végzett egy év alatt, mint pl. Dubovay Géza kaposvári, Roszik Gábor zalaistvándi, Pintér Károly zalaegerszegi lelkész, Fonyad Pál nagykanizsai lelkész pedig 372 látogatás mellett 522 gyülekezeti taggal folytatott lelképásztori beszélgetést hivatalában.

Örülünk annak, hogy a Pest megyei egyházmegyében és a Bács-Kiskun egyházmegyében évente különböző körzetekben 4—5 presbiteri konferenciát tartanak, melyeken többszáz presbiter vesz részt.

Örülünk, hogy több egyházmegyében papné-konferenciát tartanak és a kántorokat is külön összegyűjtik.

Örülünk, hogy a Pest megyei egyházmegyében énekkari találkozót is tartanak évente, melyen 1980-ban 8 énekkar vett részt.

Örülünk, hogy a Lelkészi Munkaközösségek általában jó teológiai továbbképzést végeznek és a fraternitás is a legtöbb egyházmegyében mélyült.

Örülünk annak, hogy több gyülekezetben voltak csendes-napok, vagy evangélizációs hét.

Örülünk annak, hogy növekedett a gyülekezetek áldozatkészsége. Külön is örülünk annak, hogy egyházkerületünk gyülekezetei a Gyülekezeti Segélyre és a teológusok szupplikációjára közel 1 (egy) millió forintot ajándékoztak.

Örülünk annak, hogy a földrengés súlytotta békéscsabai nagytemplom renoválása Tábornszky László esperes irányításával jól folyik és 1982-ben befejeződik.

Örülünk annak is, hogy Szarvason az Újtemplom újjáépítése megtörtént.

Örülünk annak, hogy a Budapest-Deák téri templom felújítása rövidesen megindul.

Örülünk annak, hogy a szórványév kapcsán a Csongrád—Szolnoki egyházmegyében 140 új gyülekezeti tagot találtak.

Örülünk annak, hogy elsősorban a Nyugat-Békési, a Tolna—Baranyai és Somogy—Zalai egyházmegyékbe több fiatal lelkész került.

Örülünk annak, hogy az összevonások következtében elsősorban a Tolna—Baranyai egyházmegyében több 600—700 illetve 1000 lelkes megerősödött gyülekezetek jöttek létre.

Örülünk annak, hogy Tolna—Baranyában az egyik üres lelkészlakásból egyházmegyei irattárt alakítottak ki.

Örülünk annak, hogy a Pesti egyházmegyében a gyülekezeti munkában új lehetőségeket és formákat keresnek, különösen ott, ahol a szánálások miatt alapvető változások történtek.

Örülünk a Lutheránia Ének- és Zenekar nagyszerű szolgálatainak idehaza és külföldön.

Viszont fájdalmas, hogy egyházkerületünk gyülekezeteiben az 1980-as évben többszáz istentisztelettel kevesebbet tartottak, mint az előző évben.

Fájdalmas, hogy az úrvacsorázók száma is kevesebb volt, mint 1979-ben.

Fájdalmas, hogy míg a temetések száma majdnem 200-al növekedett, a keresztelések és esketések száma 200-al, illetve 100-al csökkent.

Fájdalmas, hogy több egyházmegyében nem veszik igénybe az iskolai hitoktatást.

Fájdalmas, hogy több lelkész nagyon kevés lelképásztori látogatást végez, melynek következtében csak nagyon vékony réteggel van kapcsolata a gyülekezetben.

Fájdalmas, hogy több lelkész nem foglalkozik rendszeresen az ifjúsággal és ezzel előkészíti gyülekezete leépülését.

Fájdalmas, hogy több lelkész nem használta fel a szórványévet szórványaiban élő evangélikusok felkeresésére és összefűrésére.

Fájdalmas, hogy néhány lelkészünk saját házasságával bizonyítja a házasság válságáról szóló elméletet, miközben nem veszi észre, hogy nincs hitele, esketési szolgálatainak mások számára a „holtomig-holtáig” recitálásának.

Fájdalmas, hogy több lelkészünk mindennel foglalkozik, csak a gyülekezettel nem, pedig ez elsőrendű feladata és csak ez után jöhet minden más. Ezzel a „más”-sal nem lehet eltakarni gyülekezeti munkájának mulasztásait.

Fájdalmas, hogy egyik segédlelkészünk, névszerint ifj. Ferenczy Zoltán, megszegeve a Magyar Népköztársaság Alkotmányára tett esküjét és lelkési esküjét engedély nélkül, hűtlenül elhagyta hazáját és egyházunkat, megbotránkoztatva a rá bízott gyülekezetet. Mind államunknak, mind egyházunknak igen nagy anyagi és szellemi áldozatot kell hoznia azért, hogy egy fiatal ember elvégezze az általános és középiskolát, végül főiskolát vagy egyetemet. Aki ezt nem itthon kamatoztatja, hanem önző, vélt érdekből illegálisan külföldre viszi, meglopja az államot és az egyházat. Az egyházkerületi bíróságnak azt a javaslatot tettem, hogy ifj. Ferenczy Zoltánt ítélje hivatalvesztésre.

IV.

Egyházi és nemzetközi szolgálatok

Egyházunk külügyi szolgálata a Külügyi Bizottságban és az Országos Presbitériumban kerül értékelésre, e helyen pusztán a magam szolgálataira utalok, tudva, hogy egyházkerületünk több lelkésze, esperese is aktívan résztvevett ebben a nagy felkészültséget igénylő munkában. Május 10—15-e között a Genf melletti Bosseyban résztvettem az Egyházak Világtanácsa és a Lutheránus Világszövetség közötti párbeszédben, melyen két egyházi világszervezet jobb megértését, munkájuk átgondoltabb koordinálását igyekeztünk előmozdítani, és a két világszervezet alkotmányából adódó különbségeket tisztáztuk. Június 14—25. között huszonkét magyar evangélikus lelkésszel együtt szolgáltam a finnországi finn—magyar—észt teológiai konferencián Iisalmiben. Egyházunk és népeink még szorosabb együttműködését minden bizonnyal elősegítette ez a meglehangult konferencia. Augusztus 4—13 között újra Finnországba utaztam a Lutheránus Világszövetség Végrehajtó Bizottságának turkui ülésére. Ez az ülés azért volt nagyon fontos számunkra, mert itt dőlt el az LVSZ budapesti nagygyűlésének főtémája, melyet a Végrehajtó Bizottság így állapított meg: „Krisztusban — reménységgel a viláért.” Október 9—13. között Bécsben jelen voltam feleségemmel együtt az osztrák evangélikus egyháznak a Türelmi Rendelet 200. jubileumán rendezett ünnepségein. Végül, november 5—9 között meghívtást kaptam a Lutheránus Világszövetségtől egy rendkívüli püspöki konferenciára, amelynek egyetlen tárgya volt: a világbéke. Arról tanácskoztott 19 európai és amerikai vezető püspök, hogy mit tudnának még többet tenni az evangélikus egyházak a békéért, a népek megértéséért és a leszerelésért. Kilátás van még egy külföldi útra. A Békevilágtanács Kopenhágában dec. 3—5. között tartandó elnökségi

ülésén való részvételre kért fel a magyar Országos Béketanács. Örülök a felkérésben megnyilvánuló bizalomnak és szívesen szolgálok az említett ülésén. Itt is jelentem, hogy már ebben az esztendőben is figyelemmel és munkám jelentős részét az LVSZ budapesti nagygyűlésének előkészítésére kellett fordítanom, és ez a következő két évben — ha Isten akarja — még inkább így lesz.

V.

Hazai konferenciák

Több hazai egyházi konferencián tartottam előadást. Néhányat szeretnék külön is kiemelni. Május 5—8. között országos sajtókonferenciát tartottunk Gyenesdiáson a sajtó munkásai számára, hogy felmérjük az igényeket és gondoskodjunk egyházi lapjaink tartalmilag jobb cikkekké váló ellátásáról. Augusztus 27-én ugyancsak Gyenesdiáson szolgáltam a három nyári Országos Ifjúsági Konferencia egyikén. Nagy öröm volt a fiatalokkal való találkozás. Két papné-csendesnapon vettem részt. Az egyiket Vácott tartották május 16-án a Pest megyei, a másikat Sárváron október 17-én a Győr-Sopron, Veszprém és Vas megyei papnék számára. Mindkettőn feleségemmel együtt szolgáltunk. Igaz öröm és gazdagodás volt számunkra a papnékkal való testvéri találkozás.

VI.

Látogatások a gyülekezetekben

Nagyon fontos szolgálatomnak tartom, hogy találkozzam a gyülekezetekkel, lássam életüket, és gazdagodjak általuk. Hazai egyházi, társadalmi és országgyűlési képviselői, valamint egyházközi és nemzetközi szolgálataim miatt arra már nem jut idő, hogy az ún. canonica visitatio formájában látogassam a gyülekezeteket és esetleg napokat a gyülekezetekben töltsék. Viszont szívesen fogadom a gyülekezetek kéréseit egy-egy gyülekezet vagy templom jubileumon vagy nagy épületfelújítás alkalmával tartott ünnepi alkalmon való szolgálatra. Ilyenkor általában zúfoltak a templomok. Az 1981. esztendő eddig eltelt hónapjaiban 15 gyülekezetben szolgáltam: Iharosberény, Sand, Esztergom, Uzd, Csorvás, Irsa, Tápíószele, Nagytarcsa, Szarvas-Újtemplom, Csabacsüd, Alberti, Budapest-Ferencváros, Budapest-Rákoskeresztúr (kétszer), Medgyesegyháza. Ha Isten engedi, dec. 6-án még Pálfán végzek istentiszteletet. Ez együtt 16. Legtöbbször az istentisztelet után tájékoztatást adtam a gyülekezeteknek hazai és külföldi egyházi eseményekről, Örülök annak, hogy a legtöbb istentiszteleten vagy közgyűlésen a helyi szervek, a Hazafias Népfront képviselői is jelen voltak és köszöntötték a gyülekezetet.

VII.

Szolgálat a Budapest-Deák téri gyülekezetben

Örülök egyházunk jó tradíciójának, hogy a püspöknek egyben gyülekezeti lelkésznek is kell lennie. Így szolgálok lelkésztestvéreimmal együtt a Deák téri gyülekezetben, az „ország templomában”. Sajnos, más munkám miatt nem szolgálhatok annyiszor amennyiszor szeretnék. Mégis, 1981-ben eddig 13 gyülekezeti istentiszteleten, orgonahangversenyen és lelkészavatáson végeztem igehirdetői szolgálatot. Előreláthatólag még négy alkalmmal lesz erre, tehát 20 szolgálat jut a Deák térre ebben az esztendőben. De ugyancsak a Deák téri templomban szolgáltam igehirdetéssel a 40 éve és 50 éve felavatott lelkészek úrvacsorai istentiszteletén.

Nagyon jó légkörű két presbiteri ülésen vettem részt, amelyeken Harmati Béla lelkész külföldi szolgálata miatt támadt lelkészhiány megoldásáról volt szó.

VIII.

Lelkészavatások

Egyik legszebb püspöki szolgálat a Teológiai Akadémián végzett ifjak felavatása, illetőleg lelkészi munkatársi szolgálatra való kiküldése. 1980-ban ifj. Hafenscher Károlyt, Lupták Györgyöt, Seben Istvánt, Varsányi Ferencet avattam lelkésszé, továbbá Keveháziné Czégényi Klára lelkészi munkatársat, akit a pilisi gyülekezet rendes lelkészévé meghívta.

1981-ben: Pathó Gyulát, Véghelyi Antalt, Dóka Máriát, Koskai Erzsébetet, Hegedüs Zsuzsannát avattam lelkésszé, illetve küldtem ki lelkészi munkatársi szolgálatra, továbbá Sárkányné Horváth Erzsébet lelkészi munkatársat is lelkésszé avattam, miután a csengőd-páhi gyülekezet rendes lelkészévé hívta meg. Legyen áldás szolgálatukon.

IX.

Lelkészképesítő vizsga

Az Egyházkerület Lelkészképesítő Bizottsága előtt — amely a püspök elnöklete mellett öt lelkészből áll — 1981. február 17—18-án a következők tettek lelkészvizsgát és kaptak lelkési oklevelet, mely rendes gyülekezeti lelkésznek való megválasztásra jogosít: Adámi László, Ifj. Deme Károly, Deme Zoltán, ifj. Ferenczy Zoltán, Gyarmati István, Győri Gábor, Kis János, Lászlóné Házi Magdolna, Rafael József, Rafaelné Pecsénya Anna, Roszik Gábor, Selmeczi Lajos, Smidéliuszné Drobina Erzsébet, Szabó Pál, Takácsné Kovácsné Zelma.

Halottaink

Az utolsó két évben nyugdíjba ment lelkészeink közül elhunyt Szentgyörgyi Ferenc, Balogh István, Medvey Mátyás, Stovicsek Gusztáv, Lucsán Márton, Cséry Lajos. Legyen áldott emlékük!

XI.

A köszönet szava

Hálás szívvel köszönöm az egyházkerület Presbitériumának, az egyházmegyéek espereseinek és felügyelőinek, a gyülekezetek lelkészeinek és felügyelőinek szolgálatát és segítségét. Köszönöm az Országos Egyház vezetőinek, a Teológiai Akadémia és Teológus Otthon professzorainak, illetve igazgatójának egyházkerületünket segítő munkájukat.

Hálás szívvel köszönöm Miklós Imre elnök úrnak, Bai László főosztályvezető úrnak és Lóránt Vilmos tanácsos úrnak bizalmát és sok segítségét.

Köszönöm Szilágyi Béla egyházkerületi felügyelő-helyettes, dr. Nagy Gyula püspökhelyettes, Szemerei Zoltán osztályvezető hűséges szolgálatát. Hálás vagyok közvetlen munkatársaimnak: Reuss Andrásnak, Gyarmati Istvánnak, Szentpéteri Péternek, Friedrich Lajosnének, Negyedi Andrásnének munkámat megkönnyítő szolgálataikért.

Abban a reményben, hogy egyházkerületünk életét és a mi életünket Isten a jövőben is kezében tartja és az Ő céljaira felhasználja, teszem le jelentésemet az Egyházkerületi Presbitérium asztalára.

Veszélyben az emberiség jövője

Püspöki jelentés az Északi Egyházkerület 1981. november 12-i presbiteri ülése elé

Az elmúlt év novemberében tartott legutóbbi egyházkerületi presbiteri ülés óta eltelt időszak jellegzetes vonásait az alábbiakban foglalom össze úgy, hogy az egyes területekről beszámoló is elhangozzék, de a tanulságok összegezésére is sor kerüljön.

1. Veszélyben az emberiség jövője

Az emberiség léte vagy nemléte természetszerűleg jelenti korszuk kulcskérdését. Éppen ebben a vonatkozásban fordult veszélyesebbre a helyzet. A Reagan-kormányzat kereken kilenchnapos politikája a negatív tendenciákat felfokozva, a szovjet—amerikai kapcsolatokat rég látott mélypontra juttatta. Az a vezetés, amely a világpolitika minden alapvető problémáját a Moszkva—Washington szembenállás prizmáján keresztül szemléli, az USA katonai erejének fejlesztését a külpolitika egyik eszközéből a külpolitika fő céljává léptette elő.

Ez természetszerűleg hívta ki a békeszerető erők tiltakozását, tüntetését egész Nyugat-Európában. Kiemelkedik az NSZK-beli evangélikus egyház részvételével is megszervezett óriási bonni béketüntetés. Olyan országban, ahol jelentős erők dolgoznak az amerikaiabarát politika érdekében, ekkora méretű tüntetés meglepő volt. Természetesen voltak már korábbi hasonló megmozdulások is, ilyen volt például a Haig-ellenes tüntetés Berlinben, vagy Hamburgban az evangélikus egyházi napokon a békemegmozdulás, de a bonni tüntetés méretei minden eddigi meghaladtak. A Hamburgban megjelenő Sonntagsblatt képet közöl a tüntetésről, amely egyszerű emberek, javarészt fiatalok, transzparenst visznek ezzel a felirattal: „Vagy mi szüntetjük meg a fegyverkezést, vagy a fegyverkezés szüntet meg minket!” Ez hűen kifejezi az átlagember féltelmét a fegyverkezési versenytől.

Amerika nagy ország, ott mindenféle nézet megtalálható. Az egyházi vezetők kísértése, hogy átvegyék a Fehér Ház harcias politikáját. De nagy többségükben még ők sem tértek rá Reagan szélsőséges vonalára. Ez a politika erkölcsi és egyházi szempontból követhetetlen. Olykor felvetődik az az amerikai „messianizmus”, amely elhivatva érzi magát, hogy az egész világ uralkodója legyen, s az antikommunizmus élére akar állni, de végül is ez szűk körű álláspont. A „másik Amerika”, a közép- és szegények Amerikája, természetesen másként gondolkodik. Jól tudják, hogy a fegyverkezés egybeesik olyan szociális programok korlátozásával, amelyek milliókat érintenek. Ez jelenti az iskolás gyerekek tejét, a diákok ösztöndíját, az öregek létbiztonságát.

Reagen elnök attól sem riad vissza, hogy közvetlenül beavatkozzék az egyházi nemzetközi életbe. Az amerikai Ernest Lefever „Az Egyházak Világtanácsa és a harmadik világ” című könyvét Reagen elnök ajánlásával látta el. A könyvben éles antikommunista hangnemben támadja a szerző az EVT-nek a harmadik világgal kapcsolatos álláspontját, s azt követeli, hogy egyoldalúan álljon az EVT és az egyház az amerikai politika oldalára. Az angolul és németül is megjelent könyv jelenleg élénk megvitatás alatt áll Nyugat-Európában. De ugyanakkor mutatja azt a tendenciát is, hogy az egyházakat a hidegháborús és antikommunista propaganda szolgálatába akarják befogni.

A szocialista országokban élő egyházak határozottan állnak az enyhülés politikája, Helsinki szelleme mellett, a békemozgalom oldalán. A KBK elejétől fogva élen járt a keresztyén lelkiismeret megszólaltatásával és bátran képviselte mindazokat a progresszív követeléseket, amelyeket a békeszerető emberek és köztük a hívő emberek is kifejeznek. Közismert, hogy Pimen moszkvai patriarcha a világ egyházai képviselőit, nemkeresztyén vallásúakat is, egybehívja 1982 tavaszára a Szovjetunióba. A KBK is legjobb erővel vesz részt a vallási békevilággyűlés rendezésének támogatásában. A világ keresztény egyházai és vallásai itt akarják kifejezni az istenhiten alapuló véleményüket, hogy az emberiség jövőjét biztosítsák. Nagy egységfront körvonalai bontakoznak ki.

Mindez mutatja, hogy menyire megélenkült az egyházi nemzetközi élet is. A polarizáció pedig fokozódni látszik a jövőben is.

2. Külügyi szolgálataim

Mindnyájunk külföldi szolgálata beilleszkedik egyházunk külügyi koncepciójába, amely D. Káldy Zoltán püspök bölcs vezetése alatt funkcionál. Természetesen az osztozunk abban az örömben, hogy 1984-ben vendégül láthatjuk a Lutheránus Világszövetség VII. nagygyűlését. Ennek sokoldalú teológiai és technikai előkészítése folyik. Az előkészületi munkálatokhoz két könyv megírásával igyekeztem hozzájárulni. Az egyik Luther Márton születése ötszázadik évfordulójával áll kapcsolatban, „Luther élete és műve” címmel. Ebben mai Luther-szemléletünket igyekeztem kifejteni úgy, ahogy a reformátort ma látjuk és értékeljük. Ez sajtóosztályunk kiadásában fog 1982 folyamán megjelenni. A másik könyvem egyházunk útját kívánja bemutatni a szocializmusban a külföldi olvasónak, német nyelven. „Der Weg einer Kirche im Sozialismus” címmel a berlini Union Verlag kiadásában fog megjelenni 1982-ben. Ez abba az összefüggésbe tartozik, ahogyan egyházunk bemutatja önmagát, s fejlődéstörténetét a külföldiek számára.

Az év folyamán négy külföldi utam volt, sorrendben a következő tartalommal.

Márciusban a Keresztyén Békekonzferencia vezető testületének, a Munkabizottságnak Kijevben tartott ülésén vettem részt a bizottság tagjaként. Pimen patriarcha vendéglátásában Tóth Károly püspök és Filaret metropolita elnökletével a bizottság a mozgalom ezévi feladatait jelölte ki.

Áprilisban az NSZK-ban a schaumburg-lippei egyházkerület püspökének, dr. Heubachnak a meghívására az ottani gyülekezetekben tartottam egyházunkról előadásokat és prédikáltam sok gyülekezetben 12 nap alatt 11 szolgálattal.

Májusban egyházunk küldöttként vettem részt Grazban a Türelmi Rendelet kétszázéves évfordulója kapcsán rendezett ünneppsorozaton, több szolgálattal.

Júniusban Pozsonyban a szlovákiai evangélikus egyház Teológiai Fakultása díszdoktorrá avatott, ahol „Luther a világ és a társadalom kérdéseiről” címmel tartottam előadást, ez szlovák nyelven is megjelent a Cirkevne Listy című folyóiratban.

3. Hűség a szocializmushoz

Mély bölcsesség van Kádár Jánosnak abban a már szállóigévé lett mondásában, hogy az osztályharc frontja nem a vallásosak és a nem vallásosak között vonul, hanem azok között, akik akarják a szocializmust, vagy pedig nem akarják. A népi-nemzeti egységnek ezen a közös

alapján alakul ki szocialista társadalmunk összefogása közös célokra és közös feladatokra.

Ennek jegyében fejlődik az egyház és a szocializmus viszonya hazánkban. Kiemelkedő esemény volt a Hazafias Népfront VII. Kongresszusa, ahol nyilvánvalóvá lett, hogy állami részről minden szinten pozitívan értékelik az egyházak szerepét. Ez már régóta így van, de minden esetben jól esik annak a tudata, hogy elismeréssel nyugtazzák mindazt, amit az egyházak a népi-nemzeti egység erősítéséért és az emberiség békéjének jövődjének biztosításáért tesznek. Sarlós István főtitkári beszámolójában ezt mondta: „A helyesen alkalmazott elveink, a jó politikai munka és az emberek készsége az együttműködésre tette lehetővé, hogy az állam és az egyház közötti megállapodás szellemében vallásos emberek és egyházi vezetők, lelkészek, főpapok is részt vegyenek a Hazafias Népfront munkájában. Ez a részvétel azt is jelenti, hogy a képviselőket túl, az egyházak is támogatják a művelődési, az életszínvonalunkat és az életkörülményeinket tervszerűen javító, vagy a környezetvédelmet biztosító tevékenységünket. Örömmel nyugtázzuk, hogy itthon és is külföldön is képviselik a kormány békepolitikáját és azt a törekvését, hogy erősítse barátságunkat más népekkel.”

Kádár János szavai biztatólag hatnak: „Az egyházak a Hazafias Népfront keretében nemzetközileg is jó ügyért szállnak síkra, amikor a békéért, a népek barátságáért munkálkodnak. Folytassák ezt bizakodva, még nagyobb lendülettel. Magyarországon az állam és az egyház viszonya rendezett. Ezt még azok is tudják, akik rendszerünkkel nem rokon-szenveznek. Ez ténylegesen rendezett viszony, ami egyfelől azt jelenti, hogy az egyházak képviselői letették az esküt a Magyar Népköztársaság alkotmányára, és azt tiszteletben tartják. Vállalják a nép munkájának célját: a szocialista társadalomnak, a nemzet jobb jövőjének építését, s szavakkal, tettekkel segítik azok megvalósítását. Másfelől az állam tiszteletben tartja a lelkiismereti szabadságot és az egyházak autonóm működését. Ez így van most és így lesz a jövőben is, mert ez is fontos tényezője a szocialista nemzeti egységnek. Célunk, hogy a továbbiakban is szorosan összefogjunk mindazokkal, akik tudatosan vallják a szocialista nemzeti egységet, és ennek szellemében cselekednek. Bízom abban, hogy ez a kongresszus is tovább erősíti ezt az egységet, és új lendületet ad a Hazafias Népfront mozgalom munkájának.”

Az egyházi állásfoglalások társadalmunk morális, erkölcsi támogatására és a nemzetközi békeszolgálat jelentőségére tették a hangsúlyt. Mély benyomást keltett a kongresszus résztvevőiben minden mondat, amely arról tett bizonyosságot, hogy a hívő emberek tömegei munkájukkal és szívükkel egyek a szocializmust építő népünk alapvető célkitűzéseivel.

Az esztendő folyamán ez az elvi álláspont tükröződött széles területeken az ÁEH központjával és megyei titkáraival történő korrekt kapcsolatokban, valamint a megyei, városi, járási, községi tanácsokkal és az Országos Műemlék Felügyelőség képviselőivel való együttműködésben. Mindennapi realitás a nemzeti egység gyakorlása olyan körülmények között, amikor hazánkban a társadalmi rend szilárd, a politikai légkör nyílt, a dolgozók bíznak a pártban és a kormányban, s ez a bizalom kölcsönös. Népünk tettekkel bizonyítja: magáénak vallja a párt és a kormány politikáját, mindennapi munkájával cselekvően részt vesz megvalósításában. Töretlenül érvényesül társadalmunk politikai egysége, a szövetségi politika szilárd, ami belső építő munkánk alapvető feltétele, és hazánk nemzetközi megbecsülésének is záloga.

4. Belső életünk, egyházmegyék, gyülekezetek

Egyházkerületünk belső élete nyugodt és kiegyensúlyozott keretek közt ment végbe.

Az esperesi karban köszönhetjük a vasi egyházmegye egyhangúlag megválasztott új esperesét és egyben az új szombathelyi lelkészt, Fehér Károlyt. Elettére és szolgálatára e helyről is Isten gazdag áldását kérjük. A Borsod-Heves-i egyházmegye gyülekezeti presbitériumi újabb hat évre meghosszabbították Szebik Imre miskolci lelkész esperesi tisztségét. Ugyanígy Garami Lajos balassagyarmati lelkész esperesi tisztségét megújították Nógrádban. Innen is szeretettel és bizalommal köszöntjük őket az egyházmegye más új tisztségviselőivel együtt.

Törvényeink a püspök különleges feladatává teszik a gyülekezetek látogatását. Ez nekem mindig szívügyem, igen nagy örömmel végzem, s ezt az odaszánást megérzi a gyülekezet népe is, mert ez tükröződik sokféle megnyilvánulásból. A két presbiteri ülés közötti időben 49 gyülekezetbe és filiába látogattam el, s ott igehirdetéssel, úrvacsoraozítással, tájékoztató előadással szolgáltam. Időrendi sorrendben az alábbi gyülekezetekben és filiákban végeztem ilyen szolgálatot. Sopron, Kelenföld, Galgaguta, Tatabánya, Budafok, Pesthidegkút-Modori út, Pesthidegkút-diakóniai központ, Budahegyvidék, Óbuda, Csillaghegy, Kerepestarcsa, Szentendre, Piliscsaba, Balassagyarmat, Nemeskolta, Nádasd, Sárvár, Kőszeg, Ósagárd, Nemeskér, Szombathely, Komárom, Sopron, Székesfehérvár, Bokod, Húvösvölgy, Ajka, Ózd, Miskolc, Nyiregyháza, Békéscsaba, Vadosfa, Ostffyasszonyfa, Csöngye, Győrújfalú, Oroszlány, Bokod, Szentantalfa, Ócs, Veszprém, Karaközöröcsök, Somlóvecse, Körmend, Hegyháthodász, Szarvaskend, Esztergom, Lábatlan, Miskolc.

A gyülekezeti események és a belőlük folyó tanulságok négy pontba foglalhatók össze: 1. Vannak nagyszabású gyülekezeti alkalmaink, ahol ezer vagy ennél is több ember gyűlik össze. A csüggedés és kishitőség elleni bizonyítékok ezek: íme, vannak evangélikus tömegek, kell az evangélium, igénylik a szolgálatot az emberek. A misszióknak és az evangelizációnak is alkalmi ezek, amikor a gyülekezeti élet szélén levőket is eléri Isten igéje. Ilyen alkalmak voltak Sopronban, Nemeskérén, Kőszegen, Szombathelyen, Balassagyarmaton, Nyiregyházán, Vadosfán, Miskolcon.

2. Egyre szaporodnak a templom- és parochia nagyrenoválások, valamint új gyülekezeti termek létesítése. Mindez híveink egyházszeretetét és áldozatkészségét tükrözi. Egy ízben az is előfordult, hogy egyik Veszprém megyei hívünk 200 000 Ft-os adományt juttatott gyülekezetének. A renoválások egy része templomépítési évfordulókhöz kapcsolódik. Ebben az évben is több gyülekezetünk ünnepelte temploma építésének 200-ik évfordulóját, ezek építési engedélye még az 1781-es Türelmi Rendelet előtti időre nyúlik vissza, de a jövőben egyre jobban fog növekedni a kétszáz éves templomok száma és az azokhoz fűződő gyülekezeti ünnepek.

3. A gyülekezeti látogatások harmadik csoportját kifejezetten a kis gyülekezetek, filiák, szórványok képezik. Tervszerűen növeltem a püspöki kiszállások számát éppen oda, ahol kevesen vagyunk, ahol leginkább fennáll a veszély, hogy veszítünk és lemorzsolódunk. Több olyan filiába mentem, ahol csak hatvanan vagyunk, vagy éppen csak húszan. Annál nagyobb azonban az öröm, amikor a létszámban kevesek is áldozatkészek és egyházszeretők. Olyan helységekkel szemléltetem ezt, amelyeket nem mindenki ismer, s nincsenek is rajta mindegyik térké-

pen, mégis Isten hűséges népe lakik ott: Öcs, Karakószörcsök, Somlóvesce, Hegyháthodász, Szarvaskend, Lábatlan. A kicsik és a szórványhelyzetben levők megbecsülése és gondozása állandó programja egyházunknak.

4. A gyülekezeti látogatások negyedik csoportja személyi kérdésekkel kapcsolatos. Ezek élén áll az esperesi tiszt megbecsülése. Az egyházmegye gyülekezeteinek képviselője is felutazik az új esperes beiktatására vagy tisztsége meghosszabbításának egyházmegyei ünnepségére. Így volt ez Szombathelyen, Miskolcon, Balassagyarmaton. Egy-egy lelkészbeiktatás is szép alkalmat nyújt az evangélium ügye megbecsülésének kifejezésére. Így történt ez Budapest-Csillaghegyen, Balassagyarmaton, Ósagárdon, Szombathelyen, Csöngén. Megnövekedett az érdeklődés a lelkész-szentelések iránt, a lelkészi szolgálat utánpótlásának biztosítása iránt. Így volt együtt nagy gyülekezet Székesfehérváron, Bokodon, a hűvösvölgyi diakóniai intézményben, Ajkán, Ozdon, Miskolcon, Nyíregyházán, Csöngén. Megható volt látni az úrvacsorai oltárhoz járuló tömeget, olykor hárman, Nyíregyházán négyen osztottuk Krisztus testét és vérét.

A gyülekezeti látogatások jelentik számomra is a megerősödésnek, a megújulásnak az örömét.

5. A lelkésztovábbképzés

Evangélikus egyházunkban minden egyházmegyében minden lelkész átlagban havonta egyszer lelkészi munkaközösségi ülésen vesz részt. Ezek az összejövetelek a műhelyei a lelkésztovábbképzésnek. Erre az évre egyházunk vezetősége az alábbi témákat jelölte ki feldolgozásra.

1. *A nemzetközi élet elemzése és az abból adódó feladataink.* A béke-téma begyakorolt szövegeivel nem lehetett dolgozni, mert a nemzetközi helyzet világszinten is és európai szinten is egészen speciális légkört teremtett. Egyrészt harciasabbá vált a Reagan kormányzat hangja, másrészt növekedett a békeerők tiltakozása a neutronbomba, rakétatelepítés, korlátozott nukleáris háború ötlete és az első atomcsapás előnyének elmélete ellen. A dolgozatok általában jól adják vissza a nemzetközi helyzet elemzését, mert ehhez bőséges sajtóanyagot találnak, de az egyházi békemegnyilatkozások bemutatása már szűken szerepelt.

2. *Segítjük társadalmunkat a gazdasági célkitűzésekben.* Itt azok választották a könnyebb részt, akik a sajtóban bőven található szociálpolitikai kérdéseket vázolták fel. Nehezebb feladatot vállaltak, akik a politikai sajtóban megtalálható anyagot áttették a lelkészi szolgálat területére, azt mutatták be, hogy az evangélikus lelkész hívei körében hogyan képviseli konkrétan egyházunk szociálpolitikai tanítását, s ezzel azt mutatja be, hogyan segítjük a magunk egyházi szolgálatával társadalmunkat.

3. *Az LVSZ fejlődése és egyházunk hozzájárulása.* A téma tulajdonképpen igényes, mert az értékelő összefoglalás a lényege. Azt a fejlődéstörténetet érdemes áttekinteni, amit egyházunk megnyilatkozásai megtettek a kezdettől Minneapolisban át Helsinkin (1963), Éviaig (1970), Dar es Salaamig (1977). Egyházunk volt a progresszivitás motorja az LVSZ megnyilatkozásaiban. Ezt sok dolgozat csupán idézetek felsorakoztatásával akarja megoldani, a fejlődés ívének bemutatása helyett. Ennél a témánál az átfogó látás és helyes értékelés szükséges.

4. *Az evangélikusság helyzete a világ vallási térképén.* A 16 egyházmegye között tájegységek szerint felosztottuk az LVSZ tagegyházi bemutatásának feladatát. Az LVSZ kiadásában megjelent Bachmann-

könyv volt a feldolgozás alapja. Bizonyára a feladat újszerűségével magyarázható, hogy eddig kb. 40 százalékban teljesítették az LMK-k a feladatot. Egy-két dolgozatot valószínűleg újra kell írni szűk anyagközlése miatt. Éppen ezért ezt a témát szükséges lesz átvinni az 1982-es munkafeladatok körébe, hogy olyan teljes egészet alkothassunk, amely az LVSZ tagegyházait mai színvonalon tudja bemutatni.

5. *Hogyan érvényesül igehirdetésünkben a jézusi emberszeretet motívuma?* A homiletikai téma állandóan szerepel az LMK-k programjában. Most azon a tartalmi kérdésen volt a hangsúly, hogy mennyire érvényesítjük a Szentírás középpontjának, Jézus Krisztusnak az emberszolgálatáról, emberszeretetről, szóló megnyilvánulásait. A témával szívesen foglalkoztak lelkészeink, sok jó anyagot gyűjtöttek egybe.

6. *Miként segítjük ifjúságunkat vallásos és erkölcsi tájékozódásában?* A kiadott Útmutató jól szabta meg a feladatot, sok hasznos dolgot is készült ezzel kapcsolatban. Nem baj, hogy évről évre előkerül az ifjúsággal való foglalkozás valamilyen formában, mert sokat kell fejlődünk ezen a téren. Döntő, hogy helyes irányítást adjunk, tudjuk, értjük, mit akarunk ezen a téren. Bizonyos egyenetlenség mutatkozik, egyesek konzervatívak, mások nyugati mintákat követnek, de azok járnak jó úton, akik a mai körülmények között szolgálnak az evangéliummal, miközben értik az ifjúság kérdéseit, s azokat akarják megválaszolni.

A *négy ajánlott téma* (a fogyatékos ember éve, az iszlám mai arca, az 1681-es soproni országgyűlés, az 1781-es Türelmi Rendelet mai jelentősége (tárgyában is sok jó dolgozat keletkezett, még ott is, ahol az egyházmegyében kicsi a lelkészek száma, ez az érdeklődést mutatja a téma iránt.

Az LMK-kban nagy hangsúlyt tettek egy-egy vasárnapi igehirdetési textus feldolgozására, tehát a konkrét homiletikai munkára. A legtöbb LMK úrvacsorával és lelkészeknek szóló igehirdetéssel kezdődött, ezt azoknak is figyelmükbe ajánlom, akik csak rövid áhítattal kezdik a lelkési gyűléseket.

Ebben az évben a 16 LMK-ból 12-n vettem részt, 8 északon és 4 délin. Ez azt jelenti, hogy a lelkési kar kétharmadának osztottam úrvacsorát, hirdettem az igét, és tartottam előadást. Ehhez a testvéri beszélgetések hosszú sora járul.

6. A diakónia

Diakóniai intézményeink a nyugodt fejlődés életrendjét mutatják. Valamennyi intézményünk épületének felújítása megtörtént. Az év nagy eseménye volt a gyenesdiási szeretetotthon és üdülő gondnoki házána felépítése, miután az épületek színvonalas felújítása és berendezése korábban megvalósult. Jelenleg a győri szeretetház bővítése a feladatunk, ahol a visszkapott épületrészben egy harmaddal lehet növelni az ágyak számát.

A diakóniai továbbképzés és a diakóniai lelkület elmélyítése céljából ebben az évben a diakóniai konferenciát Békéscsabán tartottuk, ahol három igehirdetéssel és egy gyülekezetnek is szóló előadással szolgáltam.

A diakónia összterületének ma két problémáját látom. Az egyik az, hogy az egyházunkban dolgozó mintegy 200 főfoglalkozású diakóniai munkás és a gyülekezetekben önkéntes szolgálatot végző gyülekezeti diakóniai munkások számára diakóniai tankönyvet kellene adni, hogy az eddigi szolgálóképesség kiegészüljön szaktudással és szakismerettel is. A másik problémát a gyülekezetekben folyó diakóniai munka fellendítésé-

ben látom. Minden elvi alap megvan ahhoz, hogy a gyülekezet jobban viselje gondját saját rászorultjainak, öregeinek, fogyatékosainak.

Az Országos Diakóniai Tanács napokban tartott ülése részletesen áttekintette a diakónia munkamezejét, ezért én itt most a magam szempontjait kívántam kiemelni.

7. A köszönet szava

Az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének, Miklós Imre államtitkárnak és valamennyi munkatársának, Dr. Káldy Zoltán püspök-elnöknek, az országos elnökségnek, az országos főtitrárnak, elnöktársamnak, az egyházkerületi felügyelőnek, valamennyi esperesnek, lelkésznek, felügyelőnek, tisztségviselőnek köszönetet mondok a segítő támogatásért.

Kegyelettel búcsúznak drága halottainktól, akiket az év folyamán az Úr hazaszóltott. Szép öregséget és hosszú életet kívánunk azoknak, akik az év folyamán nyugdíjba mentek. Szeretettel és áldáskívánással köszöntjük azokat, akik új lelkészi állásba kerültek. Nagy reménységgel köszöntjük azokat, akik ebben az évben léptek lelkészi szolgálatba.

A püspöki hivatalban az a személyi változás történt, hogy a budahegyvidéki gyülekezet egyik lelkészévé választotta Kószegey Tamást, s ezzel a püspöki titkári állás megüresedett. 17 évi hűséges szolgálataért ezúton is köszönetet mondok Kószegey Tamás testvérünknek, akitől nem búcsúzom, mert továbbra is szoros kapcsolatban maradtunk. A lényegében nyugdíjba vonult, de a püspöki hivatalba bedolgozó Giczi Ferencné egyházkerületi tisztviselőtől szintén nem búcsúzunk, de közismert kiváló munkáját ezúttal is hálásan köszönöm. Ottlyk Márta diakóniai lelkészt helyetteslelkési minőségben osztottam be a püspöki hivatalba addig, amíg a püspöki titkári állás a függőben lévő lakáskérdés miatt megoldható lesz. Az országos egyház és a kerület minden tisztségviselőjének segítő szolgálatát megköszönve, Istené legyen a hálaadás és magasztalás mindörökké!

D. Dr. Ottlyk Ernő
püspök

Az életért és a békéért

Püspök-elnöki jelentés az Országos Presbitérium 1981. november 24-én tartott ülésén

Nemzetközi politikai, katonai és gazdasági feszültségek közepette, — melyek hatása alól hazánk sem vonhatta ki magát — végezte magyarországi evangélikus egyházunk sok és sokirányú szolgálatát idehaza és külföldön. A lehetőségeket mindenekelőtt annak az Istennek köszönjük meg, Aki minden emberi elgondolás felett kegyelmesen cselekedett egyházunkkal és biztosította a reánk bízott evangélium továbbadását, továbbá a diakónia végzését a gyülekezetekben, a szeretetintézményekben, a társadalomban és nemzetközi szinten. De hálásak vagyunk népünk vezetőinek is, hogy a jóakarató kormányokkal együtt fáradoztak a nemzetközi feszültségek feloldásáért, a népek megértéséért és együttműködésért, hazai vonatkozásban pedig népünk békéjének biztosításáért, gazdasági életünk megszilárdításáért és fejlődéséért, továbbá olyan társadalmi

légkör kialakításáért, melyben lehetséges a gyümölcsöző együttműködés a hívő és nemvallásos emberek között népünk boldogulásáért és az egyház végezheti sajátos szolgálatát.

I.

A veszélyeztetett élet

Azt a történelmi helyzetet, amelyben az emberiség ma él, sokféle-képpen jellemezhetjük. Mondhatjuk azt, hogy a tudományos-technikai forradalom korában élünk, amelyben fantasztikus eredmények születnek az élet különböző területein. Azt is mondhatjuk, hogy olyan kor ez, melyben a szegények és gazdagok közötti szakadék szélessége és mélysége felgyorsultan növekszik, de azt is, hogy vannak népek, melyek évszázados elmaradottságot felszámolva, országukban társadalmi és gazdasági igazságosságot teremtettek. Mégis, korunkra most az a legjellemzőbb, hogy maga az élet veszélyben van. Nemcsak azért, mert éppen a tudományos-technikai forradalom folyamatában az ember gátlástalanul irtja világszerte az oxigént adó erdőt, szennyezi a folyókat és a tengereket, mely utóbbiakban kipusztítja az ugyancsak oxigént lehelő moszatokat, mérgezi ezer és ezer formában az éltető levegőt. Ismétlem, nemcsak ezért van veszélyben az élet, hanem sokkal inkább amiatt, hogy a világ tudósainak fele ma közvetve vagy közvetlenül azért dolgozik, hogy elpusztítsa az életet, amelyet a mi hitünk szerint Isten teremtett és telepített a földre, és amelyet Jézus Krisztus is magára vett az első karácsonykor. Ezt az Isten által idetelepített és Krisztus által megszentelt életet fenyegetik ma a rakételepítések, az eurorakéták, a szárnyas rakéták, a közép-hatósugarú nukleáris rakéták, robotrepülőgépekről és tengeralattjárókról kilőhető rakéták, bombázó gépekről ledobható atom-bombák, neutronfegyverek, és tovább folytathatnánk.

A nemzetközi helyzet olyan feszült, hogy annak továbbéleződése esetén ezek a rakéták szinte „maguktól” indulhatnak meg az élet elpusztítására a földön.

Annak a 4,5 milliárd embernek, aki a földön él ma, az az első feladata, hogy védje meg ezt az életet, a saját életét. Küzdjön a háború megakadályozásáért, a nemzetközi politikai és katonai enyhülésért, a fegyverkezési hajszá megállításáért, a leszerelésért, az atomfegyverek megsemmisítéséért, a népek közötti bizalom kiépítéséért, a békés együttélésért és együttműködésért, a tudományos, gazdasági és kulturális élet területén.

Ezekért a célokért az egyházaknak és hívő embereknek együtt kell küzdeniük minden békét akaró emberrel, világnézeti különbség nélkül.

II.

Egyházak az életért és a békéért

Teljesen tisztában vagyok azzal, hogy mi az egyház és mi a „sajátos szolgálata” ebben a világban, nevezetesen: „Az egyház a szentek gyülekezete, amelyben az evangéliumot tisztán tanítják és a szentségeket helyesen szolgáltadják ki.” (ÁH VII. cikk.) Ezt a tételt a magyarországi evangélikus egyház maradéktalanul vallja. Ennek gyakorlására hívjuk és biztatjuk lelkészeinket és mindazokat a gyülekezeti munkásokat, akik segítenek lelkészeinknek a gyermekek, ifjak és felnőttek közötti szolgálatában. De azt is valljuk, hogy ehhez a szolgálathoz elválaszthatatlanul

hozzátartozik a világ békéjéért való fáradozás, hiszen az Isten nemcsak a szívben, hanem a „földön akar békességet”. A béke Isten akarata. Azt azonban nem hisszük, hogy Isten a világ békéjéért való keresztyén szolgálatot le akarja szűkíteni az evangélium hirdetésére, mondván: „ti csak hirdessétek az evangéliumot, a többi nem tartozik rátok”, mintha a teremtet világ iránt ez volna az egyetlen kötelezettségünk. Ez a kötelezettség ennél sokkal szélesebb. Azt sem hisszük — amit pedig több külföldi egyházban szinte megfellebbezhetetlenül hangsúlyoznak —, hogy hiábavaló és „naivitás” mindaddig e világban békéről beszélni, míg a karácsonyi angyalok énekének első mondatát, nevezetesen ezt: „Dicsőség a magasságban Istennek” az emberiség el nem fogadja, vagyis, amíg nem tiszteli és imádja az Istent. Csak ennek következménye lesz a béke. Mi magunk is az evangélium hirdetésével ennek az Istennek az imádságára hívunk az egyházon belül és kívül. De azt is valljuk, hogy a világ békéje, vagy ha úgy tetszik, a politikai béke a „józan ész” területére is tartozik. Közlebebről: az evangélium által megvilágosított ésszel reálisan elemeznünk kell, hogy mik a béke akadályai és milyen akciókat kell végrehajtanunk a béke biztosítására, hiszen ha arra várnánk, hogy mindenki előbb tisztelje az Istent, (erre egyébként nincs is ígértünk) akkor szabad kezét adnánk azoknak, akik az élet elpusztítására törnek. Igenis, végig kell gondolnunk, hogy mit tehetünk és kell tennünk az élet megmentéséért, a békéért.

Úgy látom, hogy a mi időnkben a béke megőrzéséért, az atomháború elkerüléséért való fáradozás az egyházak sorrendiségben első feladata. Az élet megmentése nélkül nincs evangéliumhirdetés, mert azt is csak élőknek lehet hirdetni.

Örülünk annak, hogy az *egyházi világszervezetekben és a tagegyházak* túlnyomó többségében a békeszolgálat igen hangsúlyossá lett. Nem intézik el az egyházak a békekérdést teológiai nyilatkozatokkal, hanem a jó teológiai bázist megtartva, konkrét lépéseket tesznek a nemzetközi feszültségek enyhítéséért, a bizalmi légkör megteremtéséért, a népek jobb megértéséért, a nagyhatalmak tárgyalásáért, továbbá hiteles információk közreadásáért. Annak is örülhetünk, hogy az egyházak és az egyházi világszervezetek nem engedték a hidegháborút behatolni saját területükre. Ez még akkor is így van, ha példákat lehet felsorolni több ezzel ellenkező esetre, hiszen az előítéletektől, a fanatizmustól és anti-kommunizmustól több egyházi ember sem mentes.

Örülünk annak, hogy II. János Pál pápa a második világháború kitörésének negyvenedik évfordulóján nagyon határozottan szállt síkra a béke megőrzéséért. Az Egyházak Világtanácsa a drezdai Központi Bizottsági ülésen, a Keresztyén Békekonzferencia kijevi ülésén, továbbá elnökségi ülésen, az Európai Egyházak Konferenciája különböző üléseken szóltott fel a béke munkálására és lépett fel a feszültségek növelése, az atomfegyverek telepítése ellen, és sürgették a tárgyalásokat a nagyhatalmak között.

A *Lutheránus Világszövetség* e területen való nagyon pozitív szolgálatáról külön is kell szólnunk. A Végrehajtó Bizottság turkui ülésén — mélyreható megbeszélés után —, jó evangélikus teológiai alapon, a „józan ész” szerepét sem mellőzve, minden egoldalúságot félretéve, konkrét cselekvésre hívó határozat született. A felhívás hangsúlyozza, hogy a keresztyéneknek szükséges bekapcsolódnuk minden jóakarató ember békéért való küzdelmébe, bármely vallású vagy világnézetűek is azok. Együtt kell fáradozni a békéért minden más keresztyén egyházzal. A keresztyéneknek békés eszközöket kell keresniük a politikai konfliktusok

tusok megoldására. Mivel a keresztyén közösség minden népből és nemzetből való, ezért lehetőség van mindenütt a békéért való közreműködésre. Ideológiai határokon keresztül is megbízható, első kézből való információk vétele és adása is feladata a keresztyéneknek a hidegháború meggátolása érdekében, melyet ki kell zárni az egyházak területéről. Fontos a békére nevelés, továbbá istentiszteletek és békehetek tartása a béke ügyében. A tagegyházakat „azonnali cselekvés”-re hívja.

E nagyon előremutató felhívás után november 7—8-ára dr. Carl MAU főtitkár *10 nyugati és 8 keleti országban élő püspököt hívott Genf-be*, a békeakciók megtervezésére. A meghívottak beszámoltak saját egyházuk békemunkájáról. A püspöki konferencia szükségesnek látta egyházi békehetek, rendezvények szervezését a Lutheránus Világszövetség minden tagegyházában. Javasolta a tárgyalásokat a szuperhatalmak, Kelet és Nyugat között, továbbá a nukleáris fegyverek befagyasztását. A kiadott nyilatkozat többek között ezt mondja: „A tanácskozásokon a résztvevők egyetértettek abban, hogy jelenleg igen nagy veszély fenyegeti a világbékét. A rendkívül veszélyes helyzet a keresztyének határozott elkötelezettségét követeli a béke érdekében. Ez elsősorban azt jelenti, hogy elősegítik a megbékélést és hozzájárulnak a bizalom építéséhez. Ehhez nélkülözhetetlenek a politikai és ideológiai határokon túllépő találkozások, valamint az információk cseréje. Szükséges, hogy az egyházak Keleten és Nyugaton közösen fáradozzanak a jelenlegi feszült helyzet megszüntetéséért. Egyetértés volt abban is, hogy meg kell állítani a „világméretű fegyverkezési versenyt”.

A genfi püspöki konferencián Olof SUNDBY svéd evangélikus érsek bejelentette, hogy 1982. őszére *Stockholm-ba összehívja az összkeresztyén Békevilágggyűlést*, abból a célból, hogy a keresztyén egyházak együtt alakítsák ki közös álláspontjukat a béke kérdésében, akciókat határozzanak el és hosszabbtávú programot dolgozzanak ki békemunkájuk számára. Erre az összkeresztyén Békevilágggyűlésre elfogadta a meghívást a Vatikán, a Canterbury érsek, a moszkvai pátriarka, az Ökumenikus pátriarka, az EVT, az LVSZ elnöksége, az Észak-amerikai Egyesült Államokban élő egyházak vezetősége. Az ENSZ is megelégedéssel vette tudomásul.

Magunk részéről szívből örülünk az összkeresztyén Békevilágggyűlés összehívásának. Ez megfelel Nathan SÖDERBLOM egykori svéd érsek elgondolásának, aki 1925-ben hasonló céllal hívta a keresztyéneket egy nagygyűlésre. Egyházunk támogatja ezt a nagygyűlést, mint amely jelentős hozzájárulást adhat a népek közötti bizalom növekedéséhez és a béke építéséhez.

Ugyancsak támogatja egyházunk *Pimen moszkvai patriarka által 1982 tavaszára Moszkvába összehívott keresztyének és világvallások képviselőinek békegyűlését* az emberi élet megmentéséért és a leszerelésért. Nagyon jelentős eseménynek tartjuk. Genfben az evangélikus püspökök úgy döntöttek, hogy az LVSZ vegyen részt ezen a világggyűlésen és a tagegyházakat is biztassák a részvételre.

Nagy figyelemmel kísérjük azokat a tömegmegmozdulásokat, tüntetéseket, amelyek szinte hetenként történnek a Német Szövetségi Köztársaságban, Dániában, Franciaországban, Hollandiában, Angliában, az Egyesült Államokban az amerikai közép-hatótávolságú rakéták — de egyáltalában minden rakéta — Nyugat-Európába telepítése és a korlátozott atomháború ellen. Jó tudnunk, hogy számos megmozdulás — többek között a bonni tömegtüntetés — mögött az evangélikus egyház számos képviselőjének bátor kezdeményezése volt.

Örömmel üdvözlünk minden tárgyalást Nyugat és Kelet között, most különösen is a Szovjetunió elnökének és a Német Szövetségi Köztársaság kancellárjának bonni megbeszéléseit. Csakis a tárgyalások, egymás álláspontjának jobb megismerése vezethet a nemzetközi enyhüléshez és a leszerelés fokozatos végrehajtásához.

Mi Magyarországon olyan ország állampolgárai vagyunk, amelynek Alkotmánya is kimondja: „a béke és az emberi haladás érdekében együttműködésre törekdjünk a világ valamennyi népével és országával”. (5. paragrafus.) Kormányunk politikája egyértelműen békepolitika és a jelenlegi feszült nemzetközi helyzetben országunk és annak képviselői ennek érdekében munkálkodnak. Ezt a békepolitikát egyházunk egész népünkkel együtt támogatja.

Egyházunk több mint három évtizede nagyon tudatosan és eltökélten végzi békeszolgálatát. Nem elégedtünk meg a szólammal: „természetes, hogy a Béke Fejedelmének egyháza fáradozik a békéért”, mert nagyon jól tudtuk és tudjuk, hogy az egyház sokszor elárulta a Béke Fejedelmét, és éppen nem a békéért munkálkodott. Egyházunk békeszolgálatát külföldi egyházak gyakran és élesen támadták és kritizálták az elmúlt évtizedekben, mondván, „a magyarországi evangélikus egyház politizál”. Örülünk, hogy igazolódtunk és ezek a külföldi egyházak is ma már felismerték azt, amit mi sokkal korábban felismertünk, nevezetesen: az egyházaknak az evangélium hirdetésével együtt konkrét békeszolgálatot kell végezniük. Egyházunkban ez a szolgálat folyik az istentiszteleteken a békéért való felelősség ébren tartása és a békéért való imádságban. A Lelkeszi Munkaközösségekben állandó téma a béke teológiájának elmélyítése. Egyházkormányzati üléseken ismételten kifejtettük és kifejtjük álláspontunkat a nemzetközi kérdésekben. Egyházi és nem egyházi világszervezetek ülésein állandóan szólunk a béke ügyében. Együtt dolgozunk a Hazafias Népfronttal, a Magyar Országos Békétanáccsal és a Békevilágtanáccsal a békéért és a népek barátságáért. Sőt egyházunk képviselőjének arra is van lehetősége, hogy kifejtse idevonatkozó álláspontunkat az Országgyűlésen és az Országgyűlés Külügyi Bizottságában. Tovább kell keresnünk azokat a módokat és formákat, amelyek által szélesíthetjük békemunkánkat saját egyházunkban, továbbá egyházközi és nemzetközi területeken.

III.

Egyházunk külügyi szolgálata

Már az előzőkben is érintettem egyházunk külügyi szolgálatának néhány területét, de erről részletesebben kell szólnom. Külügyi munkánkban az egyházak — köztük az evangélikus egyházak — közötti kapcsolatok elmélyítését és erősítését, az ökumenizmus ápolását, teológiai felismeréseink megismertetését és a külföldi egyházak teológiai gondolkodásának megismerését, a szocializmusban élő evangélikus egyház munkájának kommunikálását, a különböző társadalmi berendezkedésű államokban Nyugaton és Keleten élő népek jobb megértését igyekszünk előmozdítani.

Egyházunk 1981. évi külügyi szolgálata mennyiségben minden eddiginél nagyobb volt. Külföldi konferenciákon, nagygyűléseken, egyházközi látogatásokon, összesen 59 alkalommal vettek részt egyházunk képviselői. Ezek a külföldi utakon és alkalmakon összesen 60 teológiai hallgató, segédlelkész, lelkész, esperes, professzor és püspök vett részt.

Ami azt jelenti, hogy a lelkészek 1/5 része. Ha ezt a számot alkalmaznánk pl. a norvég evangélikus egyházra, amelynek jelenleg 1100 lelkésze van, azt jelentené, hogy az 1981. esztendőben Norvégiából 220 lelkésznek kellett volna külföldi teológiai konferenciákon részt vennie. Ezt azért hangsúlyozom, mert egy Norvégiában élő „hazánkfia” egyik külföldi sajtóorgánumban meghamisítva a tényeket, azt a tendenciózus hazugságot próbálja elhitetni, hogy „néhány egyházi vezető járja csak a világot”, mert az egyházvezetőség nem enged külföldre olyan lelkészeket, akik pedig megérdemelnék.

A külügyi szolgálatban a következők vettek részt: Káldy Zoltán, Ottlyk Ernő, Pröhle Károly, Nagy Gyula, Muntag Andor, Vámos József, Fabiny Tibor, Groó Gyula, Selmeczi János, Karner Ágoston, Nagy István, Sólyom Károly, Szebik Imre, Keveházi László, Benczur László, Hafenschér Károly, Rédey Pál, Muncz Frigyes, Blázy Lajos, ifj. Görög Tibor, Koren Emil, Baranyai Tamás, Káposzta Lajos, Trajtler Gábor, Lehel Ferenc, Szirmai Zoltán, Pusztai László, Balikó Zoltán, Cserhádi Sándor, Gáncs Péter, Szabó Lajos, Ifj. Szentpétery Péter, Lupták György, Ferenczy Erzsébet, Tekus András, Zügn Tamás. Nincsenek felsorolva a finnországi Iisalmiban a finn—magyar—észt teológiai konferencián résztvevők (26 fő, melyből 16 fő más külföldi konferencián nem volt) és a Német Demokratikus Köztársaságban diakóniai tanulmányúton járt 10 teológus.

Idehaza 23 alkalommal fogadtunk egy-egy külföldi személyt vagy delegációt. Ezenkívül 18 nagyszámú turistacsoport, köztük 8 finn, 4 NSZK, 1 nyugat-berlini, 1 svéd, 2 japán, 1 mozambiki kért velünk való találkozást és egyházunkról való tájékoztatást. Balatonszárszón és Gyenesdiáson 18 külföldi lelkész és diakóniai munkás házaspárt üdültettünk, mi viszont 19 magyar lelkészházaspárt és 5 diakóniai munkást küldhetünk külföldi egyházak jóvoltából külföldi pihenésre.

Ez évi külügyi munkánknak néhány súlypontját szeretném megemlíteni.

Első helyen a *Lutheránus Világszövetség* keretében végzett szolgálatainkról kell szólnom. Ott vagyunk a Végrehajtó Bizottságban, amelynek turkui ülésén részt vettem, és amelyről még lesz szó. Három dialógus bizottságban dolgoznak egyházunk képviselői, nevezetesen az LVSZ-Vatikán, LVSZ-ortodox egyházak, LVSZ-anglikán egyház bizottságaiban. Ebben az esztendőben mind a három tartott ülést.

Egy küldöttünk jelen volt az LVSZ által a stuttgart környéki Urachban tartott ifjúsági konzultáción, amely egy evangélikus ifjúsági nagygyűlés összehívását javasolta.

Az LVSZ Tanulmányi Osztályán végez szolgálatot Harmati Béla lelkész, aki két, általa rendezett tanulmányi konferenciára is hívott magyar résztvevőt, egy harmadik megbeszélést pedig Budapesten tartottak Eckehardt Lorenz titkárral együtt.

Igen nagy jelentőségű, hogy az LVSZ az európai kisebbségi egyházak számára egy könyvatos kiadását tervezi, melynek Budapesten történne a kiadása. Államunk hozzájárult ahhoz, hogy Budapesten legyen a lap szerkesztője és a kiadóhivatala. Ez ügyben több megbeszélés volt az év folyamán Budapesten és külföldön. Eddig nem találtak e szolgálatra alkalmas és a szolgálatot vállaló szerkesztőt. Reméljük azonban, hogy erre nem kell sokáig várnunk.

Mint az LVSZ kijelölt delegációjának tagja részt vettem Bosseyban az EVT—LVSZ párbeszédében, amely a két egyházi világszervezet jobb együttműködését célozta.

November elején Genfben rendkívüli evangélikus püspöki konferencia volt, melyen 19 püspök vett részt Nyugatról és Keletről. Arról tárgyaltunk, hogy miképpen tudna még többet tenni az LVSZ és annak taggyházai a nemzetközi enyhülésért és békéért. Itt jelentette be Sundby svéd érsek az összeresztény Békevilággyűlés összehívását.

Egyik legnagyobb esemény ebben az évben a *finn—magyar—ész* teológiai konferencia volt, melyet a finn egyház szervezett a kelet-finnországi Iisalmiban. A konferencián 26 magyar, 4 ész és mintegy 60 finn lelkész vett részt. Nagyon jelentős volt, hogy mélyreható teológiai eszmecsere folyt a konferencián, de az is, hogy a 26 magyar lelkész 26 finn gyülekezetben szolgálhatott és ismerhette meg a finn egyház és nép életét, ugyanakkor a finnek is felfigyelhettek a diakóniai teológia jegyében folyó igehirdetésre. A konferencia megszervezésében magyar részről Koren Emil végzett nagy munkát.

Ugyancsak kiemelem *Dr. Johannes Hanselmann* müncheni püspöknek az LVSZ egyik alelnökének magyarországi látogatását. A bajor evangélikus egyházzal fennálló jó kapcsolatainkat építhettük tovább, és vendégünk megismerhette az LVSZ VII. nagygyűlését rendező egyházat és felkereshette a nagygyűlés helyét.

Igen fontosnak tartom a *Gustav Adolf Egyesület* elnökségének, *Hermann Riess* elnöknek, *Hans-Joachim Hoffmann* főtítkárnak, továbbá a *Martin Luther Szövetség* delegációjának, élén *Ernst Eberhard* elnöknek és *Peter Schellenberg* főtítkárnak magyarországi látogatását. Mindkét egyesülettel, ill. szövetséggel egyre melegebb kapcsolatok épülnek ki. A lelki kapcsolatok, a kölcsönös bizalom növekedése mellett, mindkét egyházi szerv jelentős anyagi támogatást is adott egyházunknak, elsősorban a gyenesdiási szeretetotthon és üdülő újjáépítéséhez. Jelen voltak azon a szép ünnepen Gyenesdiáson, melyen az újjáalakított intézményt ünnepeles istentiszteleten rendeltetésének átadtuk. E két egyesülettel mindenekelőtt *Karner Agoston* főtítkár beszéli meg kapcsolataink építését.

Változatlanul szolgáltunk az *Egyházak Világtanácsa* különböző alkalmain, a drezdai Központi Bizottsági ülésen, a vancouveri nagygyűlést előkészítő megbeszélésen, a keresztyén nevelésről tartott konferencián és ebben a pillanatban egyházunk képviselője ott van Amsterdamban a nukleáris fegyverekről és leszerelésről rendezett nemzetközi fórumon. *Pröhle Károly* különösen is sokat dolgozott az EVT bizottságaiban. A *Keresztyén Békekonferencia* keretében a munkabizottság ülésén, a teológiai, továbbá a leszerelési bizottságban fejtettük ki álláspontunkat. Az *Európai Egyházak Konferenciája* számos tanácskozáson vett részt *Dr. Nagy Gyula* professzor, aki az *EEK* teológiai tanácsadója. Az *Európai Ökumenikus Ifjúsági Tanács* Végrehajtó Bizottságában *Dr. Görög Tibor* lelkész képvisel bennünket, de kiküldöttünk volt a Portugáliában rendezett nagygyűlésen is.

A bilaterális kapcsolatok terén, megtisztelő volt számunkra, hogy a *Szlovák Evangélikus Egyház* *Dr. Ottlyk Ernő* püspököt díszdoktorátussal tüntette ki. December elején érkezik hozzánk egy 7 tagú szlovák delegáció. A szomszéd *osztrák egyházzal* különösen a *Türelmi Rendelet 200.* jubileuma kapcsán volt többször látogatás. Az *NDK egyházaival* elsősorban a diakóniai munka területén szoros az együttműködés, továbbá a teológiai hallgatóink diakóniai gyakorlata már egy évtized óta náluk történik. A *szlovén egyház* a *Türelmi Rendelettel* kapcsolatos jubileumán szintén jelen voltak küldötteink.

A már említett turista csoportokkal való beszélgetéseink során mintegy 500 személlyel folytattunk beszélgetést és adtunk tájékoztatást.

Ez évben 3 ösztöndíjasunk tanult külföldön, mind a három a Német Szövetségi Köztársaságban, nevezetesen Tübingenben, Wuppertalban és Erlangenben.

Hisszük, hogy Isten megáldja kültügyi szolgálatunkat is az egyházak és a népek javára.

IV.

Az LVSZ VII. Nagygyűlése

Ismert, hogy az LVSZ VII. nagygyűlését egyházunk és államunk hozzájárulásával 1980. nyarán, a Végrehajtó Bizottság augsburgi ülésén meghívtam Magyarországra. A meghívást a Végrehajtó Bizottság elfogadta.

Ez év június végén Carl Mau főtítkárral által vezetett delegáció érkezett Budapestre, melynek tagjai voltak Ansa Lema főtítkárhelyettes, Risto Lehtonen, Gerhard Messner és Marc Chambron igazgatók. A delegáció találkozott a magyar Előkészítő Bizottsággal, a teológiai professzorokkal, a gyülekezetekkel. Megtekintette a nagygyűlés helyéül szóba jöhető épületeket. Végül alapos konzultáció után egyházunk javaslatára az a döntés született, hogy a VII. nagygyűlés a Budapesti Nagy Sportcsarnokban legyen, az elszállásolás pedig a szomszédos Stadion Szállodában. Mindkét épület a maximális lehetőségeket kínálja. A Stadion Szálloda azóta árajánlatot is adott, melyet megfelelőnek találtunk és elfogadtunk. A Sportcsarnok most készíti az árajánlatot. Mindkét épület igazgatóságával szerződést kötünk.

Augusztus első felében a turkui ülésen a Végrehajtó Bizottság hosszú vita után döntött a nagygyűlés témájáról is: „Krisztusban — reménységgel a világért.” Ez a téma 25 más javaslattal szemben került elfogadásra, elsősorban a magyar javaslat alapján. Mi örülünk a témának. Azt gondoljuk, hogy a mi világunkban, amelyet annyi veszély fenyeget, e téma kapcsán a nagygyűlés megvallhatja Krisztusban való reménységét, és abból fakadó felelősség jegyében indítást adhat a reménység jegyében való munkálkodásra világunkért.

A magyar előkészületek tervszerűen folynak. A gyülekezeteket már megkérdeztük, a vendégigehirdetők fogadása és a tolmácsolás szolgálata felől. Kedvezőek a feleletek. Nagy örömmel várják a külföldi igehirdetőket. Folyik az énekkarok szolgálatának megszervezése is.

Meg kell gyorsítani a lelkészek nyelvtanulását. Pályázatot hirdettünk a nagygyűlés emblémájára. Ezeket december 1-ig kell megküldeni.

Hozzá kell kezdeni a kulturális programok, kirándulások, női programok kialakításához.

Az LVSZ elnöksége azt tervezi, hogy a jövő év május—júniusában az LVSZ előkészítő bizottsága és a magyar előkészítő bizottság Budapesten együttes-ülést tart, és elosztja a feladatokat.

Még igen sok imádságra, anyagi áldozatra, szívós és tervszerű munkára, igen sok leleménységre van szükségünk ennek az óriási feladatnak végrehajtásához.

V.

Egyház — állam — társadalom

Egyházunk harminchat év óta él a szocializmust építő társadalomban. Ennek az együttélésnek kezdeti szakaszán magától értetődően voltak problémák, hiszen mind az egyháznak, mind az államnak és társadalom-

nak meg kellett tanulniuk az együttélés külső- és belső szabályait, az együttélés módját és formáját. Ez csak úgy volt lehetséges, hogy mind az egyháznak, mind az államnak — társadalomnak önmagára kellett tálnia, és azonosulnia kellett önmagával. Csak így vált lehetővé, hogy ne legyenek önmaguk árulóivá, és csak így lehettek egymást komolyan vevő partnerekké. De ez tette lehetővé az együttműködést társadalmunk építésében és a népek békéjének munkálásában. Ehhez természetesen igen alapos teológiai, illetve ideológiai tisztázásokra, elvi- teológiai döntésekre volt szükség, hogy a bázis, amelyen ez az együttműködés folyik szilárd és hosszú távon is tartós legyen. Elmondhatjuk, hogy több mint három évtized alatt kölcsönösen megtanultuk egymás értékeit megbecsülni, és nemcsak egymás mellett élni, hanem együttélni és együtt dolgozni. Én úgy látom egy család vagyunk, amelyben különböző világnézetű emberek élnek együtt, mint általában a mai családokban. A problémát csak az jelentené ebben a nagy családban — akár a kis családban —, ha a család valamelyik tagját nem tekintenénk egyenrangúnak.

Természetesen időnként a családon belül is kérdések vetődnek fel, melyekre feleletet kell adni. Az élet ugyanis megy tovább, és nem lehet mindig a régi döntéseket ismételtetni, hacsak a család nem akar betokosodni és megmerevedni valamiféle dogmatikus képletbe. Sokszor mondtuk, hogy a mi társadalmunkban a marxisták és keresztények a gyakorlati életben, az együttműködésben folytatják a dialógust. Ez helyesnek és gyümölcsözőnek bizonyult. Ezzel kerültük el a kultúrharc kísértéseit, amely nem egymás mellé, hanem egymással szembe állította volna a család tagjait. Viszont most amikor ez az együttműködés kipróbált, helyes, hogy a további még szélesebb körű és még bátrabb együttműködés érdekében ezt a marxista—keresztény dialógust néhány elvi kérdés feltevésével is folytassuk. Nem mintha eddig ezt teljesen nélkülöztük volna, hiszen az egyházak vezetőinek megnyilatkozásaiban, az egyházi és világi sajtóban ez a dialógus folyt. Most mégis örülünk annak, hogy az konkrét formát öltött először a Kritika c. folyóirat által rendezett anketon, majd a Televízióban, és legutoljára a Debrecenben tartott tudományos konferencián, melyen egyházunk részéről Dr. Próhla Károly és Dr. Nagy Gyula professzorok vettek részt. Magunk részéről ezeket a kezdeményezéseket támogatjuk, azoknak örülünk, és azt reméljük, hogy a marxisták és keresztények ilyen dialógusában csak még bátrabb együttműködés születhet népünk javára.

Az állam és egyház jó viszonyának szép jele, hogy kormányunk engedélyezte az LVSZ VII. nagygyűlésének Budapesten való megtartását. Több szeretetintézményünk, pl. a nyíregyházi ÉLIM egészségügyi gyermekotthon bővítéséhez anyagi segítséget kaptunk. Továbbá az Evangélikus Országos Levéltár felszerelésének pótlására. A legjelentősebb műemlék-templomaink felújításához, elsősorban a Budapest-Deák téri és cinkotai templomhoz kaptunk jelentős anyagi segítséget. Nyugdíjosztályunk is jelentős támogatást kap államunktól.

Örülünk, hogy a Hazafias Népfront munkájában minden szinten részt vehetünk. A HNF bizottságába számos evangélikus lelkészt megválasztottak. Hálásak vagyunk a lelkészek számára rendezett papi-békegyűléseken elhangzott előadásokért.

Szívesen szólnak arról is, hogy a Magyar Rádióban évente 13 alkalommal szolgálhatunk egyházi félóra keretében.

VI.

Az ökumenikus helyzet

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa keretében együttmunkálkodó tagegyházakhoz egyházunkat testvéri kapcsolatok fűzik. Ezek a kapcsolatok gyümölcsözőek. Az ökumenikus imahét keretében az egyházak tagjai együtt hallgatták Isten Igéjét és együtt imádkoztak. Több helyen a református és evangélikus egyházak a szörványokban kölcsönösen használják egymás templomait és gyülekezeti termeit. Gyakran együtt is úrvacsoráznak.

A római katolikus egyházzal való egyre nyitottabb kapcsolatok szép jele volt, hogy Dr. Lékai László bíboros, prímás, esztergomi érsek látogatást tett nálam, mely alkalom lehetőséget adott a két egyházat érintő kérdések megbeszélésére. A napokban látogatott meg Dr. Szennay András pannonhalmi főapát, aki viszontlátogatásra hívott meg Pannonnalmára. A főapátnak a Diakónia folyóiratunkban megjelent cikke segítette egymás jobb megértését és népünk érdekében való együttműködésünket is.

VII.

Az év kiemelkedő eseményei

Nagyon sok olyan esemény volt az év folyamán egyházunkban, amelyek említésre méltóak, mégis a már említetteken kívül most hatot emelek ki.

a) Ez év tavaszán nyomdába került az új *Országos Evangélikus Énekeskönyv* kézirat. Előtte elvégeztük a szuperrevíziót, elkészítettük a módosított liturgiát. Ha Isten engedi, a jövő év tavaszán 50 000 példányban az Énekeskönyv kikerül a nyomdából és Cantate vasárnapján bevezetjük a gyülekezetekben.

b) Elkészült az új énekeskönyv *Korálkönyve*. Óriási munka volt. Remélhetőleg együtt kaphatják meg a gyülekezetek az Énekeskönyvvel.

c) Három *Országos Ifjúsági Konferenciát* rendeztünk Gyenesdiáson, melyen több mint 200 ifjú vett részt. Olyan fiatalokat akarunk itt nevelni, akik Jézus Krisztusban való hitben élnek és ezzel együtt hűek társadalmunkhoz és amikor majd munkába állnak, meggyőződéssel segítik ennek a társadalomban építését.

d) A *Lutheránia Ének- és Zenekar* NSZK-ban végzett szolgálata a külföldi sajtóban igen elismerő méltatást kapott. Szolgálatukkal segítették egyházunk kapcsolatának szélesítését, jobb megértését és a két nép barátságának melegeledését.

e) Befejeződött a *gyenesdiási szeretetotthon* és üdülő kívül-belül való felújítása, továbbá egy új gondnok-lakással való kibővítése. Ez az otthon és üdülő a mai igényeket jól kielégíti és külföldi üdülők fogadására is alkalmas.

f) A *Gyülekezeti Segély* — mely azt célozza, hogy a gyülekezetek egymást segítsék, — eddigi gyűjtésének a legmagasabb szintjét érte el, amennyiben *1 218 761 Ft-ot gyűjtött*. Van egyházmegye, amelyben az egy lélekre eső adomány 6,69 Ft volt és 10 egyházmegyében 3,— Ft felett van.

g) Az *Evangélikus Országos Múzeum* az állandó kiállítása mellett három időszakos kiállítást tudott rendezni, melyek nagy érdeklődést váltottak ki.

VIII.

A különböző osztályok és munkaágak jellemzői

Az Országos Elnökség hivatalában a *főtitkár* igen sokfajta munkát végzett pontosan és jó renddel. Megkezdődött és jelentősen előrehaladt a gyülekezetek épület-kataszterének összeállítása. A nyugdíjak megállapításához szükséges adatok rendszerezése évről évre jól folyik. A *pénzügyi osztályon* nagyon pontos és a számvevőségek által magasra értékelt munka folyik. A *Nyugdíjosztály Tanácsa* az elmúlt két évben 33 lelkész nyugdíjazás iránti kérelmét fogadta el. Nyugdíjas lelkészeink — elsősorban államunk jóvoltából — átlagban 4000—4500,— Ft-ot kapnak. Ennél kevesebbet már csak néhányan kapnak alacsony gyülekezeti díjazásuk miatt. A *Teológiai Akadémia* munkája jó ütemben folyik, hasonlóképpen a *Teológus Otthon* élete is. Mindkét helyen nagyobb a fegyelem. Annak ellenére, hogy a professzorok egy része sok külföldi szolgálatban vesz részt, az órákat pótolják. Jelenleg 44 hallgató van. A *Levelező Teológiai Tanfolyamon* most 48 hallgató van, 20 férfi és 28 nő. A jövő esztendőben fognak gyülekezeti munkába állni. Mind a tanfolyamra való felvételt, a vizsgarendet és a végzett hallgatók munkába állását szabályozni kell. A *Lelkészi Munkaközösségekben* egyházmegyéenként évente 7—10 együttlétet tartanak, amelyeken kidolgozzák az országosan előírt 7—8 témát, de több helyen választanak szabadon más témákat is. A *Diakóniai Osztály* 12 öregotthon és három egészségügyi gyermekotthon irányítását végzi összhangban a helyi vezetőkkel. A gyermekotthonokban 210 testi-szellemi fogyatékosról, az öregotthonokban 370 öregről gondoskodunk, mintegy 230 gondozó segítségével. *Sajtóosztályunk* nagyon jelentős munkát végez három lapunk és a könyvek kiadásával. Ebben az évben különösen nagy sikere volt két könyvünknek, nevezetesen Reményik Sándor: *Jelt ad az Isten* című verseskötetnek és Balikó—Cserhádi: *A megrepedt nádat nem törli el* című könyvnek. A *Központi Alap* ez évben 136 800 Ft-ot adott a gyülekezeteknek az alacsony díjazású lelkészek fizetésének pótlására. Az *Egyházi Építkezéseket Jávahagyó Bizottság* a két utóbbi évben 130 gyülekezeti kérést bírált el. A *kántorképzés Főton* eredményesen haladt ebben az évben is, a téli tanfolyamon 43-an vizsgáztak, a nyári három tanfolyamon 180-an vettek részt. Az *egyházzenei munka* irányítása igen nagy körültekintéssel, szaktudással és gyümölcsözően folyik. *Üdülőink* jó szolgálatot tesznek lelkészcsaládjaink és gyülekezeti tagjaink, valamint külföldi vendégeinknek. Az *Országos Könyvtár* még a múlt évben beszállította az Albertirsára ideiglenesen kihelyezett mintegy 50 tonna könyvet és azt polcokra helyezte el. Nagymértékben gyarapodott a könyvtár külföldi és belföldi könyvekkel. A *Levéltárban* elkészült az Országos Levéltár központi anyagának fondjegyzéke abból a célból, hogy nyomtatásban megjelenjék. Ez várható 1982-ben.

IX.

Ami előttünk van

Sok munka vár ránk 1982-ben is. Ezek közül csak néhányat sorolok fel.

1. Tovább kell folytatnunk a felkészülést az LVSZ nagygyűlésre.
2. Elő kell készíteni az evangélikus teológiai képzés megindulásának 425 éves jubileumát részben Sopronban, részben Budapesten.

3. Részt kell vennünk a stockholmi Összkeresztyén Béke-világgyűlésen és a moszkvai keresztyén és világvallást képviselőinek béke-konferenciáján.

4. Tovább kell folytatnunk az Agenda revízióját.

5. Az új Konfirmációs Káté kiadását elő kell készíteni.

6. Hozzá kell kezdeni egy olyan egyháztörténeti könyv kiadásához, amely nagyon röviden, képekkel illusztrálva tartalmazná egyházunk történetét. Ez az LVSZ nagygyűlésen ajándék lehetne.

7. Meg kell rendezni Gyenesdiáson az ifjúsági konferenciákat.

A köszönet szava

Hálásan köszönöm dr. Fekete Zoltán országos felügyelő, dr. Ottlyk Ernő püspök, dr. Mihály Dezső és Szilágyi Béla egyházkerületi felügyelőhelyettesek, Karner Ágoston főtitkár munkáját, Szemerei Zoltán osztályvezető és valamennyi osztályvezető, valamint a munkaágak vezetőinek szolgálatát.

Külön is köszönöm Miklós Imre elnök úr, Straub István elnökhelyettes úr, Bai László főosztályvezető úr és Lóránt Vilmos tanácsos úr sok segítségét, támogatását.

Tisztelettel kérem jelentésem elfogadását.

Dr. Káldy Zoltán

Tanulmányok

A közösség mint ajándék és feladat

Isten ajándéka a család, társadalom, nép és emberiség. Isten az embert közösségi lényre teremtette. A közösség hordozó és megtartó erejére ezért a keresztyének Isten előtti felelőséggel végzik munkájukat a családban, a munkahelyi közösségben, a társadalomban, népünk és az emberiség közösségében.

Lelkipásztori szolgálatunkhoz adunk segítséget a következő tanulmányokkal.

Az emberré lett Jézus tette nyilvánvalóvá, hogy Isten szeretetével az ember oldalára állt, hogy az embert az embertárs oldalára állítsa. Az Istentől való távolságot áthidalta, s lerombolta az embert embertársától elválasztó falakat.

A közösségekben szolidárisnak kell lenni embertársainkkal. Ez nemcsak együttérzést jelent, hanem aktív cselekvést konkrét helyzetekben a felebarát, a közösség javára.

Gyülekezeteinkben is, közösségekben is tapasztalható a felelősségről megfélemlítés. Gyakran keresztyének nem a jó munkahelyi légkör megteremtésén munkálkodnak.

Megfigyelhető, hogy munkatársak, egy nép közösségében élők nem értik meg egymást. Építjük betonbunkereinket a közösség költségén, ahova a közösségben reánk rótt feladatok elöl visszahúzódnak. Nem gondolunk mások hasznára, csak a magunkéra. Az önérdékkeresés mindig a közösség megtagadásához vezet. A közösségből kikapult ember a magány és félelem sivatagában találja magát. Csak aki nem él önmagának tudja a közösségben megélni a felelős szeretetet.

Szerkesztő

A gyülekezet közössége és az emberiség közössége

Az első hitágazatban elénk lépő teremtő Isten nem egyszer magában teremtette az embert. Luther Márton Kiskátéjában találjuk meg ezeket a szavakat: „Hiszem, hogy Isten teremtett engem minden teremtménnyel együtt.” Itt érezte meg és fejezte ki Luther azt, hogy Isten közösségre teremtette az embert. Ha figyelünk Luther szavaira, akkor újra és újra a közösséggel találkozunk. Amit ad az Isten, amivel naponta bőven ellát, és ahogyan megoltalmaz, megvéd és megőriz, azt közösségben és közösség által teszi. Isten mindezt nem személyesen és sajátkezőleg csak magammal cselekszi meg. Hanem megteszi velem az emberek közösségében és közös-

akarataából benne élhetünk. A gyülekezet közösségekbe az embert a teremtő Isten. A továbbiakban két olyan közösségre utalok, amelyben Isten akarataából benne élhetünk. A gyülekezet közösségébe a keresztség által helyezett bele minket az Isten, az emberiség közösségébe pedig embervoltunk által állított bele.

Azt is mondhatom, hogy Isten ajándékba adta nekünk gyülekezetünket és az emberiséget. Tehát meg kell becsülnünk ezeket az isteni ajándékokat.

Isten azonban nemcsak ajándékkal adta ezeket a közösségeket, de feladatokat is adott ezekben a közösségekben övének. Ezeknek a feladatoknak a teljesítésével tartjuk drága értéknek az Istentől kapott közösségeket.

Hogy igaz hálával éljünk benne ezekben a közösségekben, figyeljünk arra, hogy mit mond a Szentírás a gyülekezetéről és a zemeriségről, majd pedig arra, hogy mit mondanak a Hitvallási Iratok erről a két közösségről. Azért pedig, hogy Isten akarata szerint végezhessük feladatunkat a gyülekezetben és az emberek között, figyeljünk arra, hogy milyen feladatokat ad az Isten ezekben a közösségekben.

Szentírás a gyülekezetéről

Isten ígéje a gyülekezetet, mint közösséget állítja elénk. A közösség szó összekapcsolódást jelent. Egy közösséget testi vagy lelki kapocs köthet össze. A gyülekezet lelki közösség.

A keresztyén gyülekezetnek a magja a tanítványi kör közössége volt. Azokat az embereket Jézus a jándékozta meg közösséggel, úgy hogy elhívta őket tanítványaiul. (Jn 6,70 — Jn 15,16)

Jézus meg is ajándékozta ezt a közösséget a szeretet ajándékával: „Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást.” (Jn 13,34) Azután a békeség ajándékát is nekik adta. „Békességet hagyok nektek: az én békességemet adom nektek.” (Jn 14,27) Szüntelenül erősítette őket hitükben is. A tanítványokhoz is szólt, amikor ezt mondta: „Az az Istennek tetsző dolog, hogy higgyetek abban, akit ő küldött.” (Jn 6,29) Majd egyenesen a tanítványokhoz fordul így: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, higgyetek Istenben, higgyetek énbennem.” (Jn 14,1) Nekik adta szolgálat ajándékát is: „Aki nagy akrt lenni köztetek, az legyen szolgátok” (Mk 10,43).

Jézus a szolgálatot feladatul adta övének: „Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.” (Mt 5,16) Amikor kiküldi tanítványait, akkor is szolgálatra küldi őket. (Lk 9,2) Az az Isten Fia, aki szolgálni jött a világba az emberek közé, a szolgálat ajándékát és feladatát adta övének.

Az első keresztyén gyülekezetek közösségéről is szól a Biblia. Legplasztikusabban a jólismert ige beszél erről Csel 2,42—47-ben: „Kitaróan részt vettek... a közösségben... akik hittek, együtt voltak, és mindenük közös volt... egy szívvel, egy lélekkel voltak a templomban, és... házaként megtörték a kenyeret.” Ők is megkapták a szeretet ajándékát, amelynek csak két bizonyosságát említem: az agapé, amely köztük a testvéri közösséget is kifejezte, és a szent csók, melynek használatát Pál apostol többször is említi. (Rm 16,16; 1Kor 16,20; 2Kor 13,12) Sőt Péter is így búcsúzik az első levele végén: „Köszöntésétek egymást a szeretet csókjával.”

Övék volt a békesség ajándéka is. Pál erről így tesz bizonyosságot: „Krisztus békessége uralkodjék szívetekben, hiszen erre vagytok elhíva.” (3,15)

Magukénak mondhatták a hit ajándékát is. Pál, aki elég szűkmarkúan bánt leveleiben a dicséretekkel, így ír a római gyülekezetnek: „Hálát adok az én Istenemnek... hogy hiteteknek az egész világon híre van.”

Az első gyülekezetek élni tudtak a szolgálat ajándékával is. Az igaz szívvel szolgáló névtelenek közül kettőt nevez meg a Szentírás: Fébé és Tabitha. Az elsőről a római levélben azt olvassuk, hogy ő kenkhreai gyülekezet szolgája (16,1), a másíkról az Acta emlékezik meg 9,36-ban. Az öskeresztyénség élete és hatása a pogány világra bizonyítja, hogy nagyon komolyan vették Isten diakóniai parancsát.

Szentírás az emberiségről

A Szentírás bizonyosságot tesz arról, hogy az ember az Isten teremtménye.

A Szentírás szól az ember közös eredetéről. Ádám és Éva történetét nem vehetjük történelmi közlésnek, de gondolnunk kell arra, hogy az Újtestámentum is beszél az emberek egységes eredetéről. Pál apostol két helyen is említi: Róma 5,12 és 1 Kor 15,45-ben. Sőt Csel 17,26 szerint az apostol szóval is bizonyosságot tett az Aeropágozson elhangzott beszédében erről.

Ez pedig azt jelenti, hogy mi emberek testvérek vagyunk nemre, fajra, színre, világnézeti meggyőződésre való tekintet nélkül, még akkor is, ha ezt az ember-testvériséget nem nagyon lehet felismerni ezen a földön.

Isten gondviselő Atyja az emberiségnek. Keresztyén hitünk drága tartalma az, hogy Isten Atyánk, aki gondot visel rólunk.

A Szentírás nem hallgatja el azt a tényt sem, hogy az emberiség bűnös, „mert nincs ember aki ne vétkeznék.” Ezt a sötét képet enyhíti kissé világosabb tónussal Pál apostol így: „Ahogyan egynek a vétke lett minden ember számára kárhozattá, úgy lett egynek az igazsága minden ember számára az élet megújulásává. (Róm 5,18)

Ezért vallhatjuk nagy hálával azt, hogy ez a bűnös embervilág drága az Istennek. Hajlandó volt érte a legnagyobb váltságot megadni. Mi emberek hányszor töprengünk: megéri vagy nem éri meg, érdemes-e arra, hogy áldozatot hozzak érte? Isten számára nem volt kérdés a megváltás, mert nagyon drága neki az emberiség. Hogy milyen érték az Isten szemében az emberiség, megmutatja ezt az ő nagy szeretete az emberiség iránt. Ez a szeretet pedig nem csak szó, de cselekedet is az Isten részéről. „Isten abban mutatta meg rajtunk a szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk (Rm 5,8)

Abból a kettős igazságból, hogy az emberiség bűnös, illetve ez a bűnös embervilág drága az Istennek, következik az a szolgálat, amelyet Jézus a kereszten elvégzett.

Erről a szolgálatról a Jó Pásztor hasonlatában így beszélt: „Azért szeret engemet az Atya, mert én odaadom az életemet...” Jézus nem futott el, amikor megérkezett az elfogatására kiküldött csapat, hanem előrelépett és ezzel a lépéssel elindult, hogy elvégezze értünk a szolgálatát a keresztfán.

Ez a lépés nem egy tragikus hős mozdulata volt, aki ezzel azt akarta kifejezni, hogy idénézettek emberek, én elindulok most hősieen

meghalni a kereszten. Nem is a megváltoztathatatlan végzetbe beletörődő ember lépése volt, aki teljes rezignáltsággal elindult a végzete felé. Ez a lépés a kereszthalál szolgálatának első lépése volt. Ezzel a lépéssel, és a következőkkel, a Golgotha felé vezető úton bizonyította be, hogy nem nagyhangú szólam volt az ajkán ez a mondat: „Az Emberfia sem azért jött, hogy szolgáljanak neki, hanem, hogy ő szolgáljon és életét adja váltáságul sokakért. (Mt 20,28)

Gyülekezet (egyház) a Hitvallási Iratokban

Abban, hogy kirajzolódjon előttünk a gyülekezet képe a Hitvallási Iratokban, nem fog zavarni senki az, hogy a H. I. — többször az egyház szót használják. Hiszen most a gyülekezet és egyház szavakat szinonim kifejezésekként vehetjük.

Az egyház megfogalmazását az Apostoli Hitvallásban így olvashatjuk: Az egyház a szentek gyülekezete, amelyben az evangéliumot tisztán tanítják és a szentségeket helyesen szolgáltatják ki”. A Schmalkaldeni Cikkék ehhez még hozzáteszik; „Isten ígéje és az igaz hit tesziki szentté az egyházat.”

Az egyház a szentek gyülekezete. A harmadik hitágazatban valljuk: Hiszek a Szentlélekben, egy keresztyén anyaszentegyházat, szenteknek közösségét”. (Luthernél: szentek gyülekezetét). A Nagy Kátében ezt találjuk: „Hiszem, hogy él a földön egy szent nép és gyülekezet, csupa szent, egy fő, Krisztus alatt, a Szentlélek hívta egybe.” De így folytatja: „mégsem vagyunk soha bűn nélkül testünk miatt. A keresztyén gyülekezetben ezért minden arra rendeltetett, hogy igéből és jelekből napról napra bűnbocsánatot szerezzünk.”

Az egyházban az evangéliumot tisztán tanítják. Hogy mit jelent számunkra az evangélium hirdetése, azt Luther a Nagy Kátében így írta meg: „Mert sem te, sem én, soha semmit nem tudhatnánk Krisztusról, nem is hihetnénk benne, Urunkká sem lehetne, ha a Szentlélek az evangélium hirdetésével fel nem kínálná, és szívünkbe nem adná.”

Az egyházban a szentségeket helyesen szolgáltatják ki. A keresztségről az Ágostai Hitvallás ezt a tételt állítja fel: „A keresztségről azt tanítják, hogy szükséges az üdvösséghez, és Isten a keresztség által kegyelmét adja.” Nem kisebbíti a keresztség fogalmát az sem, amit a Nagy Kátében találunk: „Senki ne kételkedjék abban, hogy a keresztség isteni dolog, nem emberek gondolták, vagy találták ki... hanem maga az Isten rendelte, sőt komolyan és szigorúan megparancsolta, hogy meg kell keresztelkednünk, mert másképp nem üdvözölhetünk... Mert akit Isten nevében keresztelnek, azt nem emberek, hanem maga az Isten kereszteli meg... a keresztség hatóereje, cselekedete, haszna, gyümölcse és célja az, hogy üdvözítsen.”

Az úrvacsoráról az Ágostai Hitvallás vallja: „Az úrvacsoráról azt tanítják, hogy Krisztus teste és vére valóságosan jelen van és kiosztásra kerül az úrvacsorával élőknek.” Az Apológiában ezt olvassuk: „Mint-hogy ugyanis Pál azt mondja, hogy a kenyér az Úr testével való közösségünk stb. (1Kor 10,16) ebből az következik, hogy ha az Úr teste nem volna valóban jelen, akkor a kenyér nem lenne közösség Krisztus testével, hanem csak lelkével.”

A mi gyülekezeteink közössége sem realizálódik másban, mint abban, hogy az a hívők közössége, ahol tisztán és igazán szól Isten ígéje és Krisztus rendelése szerint kiszolgáltatók a szentségeket, mert Isten

ma is munkálkodni akar az ő igéjével, a keresztséggel és az úrvacsorával.

Nem szabad elfeledkezni arról sem, hogy a gyülekezet olyan emberek közössége, akik beletartoznak a gyülekezetben kívüli emberi közösségekbe is és így tagjai a gyülekezetben a hívők közösségének. Mint a gyülekezet hívő tagjai kötelezettségekkel tartoznak az emberi közösségek felé is. Becsületes munka a munkahelyen, népünk jólétének segítése, imádság a népek közötti megértésért és békéért. Ezeknek a kötelezettségeknek az elvégzésére is kapnak erőt Istentől a tisztán és igazán hirdetett ige által és azáltal az úrvacsora által, amelyben Jézussal lépnek közösségbe, azzal a Jézussal, aki elküldi őket embertársaikhoz a szeretet szolgálatának elvégzésére.

Az emberiség a Hitvallási Iratokban

Induljunk ki hitünknek abból az igazságából, hogy Isten minden embernek az Istene. Az Ágostai Hitvallás első részében ez áll: „Isten... mindeneknek... teremője és megtartója.” A „mindenek” szó helyébe nyugodtan tesszem oda most az „emberek” szót.

Folytassuk azzal az igazsággal, hogy minden ember bűnös. Ezen a szentírási igazságon alapul az Ágostai Hitvallásnak az eredendő bűnről szóló tanítása: „Tanítják továbbá, hogy Ádám bűnbeesése óta a származás természetes rendjében minden ember bűnösnek születik.”

Istennek legyen hála, hogy érvényes az az igazság is, hogy Jézus, Isten Fia mindenkinek Megváltója. „Isten Fia... valószínűleg szenvedett, keresztre feszített, meghalt és eltemetett azért, hogy kiengesztelje irántunk az Atyát és áldozattá legyen az emberek minden elkövetett bűnéért... és megszentelje a benne hívőket... ugyanez a Krisztus egyszer majd mindenkinek láttára visszatér.” De tovább vallja az Ágostai Hitvallás a megigazulásról: „az emberek nem igazulhatnak meg az Isten színe előtt saját erejükből... hanem ingyen Krisztusért hit által igazulnak meg.”

Íme egy kép az emberiségről. Arról az emberiségről, amelybe beletartozik a világon minden ember. Ez a kép azt mutatja, hogy az Isten az emberiségnek nemcsak Teremője, de Megváltója és benne hívőknek megigazító Istene.

A következőkben az emberiség fogalmát szűkítsük le egy kisebb körre. Ennek a körnek az átmérője nem meghatározott, tehát a kör nagysága is tetszőleges. Azoknak az embereknek a körére gondolok, akik körülöttünk élnek, akiket ismerünk, vagy ezután fogunk megismerni, akikkel találkozni szoktunk az utcán, vagy ezután fogunk találkozni. Ők lennének az emberiség hatalmas tengerének néhány kimerített cseppje. És ahogyan a tenger néhány cseppjében benne van az egész tenger, így a következők nemcsak a néhány cseppre vonatkoznak, de az egész emberiségre is.

Az ötödik parancsolattal kapcsolatban: „Ez a parancsolat azt célozza, hogy senki se bántsa felebarátját... Hiszen van nem egy olyan ember, aki nem gyilkol ugyan, de átkozódik és olyant kíván, hogy akinek nyakába szakadna nem futna vele messzire... senkit se bántunk elsősorban kezünkkel, cselekedetünkkel, de azután nyelvünket se használjuk arra, hogy ilyesmit mondjunk... szívünk ne gyűlöljön senkit, ne kívánjon senkinek rosszat haragból, vagy gyűlöletből.”

A következő mondatoknál önkéntelenül arra a közlekedési morálra gondolok, amelyet nem egyszer hallunk vagy olvasunk ostorozni, és

amelynek szenvedője a cserbenhagyott áldozat és főszereplője a sebeség agresszív örültjei. „Másodszor nemcsak az vétkezik ez ellen a parancsolat ellen, aki rosszat tesz, hanem az is, aki tudna jót tenni felebarátjával, megvédhetné, megóvhatná, megmenthetné őt, megelőzhetné és megakadályozhatná azt, hogy testét kár vagy fájdalom érje, de nem teszi.” „Méltán nevezi Isten gyilkosnak mindazokat, akik testi bajban és életveszélyben nem adnak tanácsot és nem segítenek.”

Luther nemcsak arról a gyilkosságról beszél, amelyről azt mondja: „Nem szabad ölni sem kézzel”, de arról is, amelyről azt mondja: „sem szájjal”, „sem viselkedéssel”. Említsem itt azokat a társbérelőket, akik szájjal és viselkedéssel lassan, de biztosan ölik egymást?

A hatodik parancsolattal kapcsolatban csak egy mondat, amely időszzerűen hangzik ebben a mai „nyílt házasságot” emlegető és gyakorló világban. „Rövidre fogva tehát azt követeli (az Isten), hogy mindenki tisztán éljen és felebarátját is erre segítse. Isten tehát ezzel minden ember hitvestársát körül akarja bástyázni és megoltalmazni attól, hogy bárki is hozzá nyúljon.”

Úgy gondolom, hogy amit a Nagy Kátében olvashatunk a hetedik parancsolattal kapcsolatban, az sok esetben különösen időszzerű a mai közösségekben. „Nagyon általános és elterjedt bűn ez, de alig figyelnek rá és alig törődnek vele, s ezért oly mértéktelenül történik. Mert nemcsak azt nevezik lopásnak, ha valaki szekrényt, vagy zsebet fosztogat, hanem elterjedt ez a bűn a piacon, minden boltban, mészárszékekben, borozóban és sörözőben, műhelyekben és röviden mindenütt ahol dolgozunk, pénzt kapunk és adunk áruért, vagy munkáért.” Ma ezek a szavak így hangzanak: vevő, vagy közösség megkárosítása, súlycsökkentés. „Hasonlót mondok a mesteremberekről, munkásokról, akik hanyagol és gondatlanul dolgoznak. Sokkal rosszabbak ezek a besurranó tolvajoknál, mert azok ellen zárral és retesszel lehet védekezni, ezek ellen azonban senki nem tud védekezni.” Ma így nevezzük az ilyen emberek munkáját: selejt.

A nyolcadik parancsolat magyarázatában Luther az emberi becsületről szól. „Saját testünkön, hitvestársunkon és földi javainkon kívül van még egy kincsünk: becsületünk és jó hírünk. Ezt sem nélkülözhetjük. Isten azért azt akarja, hogy felebarátunk hírnevét, becsületét és tisztességét ne vegyük el.” Gonosz nyelvűeknek nevezi azokat, akik „ha megtudnak valamit valakiről, elviszlik híret minden zugba, csiklandozzák vele egymást és kejelegnek abban.” Isten tehát azt akarja, hogy senki meg ne szólja felebarátját háta mögött. Luther arról a rágalmáról beszél itt, melyről Rossini Szevillai borbély-ában Basilio így énekel: „Mint gyenge szellő, kezdetben szelíden lengő, Belopóddik a fülekre. Egyre jobban jobban terjed, Bolondos és okos fોકet egyaránt zavarba hoz, Jár a beszéd szájról szájra és növekszik suttogása, Majd súgásból csacsogásba Nő s mint ágyú durranása megrázza a levegőt.”

Rágalmazás, megszólás és befekettítés helyett Jézus jobb módszert ajánl: „Ha vétkezik atyádfia, menj el, intsd meg négy szemközt.” (Mt 18,15)

A kilencedik és tizedik parancsolatot együtt tárgyalja Luther a Nagy Kátében. Többek között ezt írja: „Mert olyan a mi természetünk, hogy senki sem javall másnak annyit, mint magának; mindenki annyit szerez, amennyit csak tud, a másik meg boldoguljon, ahogyan tud. Ráadásul még tisztességnek is szeretnénk látszani.” Ebben a mai rohanó, a másik emberről megfélemedező, és tőle elidegenedő világban valóban mindenki annyit akar szerezni, amennyit csak tud. „Ez a szólás járja:

szemesé a világ és mindenki nézze a maga hasznát, a másik boldoguljon, ahogy tud. De ki tudja azt végiggondolni, hogy mi mindent lehet szerezni ilyen szép látszattal? A világ ezt nem is tartja jogtalanságnak." A közösség és a felebarát látja kárát annak, hogy felelőtlen emberek számára szinte természetes dolog a szerzés a munkahelyen, a szántóföldön, vagy ahol csak lehet.

Feladatunk a gyülekezet közösségében

Hol kaptunk feladatot a szolgálatra? A felelet: a gyülekezet közösségében. Gyülekezeti közösség ott van, ahol Jézus szolgál az embereknek és embert állít ember mellé. Tehát Jézus közössége emberekkel és emberek közössége egymással. A gyülekezetben Jézus közösségben akar lenni velünk. Azt kívánja, hogy mi is ember-testvéri közösségben legyünk egymással.

Hogyan kell szolgálnunk a gyülekezet közösségében? Úgy, hogy nem felejtjük el azt, hogy az élő Isten bízott meg ezzel a feladattal.

Úgy kell szolgálnunk, hogy rajtunk keresztül Jézus akar szolgálni. Az igehirdetésben Jézus szól a gyülekezethez, a keresztségben Isten fogadja kegyelmébe a gyermeket, az úrvacsorában Jézus adja oda testét és véré a gyülekezetnek. Az idős ember betegágyához Jézus lép oda, amikor a vigasztalás és bátorítás igéje szólal meg az ajkunkon.

Mivel Jézus akar szolgálni rajtunk keresztül, azért a szolgálásban Jézus kell követnünk. Ennek arany szabálya lehet Jézus mondása: „Ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást.” Az a Jézus, aki árasztotta szeretetét az emberekre földi életében és megbocsátást hirdetett a bűnbánóknak és hordozta értünk a kereszterthét, az a Jézus akar most szolgálatunkon keresztül szeretni, megbocsátani és terheket hordozni.

Mit kell végeznünk a szolgálásban? Diakóniát. Ez a szó jelent szolgálatot, támogatást, segítséget a test és lélek mellé. Ebbe kell, hogy beletartozzon minden lelkeszi szolgálat, amit beírunk a Lelkeszi Szolgálati Naplóba, de bele kell hogy tartozzanak azok a szolgálatok is, amelyek nem kerülnek bele ebbe a könyvbe, de Jézus úgy tartja őket számon, mintha ővele cselekedtük volna meg.

Ki kéri számon a ránk bízott szolgálatot? Isten. Kezem szinte önkéntelenül mozdul most, hogy leírja ezt a szót: talentumok. Ez alatt a kifejezés alatt nem az emberi képességeket értjük, hanem azokat a feladatokat, amelyeket Isten bíz az ő szolgálóra. Különböző feladatokat bíz reánk az Úr, de még a legkisebbnél is hűséges szolgálatot vár, mert számadást fog tartani. Akkor az is kérdés lesz, hogy hogyan végeztem a ránk bízott munkát a szeretetszolgálatot. Egyre feltétlenül gondolni kell: a számonkérés napján a hűtlenséget nem lehet különböző kifogásokkal mentegetni és kimagyarázni.

Feladatunk az emberiség közösségében

Amikor kimondom magamban ezt a szót, hogy emberiség, három gondolat támad bennem. Először gondolok falumra és az abban lakó embertársaimra, másodsor hazámra és az abban élő népemre, harmadszor a világra és az azt benépesítő emberiségre. Három centrikus kört látok. A legnagyobb sugarúba az van beleírva: emberiség. A középső sugarúba: magyar nép. A legkisebb sugarúba: falum népe. Az emberiség közösségébe beletartoznak a világ népei, köztük magyar népünk, de

ugyanígy beletartozik falum lakossága. Ezért három Istentől kapott feladatot látok: szolgálni azoknak, akikkel gyakran találkozom utcán, templomban, családi otthonokban, szolgálni magyar népemnek és szolgálni az emberiségnek.

Feladatunk népünkért. Elodázhatatlan feladatunk a tisztán látás. Nyitott szemmel figyelni népünk életét, és akkor világossá lesznek előttünk népünk erőfeszítései és munkájának eredményei, amelynek folytán ma szebben és jobban élünk, mint tegnap, és holnap szebben és jobban akarunk élni, mint ma. Akkor átmelegíti szívünket a hazaszeretet, amely nemcsak ennek a földnek és hazának a szeretete, de a szocializmust építő magyar népünk szeretete, amely ebben a hazában él.

Tisztán kell látnunk azt is, hogy bizalmat élvezünk népünk vezetőitől, államunk vezető szerveitől, mindenekelőtt a Hazafias Népfronttól.

Ha mindezt tisztán látjuk, akkor többek között okos és bölcs szóval ezekről beszélni, ez is feladatunk.

Feladatunk az emberiségért. Vannak nagy kérdései az emberiségnek, melyek közül csak néhányat említek most. A béke kérdése, a leszerelés problémája, a neutronfegyverek ügye, a kölcsönös bizalom megeremtése népek és azok vezetői között, az iparilag fejlett és fejlődő országok kérdése, az éhség problémája a világ nagy részén. Mit tehetünk ezekkel kapcsolatban? Tudom, hogy nem mehetek el az ENSZ székházába, nem ülhetek le a leszerelési konferenciák asztalához, a neutronfegyverek elleni tiltakozó nyugati menetben sem vehetek részt, nem adhatok kenyeret az alutáplált, éhező, felpuffadt hasú gyermekek kezébe. De beszélhetek ezekről igaz szóval és helyes meggyőződéssel, úgy hogy mindig odatehetem az emberiség szava mellé azt a szót, amely csak egy „i” betűvel kevesebb: emberség. És tudom azt is, hogy van egy békességet szolgáló hatalmas fegyverünk: az imádság, és hiszem, hogy akihez imádkozunk az a békesség és szeretet Istene.

Szakál Árpád

Örömhír a gyermekeknek

Évek óta kérték a Lelkipásztor segítségét a gyermekek közötti munkához. Több csoport vállalta is, hogy gyermekbibliköri munkához vázlatokat dolgoz ki. Sajnos az ígéretekben soha nem született gyermekbibliköri anyag.

Bizonyos vagyok abban, hogy a munkatársak segítségével hónapról hónapra segítséget nyújthatunk a gyermekbiblikör vezetőinek munkájukhoz.

Urunk missziói parancsának engedelmeskedve végezzük szolgálatunkat a gyermekek között. Azzal a bizonyossággal, hogy a hit még több szeretetre kötelez. Akik tudják, hogy egész életükről, munkájukról az élet URának kell majd számot adni, becsületesen végzik munkájukat a társadalmunkban, az emberek között.

Gyermekek közötti munkánkkal élő, feltámadott Urunkról tanúskodunk. Szolgáló szeretetéből élő gyermekeket szolgálatra hívunk és készítünk elő.

Szerkesztő

Az én Bibliám

(Gyermekbibliköri előkészítő)

Kellékek: minél több különféle fordítású, nyelvű, formájú Biblia

Bevezetés: 293. ének — „Kegyes Jézus itt vagyunk *Te szent Igéd* hallására...”

Honnan „hallhatjuk” meg Isten igéjét?

De melyik Bibliából a sokféle közül?

Mi a közös bennük?

I.

Amit erről a könyvről illik tudni

Néhány kérdés, amit minden kezünkbe kerülő könyvvel kapcsolatban fel szoktunk tenni?

1. *Mit jelent a címe?* — Biblia = könyvek (görög szó), 66 könyvet, egy egész kis könyvtárat tartalmaz

2. *Ki írta?* — különböző korokban élt különböző foglalkozású emberek, van köztük pl. pap (Jeremiás) és tehénpásztor (Ámos), orvos (Lukács) és halász (Péter). Közös bennük, hogy mindannyian Isten vezetése alatt írták könyveiket

3. *Mikor írták?* — több mint egy évezred alatt gyűlt össze ez a könyvtár, a legrégebbi Krisztus előtt 1000 körül, a legfiatalabb könyvek pedig Krisztus után 200 körül

4. *Milyen nyelven írták?* — a héber és görög Biblia külön bemutatója, lehetőleg kézbeadva, egy-egy kis részletet felolvasva...

5. *A könyv felosztása?* Ószövetség — 39 könyv; Újszövetség — 27 könyv. Tartalmilag 3 réteg: történeti, tanítói (költői), prófétai írások

6. *Mibe került ez a könyv?* — sokan áldozták oda életüket, hogy a kezünkben lehessen... a világ „legdrágább” könyve (vértanú ősök, reformátorok stb.)

Amit még jó tudni erről a könyvről: a Biblia a világ legolvasottabb, legnagyobb példányszámban megjelenő, legtöbb nyelvre (kb. 1700) lefordított könyve. Magyarra a teljes Bibliát először Károly Gáspár fordította le 1590-ben. A legújabb fordításunk 1975-ben jelent meg.

II.

Amiért ezt a könyvet érdemes olvasni

Vajon miért olvassák annyian a Bibliát?

1. *Ez a könyv rólunk szól!* — megismerhetjük belőle önmagunkat (őszinte, izgalmas, néha szomorú kép)

2. *Ez a könyv nekünk szól!* — megismerhetjük belőle Istent, az Ő személyes üzenete arról, hogy Ő szeret, ahogy ezt János evangéliuma összefoglalja: „Úgy szerette Isten a világot...”

(Jn 3,16)

3. *Ezt a könyvet nem lehet „kiolvasni”* — Isten ígéje élő és ható beszéd, mindig újat tud mondani, útmutató, „használati utasítás” az élet-hez, mindennapi lelki táplálék, „kenyér”

III.

Hogyan olvassuk ezt a könyvet?

Olvassuk el az etióp kincstárnok történetét! ApCsel 8,26—39

Mit tanulhatunk belőle a bibliaolvasásra nézve?

1. Nem elég az ígét hallani, kézbe kell venni a Bibliát!

2. Nem mindegy, hol kezdjük el — legjobb valamelyik evangélium-nál belefogni (pl. a legrövidebb Márk)

3. Ha valamit nem értünk, nem kell letenni a könyvet, de nem is szabad elhallgatni, pláne szégyellni. Segítséget kell kérni más, a Bibliá-ban járatosabb testvértől.

Milyen következményei vannak a megértett ígének történetünkben?

1. Az etióp megérti, hogy az Ige végső soron mindig Jézusra mutat (Luther hasonlata a pólyáról és a Gyermekről...)

2. A megértett és befogadott ige nyomán megváltozik a kincstárnok élete (kereszttség)

3. „Örvendezve haladt tovább” — ha az evangélium, ÖRÖMHÍR megérint, öröm tölti el a szívemet

Néhány praktikus jó tanács a bibliaolvasáshoz:

1. Próbálj naponta, rendszeresen ígét olvasni!

2. A rendszeres Biblia-olvasáshoz segítséget adhat az Útmutató

3. Igeolvasás előtt ne felejts el néhány szóval imádkozni, hogy Isten tegye világossá számodra üzenetét

4. Ha van időd, keresd ki a lábjegyzetben megadott úgynevezett párhuzamos helyeket. Sokat segíthetnek az ige jobb megértésében.

5. Ceruzával a kézben olvasd a Bibliát, és ha valami nagyon megfogott, bátran húzd alá, ha valamit nem értesz, tegyél oda kérdőjelet. Így, ha később újra olvasod, jól lemérheted a változást, esetleg saját lelki fejlődésedet stb.

Néhány feladat órai vagy otthoni megoldásra:

1. Olvasd el az etióp kincstárnok történetét a régi (Károly) és az új fordításban! Írd össze a különbségeket! Melyik szöveg a szebb? Melyik áll közelebb hozzád?

2. Írd meg a saját Bibliád „önéletrajzát”: mikor kaptad, milyen alkalomból, mit olvastál már belőle, mit segített már stb.

3 Kérd el otthon szüleid vagy nagyszüleid Bibliáját és próbáld „szóra bírni” a könyveket: meséld el eddigi életüket! Figyeld a beírásokra, aláhúzásokra, könyvjelzőkre, a könyv külső állapotára (rongyos, agyonolvasott, „túl jó” állapotban van stb.)

Befejező ének: 760,1—3 — „Van örök kincsünk becsebb...”

Gács Péter

Isten szól hozzánk a Biblián keresztül

A tanítás indítása—érdeklődésfelkeltése—bevezetése a gyerekek körének megfelelően kétféleképpen is történhet:

I/a., Ki látott már odahaza, múzeumban, templomban Bibliát? Nézegették-e a képes Bibliát? Milyen volt az a könyv: kapcsos, arany-metszett, elhasznált, családi adatokat tartalmazó, a könyvespolc díszé, poros...

Ezt a könyvet majdnem minden evangélikus háznál meg lehet találni. Több, mint 1700 nyelvre és nyelvjáráásra fordították már le. Miért tartották annyira fontosnak, hogy igyekeztek ezt a könyvet minden családnak, még a más nyelveket beszélőkhöz is eljuttatni? Erről a Bibliáról tanulunk most. (Rajzoljunk le egy könyvet.)

I/b., A gyerekek is szoktak szövetséget kötni. Talán azt ígérnek egymásnak, hogy hogyan fognak egymásnak a tanulásban segíteni. Vagy megvédik egymást, ha idegen bántani akarja őket.

A magyarok is, a 7 törzs, ilyen szövetséget kötöttek egymással, mielőtt Árpád fejedelem vezetésével elérkeztek ide Magyarországra.

A szerződésekkor megállapodnak abban, hogy kinek mi a feladata, kötelessége. Ma a szerződéseket írásba is foglalják, hogy ne felejtse- nek el belőle semmit sem.

Ilyen szerződés a Biblia is. Pontosabban két szerződés. A régebbit Őszövetségnek nevezik, amit Isten Izrael népével kötött Mózesen keresztül, az Újszövetséget viszont minden néppel — velünk is — kötötte Isten Krisztuson keresztül.

Számunkra azért fontos mind a két szövetség, a Biblia, mert abban Isten útmutatását kapjuk, hogy hogyan leszünk az ő barátaivá. (Játszunk el a gyerekek egy szerződés-kötést egymásközt-felnőttekközt. Vagy rajzoljunk le egy kézfogást. Lehet a két kötőlapot is felrajzolni, mint az ŐT szimbólumát, s a keresztet, mint az ÚT szimbólumát.)

II/1., Történetek a Bibliában.

Mózesnek így mutatkozik be Isten: Én vagyok Ábrahám, Izsák, Jákób Istene. Ezeknek életét ismerté Mózes: csodálatosan megmenekültek veszedelmekből, megoldódott életük nehéz, égető kérdése, megtalálták

azt az életformát, ami boldoggá tette őket... Véletlen volt ez mindegyiknél? Vagy Isten kegyelme vezette őket? Mert figyelték Isten intésére-szavára, engedelmeskedtek indítására, ezért alakult számunkra is példamutatóan életük. Isten hűségét és szeretetét olvashatjuk ki az életfolyásukból. Mózes ezeknek a történetét ismerve merete vállalni a feladatot-küldetést, hogy kivezeti a népet Egyiptomból.

Isten azután ezzel a néppel, az Izraelitákkal kötött szövetséget, hogy bemutassa, nemcsak egyes embereket (Ábrahám, Izsák, Jákób), hanem egy egész népet is tud vezetni, irányítani, boldoggá tenni.

A Bibliában olvasható történetek tehát nemcsak egy ember-család-nép életének történeti eseményeit akarja rögzíteni, hanem Isten hatalmát, hűségét, szeretetét akarja SZEMLELTETNI. Így válnak a régi történetek Istent bemutató, szemléltető „képeskönyvvé”, „üzenetté”.

Istent leginkább Jézus történetében ismerhetjük meg. Ez mutatja, hogy Isten mennyire szereti az egész világot...

Az egyes bibliai történetek tehát túl mutatnak önmagukon, Isten üzenetivé lesznek a számunkra, mint ahogy egyszerre többet mondóvá válik a három szín, ha megfelelő sorrendbe kerülnek egymás mellé: piros-fehér-zöld. Ez már nemcsak három különböző szín, hanem a magyar zászló, önmagán túlmutató jel. (Rajzoljunk fel egy magyar zászlót.)

II/2. Tanítás a Bibliában.

A történeteken kívül tanításokat is találunk a Bibliában, sőt szép költeményeket, okos emberek feljegyzéseit és gondolatait is. Ezek egyrészt magyarázzák a történeteket, hogy ne értsük félre azokat. Nem véletlenül ment vissza Mózes Egyiptomba, nem véletlenül-tévedésből halt meg Jézus a Golgotán. Isten áll mindenek mögött! Másrészt ami boldoggá tette őket, véletlen volt az mindegyiknél? Isten kegyelme vezette őket!

A tanítás-útmutatás megmutatja nekünk továbbá, hogy hogyan kell élnünk, gondolkodnunk, hogy Isten is örülhessen a mi életünknek. Így válik az „irgalmas samáriai” vagy a „tékozló fiú” példázata is üzenetté a számunkra. Tükrözi azonban Isten szeretetét: hogyan fogadja vissza Isten a megtérőt (51 Zsoltár, „tékozló fiú”). Rajzoljuk le a földgömböt, s föléje vagy a keresztet vagy az isteni áldást mutató kézfejet.

II/3., A Biblia a Szentlélek munkája.

A Biblia történeteiben, tanításaiban, képies beszédében és minden részében Istenről akar nekünk beszélni. Ezt nem azért teszi, mert régi könyv, vagy mert okos emberek írták. Isten „tervezte” meg ezt a könyvet, ő indította az embereket az egyes részek megírására. Ezen keresztül akarta magát megismertetni az emberrel. (Rajzoljuk le a Bibliát és föléje Isten áldását jelképező kezét, vagy a Szentleket.)

III/., A Bennünket szerető Istent mindenkinek ismernie kell. Ezért legyen ott minden családban a Biblia, fordították le és nyomtatták ki számtalan példányban. De olvassuk is azt, mert a „szövetséget” ismerni is kell, hogy Istennel szoros kapcsolatban maradjunk. Ez az útikalauz, térkép, amely a mennybe vezet. (Rajzoljunk le egy Bibliát és melléje egy útjelzőtáblát.)

Emlékeztető bibliai ige: A teljes Írás Istentől ihletett és hasznos a tanításra, a fedésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; (esetleg 17. is) hogy az Isten embere teljes mértékben alkalmas és minden jó cselekedetre felkészített legyen.

Missura Tibor

Isten az igehirdetésben közli velünk akaratát

1Tim 2,4

Bizonyára vannak emlékeitek már kisgyermek korotokból, hogy egy-egy névnap, születésnap vagy karácsony előtt hogyan próbálták szüleit kipuhatolni kívánságotokat: mit szeretnétek, mivel tudnának örömet szerezni nektek. Ahogy nagyobbak lettetek, ti is ezt tettétek talán. Próbáltatok ellesni édesapátok vagy édesanyátok kívánságát: mit szeretne, akarna megvenni vagy megvalósítani? Milyen öröm a családban, ha sikerül a másik kívánságát, szándékát eltalálni. Így van ez rendjén. Akit szeretünk, aki közel áll hozzánk, nem esik nehezünkre kívánságát, akaratát teljesíteni — sőt örömet okoz.

Így vagyunk Istennel is. Ha szeretjük Őt, ha közel áll hozzánk, hozzártartozik az életünkhöz, akkor szívesen teljesítjük akaratát. Igen ám, de honnan tudhatjuk meg, hogy mi az Isten akarata?

Pál apostol, Jézus Krisztus egyik apostola egy rövid mondatban ezt így foglalja össze tanítványának, a fiatal Timóteusnak írott levelében: Isten „azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és eljusson az igazság megismerésére”. (Megjegyzés: Luther más bibliafordításokkal ellentétben nem a retten=megmenteni igével fordítja a görög szóthénai-t, hanem a helfen=valakinek segíteni igével. Talán ma ez közelebb hozza az üdvözülni szó jelentését. — Az elétheia=igazság Pálnál a hitet is jelöli.)

Honnan tudta ezt ilyen biztosan Pál apostol? Jézustól magától. Rajta keresztül és Benne lett ez a tanítványok számára nyilvánvalóvá. Ahogy Jézust látták segíteni az embereken, ahogy Jézus tanította őket és az embereket — abból ismerték fel és értették meg, hogy Istennek egy AKARATA van az emberekkel, hogy segítsen rajtuk, megmentse, szeretetének körébe vonja őket.

Azért járt Jézus olyan sokfelé és tanította az embereket — nemcsak a tanítványait —, hogy minél többen megismerjék: ez az Isten akarata. Ezért fordul a betegekhez, szomorkodókhoz, reménytelenekhez, magukat elveszetteknek hittekhez, hogy cselekedetein keresztül is megérezzék az emberek: Isten akarata, hogy segítse, gyógyítsa, talpraállítsa, megmentse, üdvözítse az embereket. Hogy ez sokak számára nyilvánvaló legyen, adta oda még az életét is. Ezért írta le János apostol evangéliumában ezt a — talán sokatok számára jól ismert — mondatot: „... úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen...” (Jn 3,16)

Ezt a hírt vitték tovább a tanítványok. Ahol összejöttek az emberek körülöttük, ez az örömhír hangzott: Isten segíteni akar az embereken, meg akarja menteni őket!

Ma is a Szentírásból és az igehirdetésekből tudhatjuk ezt meg. Sok hasznos dolgot megtanulhattok ti is a tankönyvekből, egymástól, felnőttektől. De hogy mi az Isten akarata, hogy szeret bennünket embereket, hogy segíteni akar rajtunk, ezt a Szentírásból és az igehirdetésből tudhatjuk meg igazán.

Valaki azonban kérdezheti közületek: és a Tízparancsolat, az nem Isten akarata? Hiszen arról is szó van a Szentírásban és az igehirdetéseiben? Dehogynem!

Emlékezzetek rá, amit az elején mondtam. Akit szeretünk, s akiről tudjuk, hogy szeret minket, ahhoz nem nehéz alkalmazkodnunk, kedvére tennünk. Ha valamelyiteknek kezébe kerül Luther Márton Kiskátéja, abban mind a tíz parancsolat magyarázata előtt mindig ugyanazt a rövid bevezető mondatot olvashatja: „Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy...”

Persze, hogy aki szereti az Istent, az nem káromkodik, nem csapja be a társát, tiszteli a szüleit stb. De ezt nem tudjuk magunktól megtenni, magunkból ennyi jót „kipréselni”. Ezt csak akkor tudjuk megtenni, ha Isten igéjéből, az igehirdetésből meghallottuk a jó hírt, az örömhírt: Isten szeret minket!

Az első gyülekezet megalakulásáról szóló szemléletes híradásban — az Apostolok Cselekedetei-ben — azt olvassuk: Péter igehirdetését akik hallgatták, „mintha szíven találták volna őket” kérdezték meg Pétert „mit tegyünk?” Péter így válaszolt nekik: „Térjetez meg és keressetek meg valamennyien Jézus Krisztus nevében, bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát. Mert tiétek ez az ígért és gyermekeiteké, sőt mindazoké is, akik távol vannak, akiket csak elhív magának az Úr...” (ApCsel 2,38—39)

Isten szeretetéről szóló örömhír ma is, ha valakit szíven talál, boldogan továbbmondja, s keresi, örömmel cselekszi Isten akarátát.

Sárkány Tiborné
Horváth Erzsébet

Isten megismerteti magát velünk

Megszólította az embert

2Mózes 3,1—15

A tanítás bevezetőjében érdeklődünk arról, hogyan ismerhetünk meg valakit? Mit teszünk, mondunk az első találkozáskor? Ilyen választokat várunk: bemutatkozunk egymásnak, megmondjuk nevünket, elmondunk valamit magunkról, hogy a másik megtudja, kik vagyunk. A szó, a beszéd segít bennünket egymás megismerésében.

Arról, akit megismertünk szeretnénk többet megtudni. Nagyon egyszerű ez, ha egy társunkról van szó, mert akkor kérdezősködhetünk, faggathatjuk őt, elbeszélgethetünk vele. Nehezebb a felnőttekkel: sokszor nem tudjátok, hogyan szólítsátok meg őket? Azokhoz van bizalmatok, akik bátorítanak benneteket, maguk közelednek hozzátok.

A következő kérdést így teszsz fel: mit gondoltok, Istennel hogyan lehet megismerkedni? Hogyan tudunk meg Óróa valamit? Ez a kérdés mindig érdekelte az embereket — ma is. A történet, amit az igéből ma megismerünk, erre a kérdésre ad nekünk feleletet.

Ezután röviden elmondjuk, de még jobb, ha a gyermekekkel mondatjuk el mindazt, ami igénkkel összefügg, amit Mózes történetéből tudnak, születésétől meneküléséig. Ezután olvasnám fel részleteiben, vagy összefüggően a kijelölt igeszakaszt. A tanítást három mondanivaló köré csoportosítom.

1. *Isten ismer bennünket.* Mózes népétől távol, idegenben, a Midianiták földjén él. Negyven év telt el azóta, hogy honfitársát megvédve, gyilkossá vált. Az előkelő nevelésben részesült, nagy tudású ifjúból egy-

serű pásztoember lett. Nehéz utat járt végig, sok szép terve vált semmivé. Bizonyára már senki sem emlékszik rá, elfelejtették — gondolhatta Mózes.

Egy napon nyáját terelve a Hóreb hegyéig ért el. Egyszer csak szokatlan dolgot vett észre: egy lánoló csipkebokrot látott, melynek ágai mégsem égtek el. Amint kíváncsian közeledett a bokorhoz, hangot hallott, mely nevén szólította őt: „Mózes, Mózes!” Isten szólította meg őt, nem feledkezett meg róla, ismerte sorsát, életét. Mózes így válaszolt Istennek: „Itt vagyok!” A történet részletes elmondása helyett — esetleg azon túl — próbáljuk ezen a ponton elmélyíteni a tanítást: Isten ismer bennünket. Néven szólított a keresztségben, kezében van sorsunk, nemcsak nevünket ismeri, mindent tud rólunk. Engedelmes választ vár tőlünk is.

2. *Isten bemutatkozik.* Mit tudhatunk meg Isten bemutatkozásából? „Én vagyok Ábrahám, Izsák, Jákób Istene.” Ő ugyanaz, aki Mózes őseit elhívta, vezette, őrizte, megáldotta, így mondhatjuk: az örök Isten. Ezt a „mindig volt Istent” ismerhette meg most Mózes. Még valamit mond magáról: „Vagyok aki vagyok!” Ez a különös mondat azt is jelenti: nemcsak a múltban voltam veletek, hanem ezután is hűségesen veletek leszek. De ezt is: csak azt tudhatjátok meg rólam, amit én elmondok magamról! (A bevezetésre utalva: más, mint emberek bemutatkozása, egy bizonyos értelemben titok marad!)

Nekünk Isten hirdetett ígében keresztül, az Íráson keresztül mutatkozik be. A legérthetőbb módon Jézus Krisztusban, akiben „Immánuel” velünk az Isten.

3. *Isten értünk van.* Ahogy Mózeset ismerte Isten, úgy népét, annak elnyomását, szenvedéseit is jól tudta. „Leszálok, hogy kimentsem őket.” Megelégette szenvedésüket, a szabadulás útját készítette elő népének. Mózesnek az lesz a feladata, hogy ezt a jó hírt, Isten üzenetét, népének továbbadja. Sőt ennél nagyobb munka is vár rá: ő fogja végrehajtani Isten szabadító munkáját, ő lesz az emberi eszköz Isten kezében. — Isten szabadító munkájáról, „értünk létéről”, beszélve el kell jutnunk addig, hogy Ő nemcsak az egyiptomi rabságból, népek elnyomásából szabadította meg népét, hanem Jézusban egészen „leszállt” közénk és a kereszten legnagyobb rabságból, a bűn rabságából szabadított ki minket.

Megadott témánkhoz ragaszkodva befejezésül tegyük fel a kérdést: hogyan lehet Istenről valamit megtudni? Hogyan ismerhetjük meg Őt? Megszólít bennünket! Mit tudunk meg ebből? Azt, hogy Ő ismer bennünket. Azután azt, hogy örökké volt, és hűséges népéhez. Végül azt, hogy értünk, emberekért van és Ő a szabadító. Legyen a válaszuk a bennünket megszólító Istennek:

Aranymondás: „Szólj Uram, mert hallja a te szolgád!” (1Sám 3,9)

Kevháziné Czégényi Klára

Az igehirdető műhelye

Böjti sorozat

„És ne vígy minket kísértésbe”

(Lk 11,4c)

Feltűnően megoszlanak a vélemények ma a kísértéssel, a személyes és közösségi hitéletünket kikezdeni akaró erővel kapcsolatban. Neves teológusok is egyik oldalon abszolút nem számolnak vele, a másik oldalon meg olyannyira túlrájzolják, hogy már-már a középpontja minden teológiai gondolkodásnak.

Személyes küzdelmeimbem épp úgy, mint gyülekezeti szolgálatomban szüntelenül szembe kellett néznem már eddig is sok-sok buktató erővel. Felmérhetetlenül sok energiát kaptam ezekben az esetekben az idej böjti sorozatra választott bibliai történetből, Jézus megkísértésének történetéből.

Fontosnak tartom, hogy leszögezzük, az őszinte „böjt” a személyes elcsendesedést és magunkbaszállást épp úgy jelenti, mint a gyülekezeti, közösségi önvizsgálatot. Mindkettő igen lényeges része életünknek és szolgálatunknak. Ezért éreztem fontosnak, hogy ne csak gyülekezetünk tagjait mérjük le ezeken a sorokon keresztül, hanem önmagamát is, önmagunkat, lelkészeket is. Aki támadja alapjainkat, a mi hitünket is kikezdi. Az anyagiak épp úgy rántkórnek, mint a hatalom kísértése vagy a mítosszá üresedett vallásos életünk. Ezen az alapon érzem fontosnak a kérdéseket, mielőtt prédikálunk erről, önmagunk felé is föltenni. Nincs jobb evangélizáció egyetlen gyülekezetben sem annál, minthogy mi magunkat mérjük le őszintén a gyülekezet tagjai előtt vagy inkább velük együtt. Nincs a megújulásnak jobb lehetősége, mint a kölcsönös megbeszélés, a partneri viszony erősítése, együttes közösség építése azzal, aki mindent és mindenkit megújíthat. Lehetek túl fiatal s így tapasztalatlan vagy idős és sikeres pályát befutott, ez az önvizsgálat alapkövetelmény. Megelőzi a böjti és ünnepi igehirdetésünkre való készülésünket is. Mert nem a hirdetett tisztaságom ad erőt a szolgálathoz, hanem a megvallott hiányosság és az elfogadott bűnbocsánat.

1. Csak kenyér kell?

„Ha Isten Fia vagy, mondd ennek a kőnek, hogy változzék kenyérré!” (Lk 4,3b)

Egy ideggondozó intézet vezetőjétől hallottam. Minél magasabb az életszínvonal, annál zsúfoltabbak a várószobáik. Annál több a páciensük. Úgy mondta, lassan osztályt kellene nyitni azok részére, akik a karrier csúcán, komoly anyagi javak birtokában egyik percről a másikra omlanak össze. Megállíthatatlan folyamatnak látszik ez — mondta az orvos. Kimerült fiatalok panaszkodtak, mennyire nehéz koncentráltan tanulniuk, mennyire nincs erejük leülni olvasni, mert olyan jó lehetőségek

kinálkoznak a hétfégi pénzkeresés, a „szabadszombati aranybánya” területén, hogy kár lenne kihagyni. Mitagadás — vallják be — alig bírjuk. Am nagyon jó érzés, hogy nem függünk senkitől. Szabadon rendelkezünk nem kevés pénzzel.

Van egy presbiterünk. Néhány évvel járt a nyugdíj előtt. Alig akadt más témája, mint az, milyen sok ideje lesz, ha nyugdíjba megy. Ma gyülekezetünknek tán a legelfoglaltabb embere. Apró látogatási szolgálatra kértük. Kell a pénz! — volt a válasz. S nyugdíjasként lehet a legtöbbet keresni. Lehetetlen, hogy ő csak leüljön valaki mellé, ráadásul csupán csak hallgatni.

Hihetetlen méretű „kerítésépítő verseny” indult az egyik falunkban. Alig akadt más téma, ami ilyen mértékben felpeszítette volna az aktív érdeklődést a falu lakosságában. Mindenki mindenkit ismer. Majdnem mindenki rokon a szomszédal. Kerítést mégis kell építeni. Kőből, vasból vagy még stabilabb és drágább anyagból. Egyszerűen csak kell. Szükség nincs rá. Mert nekem sem lehet kevesebb, mint a többieknek. Az istentiszteleti látogatottság rohamosan csökken. Furcsa mód nem az érdeklődés, csak a részvétel. Mert kell a kerítés és ezer más. Létszükséglet. És bizony drága dolog, sokat kell érte hajtani.

Összeszorul a szívem, amikor a temetőben az egyre tökéletesebb kivitelű, egyre több és egyre jobb minőségű, téglát, vasbetont igénylő kriptaeerdő mellett haladok — szociális otthonban elhunyt öreg néni koporsója előtt az egyre ritkább, hagyományos, ásott, egyszerű sír felé. Elgondolkodom, mennyi pénz fekszik itt kőbe, márványba, rézbe betonba verve. Ugyanakkor micsoda áldozatokat hoz állam, egyház öregek gondozására, fiatalok lakásmegoldására, kórházak, iskolák fejlesztésére. Alig bírjuk, ám erre futja. Erre futnia kell a családi büszkeségért, nevünk, érdemünk védelméért.

Végignézhettem az elmúlt évben az NSZK egyik városában egy luxus szeretetotthont. Ágyból irányítható a televízió. Minden automatizált. Még a fürdőszobában is automatikus emelő, fürdető berendezés. Mellettem csodálkozott egy ghanai diáktársam. Kérdését soha nem fogom elfelejteni. „Mit ad ehhez még az ember?” Nem tudtam, mit válaszoljak. Végül két szót találtam: csak pénzt. A következő kérdés törvényszerű volt: és akinek nincs?!

Ismerünk mi sok-sok szállóigévé vált kifejezést, amelyek rabságban tartanak minket, a régi idő-pénz elmélettől egészen a „modern” kell a lóvé kifejezésig. De micsoda szorítás az, amikor hatalmába kerít az anyagiak iszonyatos kísértése! A sátáni mondat aktuális. Napokon át éhezett Jézus — az az igazi győzelem, ha kenyérré változik a kő. S a kenyér itt nem ételment jelent csupán, hanem a szükségletek egyedüli előnyét. „Meg kell adni azt, amit kíván!” „Hadd éljen úgy, ahogy a legjobb neki!” Legyen anyagi biztonságom, akkor leszek boldog és kiegyensúlyozott igazán! A mai kő és kenyér harc nagyon nyilvánvaló lett. Mi kell az élethez? Néha megemlítjük az egészséget, valami megmaradt jóérzésünk oda-sorolja a munkát és a családot, különben a „kőből kenyér” az uralkodó irány. Pénz és anyagiak, szükségleteink kielégítése. Valóban megold mindent az így született kenyér? Valóban erre van szükségünk, hogy koncentrált erőfeszítéssel megvásárolható életet lássunk egyedül fontosnak? De kérdezhetünk így is: mennyivel többször képzeljük el a gondtalan életet biztosító, akár kőből teremtett kenyeret, mint egy afrikai gyerek csonttá soványodott, felénk nyújtott kezét? Mennyivel fontosabb a csúcsra törekvés, mint az az őszinte kérdés, most mi az én feladatam.

Kérdés, min nyerünk. Azon-e, amit megkapunk vagy megszerzünk vagy valami más. Mi épít? Siker, pénz, elismerés vagy inkább feldolgozott kudarc, beismert hibázás, tekintetbe sűrített köszönet, előreengedett embertárs, névtelenül végzett szolgálat és szeretet azok felé, akik jót tettek nekem vagy rosszat tettek ellenem.

2. Nem elég a kenyér

„Meg van írva, hogy nemcsak kenyérről él az ember” (Lk 4,4b)

A kövek kövek maradtak. Jézus nem úgy érkezett világunkba, hogy olcsó, csupán kívánságainkat kielégítő csodákkal hódolókat gyűjtsön magának. Számára épp az a fontos, ami a kísértő nagyon speciális módú kenyér-óhaja mögött rejlő valóság. Nem a negatívumot akarja még nagyobbra rajzolni. Meg akarja mutatni azt, ami a legfontosabb az ember megmentése érdekében. Bátran megfogalmazhatjuk ezt a feleletet úgy, hogy amire itt Jézus gondol, az az ember kenyéren kívüli nélkülözhetetlen tápláléka. Azé az emberé, aki meg akar állni az élet buktatói között, aki Jézusnál akar maradni akkor is, ha ez nem jár előnyökkel, sikerrel és könnyű élettel, hanem többletvállalással, nem egyszer kereszttel.

A kenyéren kívüli táplálékot már-már elfelejtettük. Családunkban milyen rohanás a reggel, mennyire szétszórt a nappal, este pedig olyan fáradt mindenki, alig várja, hogy alhasson. Eközben milyen kérdéseink maradnak a gyerekeink számára? Mennyi pénz kell? Nem szakadt el a ruhá? Elvesztettél valamit? Feleltél? Mit adjak? Rohanó, felgyorsult élet, s valami nagyon fontos vész el. Kinek van ideje arra, hogy csak egy Miatyánkot mondjon el naponta családja valamelyik tagjával? S az a táplálék, amiről Jézus beszél, közös kenyérünk-e. Később pedig csodálkozunk, hogy gyerekeink „kinőtték” a templomot, Bibliájuk pedig az elhasznált tankönyvek sorsára jutott.

Pedig kenyér van a kezünkben. Isten ígéje. Jézus szava. Külön aján-dék, hogy szavakhoz folyamodhatunk fáradtan, összetörten, magányosan, egyedül a szobánkban épp úgy, mint zajos, vitáktól teli ifjúági órán vagy életünk bármely területén. Szavak állnak rendelkezésünkre. Jézus szavai. „Elég lenne egy jó szó!” — mondják magukra hagyott öregek. „Csak beszélgetne velem valaki!” — mondják magányos gyerekek. S nekünk szavaink vannak. Nem csupán a jó szó. Sokkal több annál. A győztes szó. Határhelyzetekben, amikor már-már zuhannék, megtart. Amikor érzésem szerint jogosan mondom ki: „veled többé nem állok szóba”, csöndesen rákérdez: biztos, hogy jogod van ehhez? Amikor minden kihullott a kezemből, győztes és vigasztaló szó marad. Amikor már mások is lemond-tak rólam, utolsó menedékként fordulhatok hozzá. A leghetetlenebb helyzetekben is. Egy férfi mesélte. Apja halála után keresni indult szek-rényében lapuló végrendeletet, betétkönyvet, utamit. Amint kinyitotta a szekrényt, egy öreg, kapcsos Biblia esett a lábára. Belelapozott, meglátta az aláhúzott mondatokat, és életében először tilt le, hogy Bibliát olvasson. Több órán keresztül olvasott. Bibliái mondatokat — „illő áhítattal”. Nem különleges örökség egy ilyen hirtelen, véletlenül kinyíló könyv? Hányszor csak épp ez hiányzik nálunk is, hogy odaessen elénk, mert már úgy el-lustultunk, hogy nem mozdul a kezünk, nem indul a lábunk.

A szó magában rejti Jézustól kapott kenyérünket, a törődést. Meg-áljt emberek háza előtt, benyitott zárt világokba, ötletet talált megfáradt emberek megerősítéséhez, elért még ellenséget is lenyűgöző bizalmával. Kenyér ez a javából, amire kiáltva éhezik világunk! Környezetünk is. Azok az emberek, akik segítséget kérnek, tán csak annyit, hogy töröd-

jünk velük egy pár mondat erejéig. Vajon van-e néhány szavunk? Hányszor napolunk el problémákat! Pedig a problémák mögött emberek rejlenek. Akik megosztanák terheiket és szükségük volna a közösség megtartó erejére. Mi pedig időhiány vagy érzéshiány miatt éhezni hagyjuk őket. Pár mondatra sincs időnk. S ha van, milyenek a szavaink? Üres, agyonforgatott lemezek vagy táplálékot jelentő jézusi szavak?

Egy templombajáró gyülekezeti tagunkkal beszélgettem. Elmesélte, hogyan érkezett hozzá a testvére, teljesen kiborulva, összetörtén. Neki mondta el, hogyan csúszott egészen mélyre. A kezdődő kis hamisítási ügytől hogyan jutott el odáig, hogy ma már képtelen arra, hogy ne csaljon. A meghallgatás mellett valami tanácsot, segítséget is várt. Testvérétől, aki keresztyén ember annyit kapott csupán: hagyd abba! A lelkezés felé úgy hangzott a mentegetőzés: mi mást tehettem volna? Imádkoznom kellett volna neki?!

Ennyink maradt volna? Egy-két fanyar, olcsó, cinikus mondat? Elcsesettek és tévelygők, mélyre csúszottak és betegesen kiábrándultak pedig a jézusi szót várják. Mert nem elég a kenyér. Több kell. Erőforrás, amelynek volt és van ereje, számunkra is.

A Krisztust követők tápláléka ilyen összetett táplálék. Nemcsak a kenyér. Nemcsak korunk bálványja, a pénz, a megfelelő anyagi bázis, nemcsak a biztosított aranytartalék, hanem Jézus szava és törődése a mi szavunkban és törődésünkben. Milyen fényes bizonyítéka ennek napjainkban és az erő, amely a puszta élet lehetőségéért küszködő afrikai testvérek szolgálatán át árad lagymatag, európai keresztyénségünkbe. Elkényelmesedett, biztos anyagiakat kezünkben szorongató, de erőtlen keresztyének, mikor vesszük már észre az énséget, nyomorúságot átélő, nagyon elnyomott, s oly szépen elkeresztelt „harmadik világ” őszinteségét, hitét, erejét! És még egy figyelmeztető jelenséget! Nem egy olyan emberrel találkoztam, aki fogyatékos vagy sérült teste ellenére ép embereket megcáfoló egészséges lélekkel vallott arról, mit jelent számára a kenyér. Nem az, ami szükségleteink kielégítését jelenti, hiszen azt ő kevésbé élvezi. Az a másik, ami egyformán az igazi életet jelenti betegnek és egészségesnek, szegénynek és gazdagnak.

3. Hatalom kell?

„Neked adom mindezt a hatalmat és dicsőséget, mert nekem adatott, és annak adom, akinek akarom. Ha tehát leborulsz előttem, tied lesz mindez”. (Lk 4,6)

A problémák megoldásának egyik legcsábítóbb lehetőségeként bujkál minden lépésünk körül. Konfliktus a családban? Leggyorsabban megoldható hatalmi szóval. Apai vagy anyai zsarnok-szereppel. Kudarcs és eredménytelenség a munkahelyen? Vagy embertelen méreteket öltő lazítás, esetleg alkoholizálás? Nincs más megoldás, mint kényszeríteni, büntetni, erőszakosan elnyomni, mert mi másra való a hatalom?

Rettegott arcok családban, munkában de keserves állapotot tudnak eredményezni! Mégis tele vagyunk a hatalom, a mások fölötti diszponálás, a csak irányítás vágyával. Akkor érezzük jól magunkat, ha feleség, gyerekek, beosztott pizsenni sem mer, ha megérkeztünk.

Elcsúszott életű fiatalok érkeznek legtöbbször hatalomra épülő családból. A kérdésre, mire emlékszel, mit kaptál otthon a szüleidtől legtöbbször ez a válasz: verést, kemény szavakat, mozdulni sem mertem

otthon. Azután kitört. Ahogyan tudott. Mert senki sem bírja elviselni, hogy hatalmaskodjanak rajta.

Családi életünkben aligha van még egy olyan veszély-zóna, mint éppen ez. A hatalom sátáni alaplogikája azt hirdeti, a kiindulási alap is, a cél is csak önmagam lehetek. Ekörül kell mindennek megfordulnia. Csak az történhet és csak az a jó, ami az én ötletem és az én kivitelezésem, ami az én akaratom szerinti terv és megvalósulás.

Úgy is gondolunk a hatalomra, mint valami mércére. Nagyságától függ személyiségünk értéke. Szinte beteges versenyfutásként él bennünk: minél több ember felett rendelkezem, minél hatásosabb eszközökkel vezethetek és tarthatok úgynevezett igazi rendet, annál biztosabb, annál sikeresebb vagyok pályámon, életemben.

Olyan könnyen kiszűrjük környezetünkben a hatalmaskodó embereket! Sokszor elég a beszédstílusra, a hangvételre figyelni. Az elhibázott adatlapot visszanyújtja a hivatali tisztviselő: „legyen szíves ezt kijavítani, mert nem ide kellett volna írni”. Ugyanezt teszi az, akinek hatalma van, legalább egy halom papír fölött: „nem tud olvasni?” De önmagukról árulkodnak a szülők is. A szülői hivatás tökéletes félreértéséből apró, hétköznapi mondatokkal. Óvodából haza készülődő gyerek ügyetlenül gombolja a kabátját, közben ezer érdekesebb dolog foglalkoztatja. Ugyan miért hangzik az egyik sarokból csendesen: „jó lenne, ha így keznel, kisfiam”, és miért dörög a másikból: „vedd már föl, mert pofon váglak!” Tökéletesen egyértelmű itt a nevelési hivatás biztos hatalmi alapállása. Ha más fölött nem tudunk, uralkodjunk legalább egy négyéves gyerek fölött...

Mindez nagyon kicsi és nagyon hétköznapi. Csak az idegeinkkel játszik és egy-egy kisgyerek sorsát veszélyezteti. Innen indul és a hatalomért folytatott küzdelem világméretű, örült harcába torkollik. Politikai és gazdasági küzdőtereken mennyire veszélyezteti a hatalom mámore a békés, egymásra is tekintettel levő életet. Hány történelmi lecke áll az emberiség nagy családjá előtt a Római Birodalomtól a hitleri fasizmus iszonyatos pusztításáig! És ma még mindig van ellenfelet kereső, gyűlölettől átítatott, csak támadást kereső s a veszélyt nem ismerő gondolkodás. Az ilyesfajta hatalomnak micsoda szégyene az, ahogy a fejlődő országok szellemi, gazdasági, politikai elmaradottságán előretörni akaró nagyhatalmak gatlástanulul valószínűsítják meg akarataikat. Milyen nyomorúsága az ezredfordulóra készülőknek, hogy olyan országban, ahol az egyik oldalon még a népbetegségek szedik áldozataikat, gyermekek halnak éhen, gyógyszer- és orvoshiány miatt pusztulnak emberek, ott az uralkodó kormány a legmodernebb rakéták beszerzésével rohan egyfajta örületes végzetbe.

Békéért küzdeni olyan környezetben kell ma, amiben soha el nem képzelt feszültségek jellemzik a világ életét. Ebben a küzdelemben mi is ott állunk valahol és gyakoroljuk a hatalom által felkínált lehetőségeket. Amennyire világméretekből igaz, hogy nem lehet ma egyetlen területen sem elszigetelten élni és fejlődni, annyira igaz ez személyes életterünkre nézve is.

A hatalom buktatója az, amikor kis szigetként akarok élni és úgy kiformalni sajátos harci állásomat, ami később lehengetli az ellenfeleket. Hány ember éli le az életét egy ilyen jellegű várakozó állásponton. Majd akkor adom oda a magam erejét, szolgálatát, amikor megfelelő helyzetbe jutok, kiemelt, hatalmi pozícióba, amelyben engem csodálhat mindenki.

Megszámlálhatatlan formában élhetjük át a hatalom sötétségeit. Valaki hosszú évek után végre igazgató lesz, s valahogy kicszerűlődik a személyisége. Korábban, és ezért választották vezető szerepre, ő volt az üzem szíve-lelke. Nemcsak szakmailag volt kitűnő, hosszú évek alatt megértő, segítőkész munkatársnak bizonyult. Most csak vad szavai, indulatkitörései és örökös félelmei vannak. Ki ne ragadja valaki a kezéből a nagy nehezen megszerzett, hön öhajtott hatalmat! Pedig ő van a hatalom kezében. Viszi őt, minden régi erényét lefelé a zsarnoki szerepkör lejtőjén.

Hasonló helyzetben nem ismeretlen az sem, hogy a pozíció megszerzésével együtt elvesznek a régi, jó és önálló gondolatok, ami marad, az csak egy báb. Mindenkinnek tetszeni és megfelelni akar, bármi áron. És ismét miért? Hogy biztosítsa hatalmát és pozícióját. Milyen szánalmas az, aki ezt nem veszi észre. Hirdeti nagyságát, erejét, érvényt szerez hatalmának, de valójában üres világ áll mögötte.

Az így felkínált, leboruláshoz kötött hatalom veszélyei körülveszik az életünket, ahogyan a fentiekben csak néhány lehetőséget körvonalaztunk. A hatalom kihívása, kísértése iszonyúan nagy mindenféle szerepkörben, szülőként és házastársként, munkahelyi közösségben és társadalmi-politikai funkcióban. A lutheri etika a legnagyobb hatalmi tértől a legkisebbig egyenlőségjelet helyez el a kapott feladat, hatalom, illetve a tőlünk várt felelősségjelet közé. Mert számára a többlet hatalom többlet felelősséggel egyenlő. A keresztyén ember a hatalom igazi birtokosának, tehát annak, aki azt adni és visszavenni képes, Istent tekinti. Ezért az az alapkérdése, hogy élünk-e a rendelkezésünkre bocsátott hatalommal vagy visszaélünk vele.

4. Csak a szolgálat elég

„Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!” (Lk 4,8)

A legtermészetesebbnek tüntetjük fel, mégis ez a legnehezebb a gyakorlatban. Teljes átrendeződést követel tőlünk. Növekednie kell a körülöttem élők értékének és elenyészővé kell törpülnie az önmagam féltésének és védelmének érdekében természetesen kiépített várnak. El kell kezdeni a lépéseket ott, ahol nem hozzám vezetnek utak, nem értem történnék események, hanem tőlem és másokért indul el valami.

Csak a szolgálat elég. Jézus egész élete így telt. Az igazi tanítvány sem élhet másképpen. A sokszor próbált hatalmi harc helyére ha odakerül ez őszinte felismerésként, mi mindenre tehet a képessé minket. Nincs elvárás, nincs érdemeim elismerésének megfeszített keresése, lendület van a cselekvésre, segítsékre. Nem bosszant és nem zavar, ha mellettem a munkatársam sikereket, eredményeket ér el, hanem örömet jelent, hogy esetleg én is részt veszek a munkájában. Sok új örömet és újfajta sikert mutat meg ez a felismerés. Lehet, hogy kicsinek tűnik, lehet, hogy kevésnek látszik a személyem, de észreveszem fontosságát a nagyobb összefüggésekben.

Mit jelenthet egészen közleről ez a „csak neki szolgálj” felszólítás? Három kikerülhetetlen követelménnyel találjuk itt szemben magunkat.

— Elfelejteni önmagamat. Az egyik legnagyobb szabadság számunkra, ha ezt sikerül elérni. A legerősebb akadály a az igazi szolgálat elindulásának éppen a saját személyem. Hogyan tudna az szeretni, aki állandóan attól retteg, hogy őt nem szeretik. Hogyan tudna az vidámmá tenni, aki folyton a saját vidámságát hiányolja. Hogyan tudna az ápolni, gondozni másokat, törődni másokkal, aki mindig csak azt hirdeti, őt ki fogja

ápolni, gondozni, szeretni. Bölcs tanácsa volt az egyik nagy egyház-
atyának, aki így kérdezte régóta szomorkodó társát: egyedül vagy? Keress
valakit, aki nálad is jobban egyedül van, és akkor megérezed, hol van
a helyed ebben a világban. Óriási segítség saját gondjaink között, ha ész-
re vesszük, hol és mennyit várnak tőlünk azok, akik nálunk is rosszabb
helyzetben vannak.

— Felfedezni a másikat. De elszegényedtünk ezen a téren! Állandóan
tükröt tartunk magunk elé és figyeljük, elég fiatalok vagyunk-e még,
elég erősek-e, megnyugtató-e a helyzetünk, kielégítő-e a pozíciónk, elég
biztos lábón állunk-e. Közben pedig nem marad figyelem, tekintet másra,
a másik emberre. Pedig nem egyszerűen figyelemre volna szükségünk,
hanem felfedezésre. Ez pedig sokkal több. Észreveszem pozitívumait, neg-
atívumait egyaránt, és így közeledek hozzá. Vállalom a társamat, gyer-
keimet, szülőmet, munkatársamat, beosztottamat és főnökömet a maguk
emberi egészében. Az értük végzett szolgálatnak az imádság az első
lépcsője. Minden helyzetben, akkor is, ha végleg elhibáztunk tünik
minden. Nem az a szolgálat, ha könnyű, önmagamért aggódó imákat
mormolok, hanem ha elindulok a valódi másikért végzett szolgálat út-
ján. Szólni ott, ahol bátorság szólni. Figyelmeztetni azt, akivel a barát-
ságot illik és hasznos keresni. Lépni emberek életéért ott, ahol ez rizi-
kót jelent, nem csupán kényelmes együtt-időzést Jézus neve alatt.

A felfedezésben ezen az alapon olyan sok van, amit mi alig-alig
tudunk elképzelni. Csak Jézus vállalásában érthetjük ezt igazán. Ő tudta,
kik azok, akikért jött és akiknek szolgált. Ő tényleg felfedezett minket.

— Odaadni, amim van. Ez a harmadik feltétel sem könnyebb az elő-
zőeknél. Ha arra gondolunk, mit adtak egymásnak az első keresztyének
és mit adtak az egész világnak hitükkel, életükkel, vajon hová helyez-
hetjük a mi életünket, szolgálatunkat? Nem az a helyzet, hogy mi úgy
akarunk adni, hogy nekünk is maradjon? Az egyik legfőbb aggodalmunk:
nehogy elégjenk, nehogy túl sokat tegyek, mert korán tönkremegyek. Fia-
tal embereket sokszor megszegényíthet idősebbek tevékenysége, energiája.
Nem spóroltak, mégis maradt. Falvakat járó, kinos családokat vállaló idős
lelkészek hogyan állnak szemünk előtt akkor, amikor nekünk már csak
a gépkocsi kilométerekkel kellene elszámolnunk? Isten szolgálatában
állni akármilyen fokon, egyet jelent az odaadás területén. Nincs veszte-
nivalóm. Nincs félelemre okom. Amim van, adhatom, hiszen Ő adja na-
ponként újra és újként. Vagy ha már itt kételkedem, akkor az egész
jézusi figyelmeztetést előlről újra hallanom kell. Csak a szolgálat elég.
Nincs más, ami itt valamit is érne. Lehetetlenül sokat kér? Elképzelhe-
tellenül sokat is adott nekünk személy szerint.

5. Mítosz kell?

„Ha Isten Fia vagy, vedd le magadat innen, mert meg van írva: An-
gyalainak megparancsolta, hogy őrizzenek téged; és tenyerükön hordoz-
nak, hogy kőbe ne üsd lábadat” (Lk 4,9—11).

Nem tűnt el az eddigi legmodernebb korban sem ez az igény. Külön-
böző formáiban egyre gyakrabban kezd újra hódítani. Nem más ez a vágy,
mint a saját elképzelésünk szerinti Isten-kép megvalósítása.

Mindenekelőtt megvannak az „illendő” formák. Keresztelünk és te-
metünk. Hogy miért, nagyon kevesen tudnák megmondani. Keresztelünk,
mert hozzátartozik az összképhez, egyébként is elvárja a család, főként
az öregek. Temetünk, mert „ezt azért megérdemelte”, hozzátartozik a vég-
tisztességhez, hogy megjelenjen a lelkész. És megrendeli a gondos család

az épp esedékes egyházi szolgáltatást. Látvány-éhségünk sem hagyott alább, sőt egyre fokozódik. Gyülekezeti életünkben hányszor látjuk a régi, jól bejáratott, nagy tömegű főistentisztelet nagy létszámát. A beteglátogatói vagy öregek gondozását kérő szavainkra pedig alig-alig akad visszhang. Régi gyarlóságunk, hogy oda megyek és ott érzem jól magam, ahol mutatnak valamit és ahol én is mutathatok valamit.

Polyton feltételeket szabunk, s ez egyre divatosabb. Elképzelünk magunknak egy Isten-arcot, s ha ő más, kiábrándulunk. Elgondoljuk, egy bizonyos helyzetben hogyan kellene Istennek a dolgokat elrendezni. Ha másképp csinálja, csalódunk. Nem régen egy idősebb asszonytól hallottam a megfogalmazást, aki sok-sok utánjárással elég korán és elég jó erőben nyugdíjba ment. Templomba azóta sem jár, bár nem mondhatja, hogy nagyon elfoglalt. Kérdésemre így válaszolt: ha majd az Isten tényleg megsegít engem, és lesz mit megköszönnöm, akkor elmegyek a templomba. Addig elegendő egy-két Miatyánk itthon.

Lelkeszi szolgálatunknak is megvannak a maga látványosságai és félreértései. Nagynak és fontosnak számít a nagyünnepi istentisztelet. Halaszthatatlan, hogy meglátogassam a gyülekezet mindenki által ismert, köztiszteletben álló tagját. De mennyire fontos a kis létszámú, vidéki istentisztelet, a tényleg bajban levő ember, ha nem is befolyásos, nem is „oszlapos” tag? Böjti kérdésünk lehet önmagunk felé: nem túl erős-e bennünk a vágy a „nagy ugrás” képe irányába? A szürke, apró kis szolgálat eközben minimális energiával, energváltan, épp hogy zajlik.

Valamiféle túlméretezés nem akadályozza küldetésünk betöltését? Energiaigényesnek, túl drágának tűnik a kevés és várjuk a nagyot, a mutatósat, a soha vissza nem térőt, s közben mégiscsak emberek mennek el tőlünk felelet, segítség, megoldás és vigasz nélkül. Pedig mindezt mi megkaptuk Tőle.

6. Csak a hit elég

„Ne kísértsd az Urat, a te Istenedet!” (Lk 4,12)

Emberek álltak Jézus keresztje alatt, de alig álltak. Emberek halljuk a nagypénteki történetet, megrezdül bennünk valami kimondhatatlan érzés, de mi is alig állunk, alig jutunk szóhoz. Ők csalódtak akkor. Mi pedig nem értjük, hogyan történhetett meg mindaz, ami akkor történt. S ha ma körültkintünk, szenvedés, gyilkos pusztítás, háborúra kész indulatok vannak világunkban. Eppen az a nagy csend hiányzik, amely Jézus keresztje alatt annyira rendezte, mondhatjuk, sorba szedte a tanítványok, asszonyok, ki tudja, mi okból jelenlevők képviselőit. Egyet hirdetett és hirdet ma is a kereszt: nincs látvány, nincs az elképzelt győzelem, de van kiút, van menekülés mindegyikünk számára. A kereszt így hirdeti azt a szót, amely a szabadulás szava. Nem lett győztes az a kísértő, aki Jézussal végigharcolta a hárommenetes küzdelmet. Mert a kereszt azt hirdeti, hogy Isten adta oda a számára legdrágábbat, legszentebbet azért, hogy erőtlensége legyen a mi erőnk, halála az életünk.

„Ne kísértsd az Urat, a te Istenedet!” — nem mást jelent, mint hogy egyedül benne bizzak. A ráhagyatkozás teljes mértékét jelenti. Milyen nehéznek tűnik az út ideig. Isten közeledése hozzánk milyen sok lépés és mennyire mély közeledés éppen Jézus keresztje által. Mi pedig még mindig csak ott tartunk, hogy a pusztai megkísértés elemeit latolgatjuk életünkkel kapcsolatban, hogy jelentkezik-e reálisan vagy sem; milyen szerepe van és milyen nincs. Közben ő már kész utat kínál nekünk. Ha valami, Jézus keresztje teremtheti meg a bizalmunkat és hitünket.

Ott fogalmazódhat meg igazán és csak ott, hogy kihez tartozom, kiben bízhatok és kire hagyatkozhatok.

Ebben a pusztai kísértési útban minden benne volt, ami a Sátántól telt. Jézus erővel és hatalommal győzött. A kereszthen megint minden benne volt, ami a bűnünk, szembefordulásunk Istennel, de az ő végzése erősebb minden bűnnél. Jézus a teljes erőtlenségben, a vesztes mélységében, mint legyőzött lett igazán, egyszer s mindenkorra győztes.

Ez a kereszthen aratott, egészen különleges győzelem hirdeti nekünk az egyedüli utat Istennel való viszonyunkban. Nemcsak a páli teológia igazolja ezt, de éppen napjaink felfokozódott feszültsége. Az, hogy a keresztre rátekinthet az is, aki elnyom és fegyverkezik, de az is, akit elnyomnak és fegyverre kényszerülne. Mert ott Isten a megbékélésnek azt az útját hirdeti meg, ahol az erőtlenség és vereség végső pontjáig jutott Jézus ezen a legvégső ponton keresztül a legnagyobb rendezésig, az igazi megbékélésig vezet és segít el. Általa lett és van ma nekünk is „csak bizodalmunk” és „csak hitünk”, mert aki erre képes volt, az megtartja, megvédi, megóvja a mi életünket és jövőnket is legyőzhetetlen erejűen.

Kérdésnek nem kérdés, hogy tele van a környezetünk is, mi magunk is kísértések halmazával, de ha megállni szeretnénk velük szemben és élni tisztábban, rendezettebben, reménységben, akkor csak az az erősségünk, ha a vesztesnek tűnő, mégis egyedül győztes Jézus keresztyére úgy tekintünk, mint ami életünk megmentésének, szabadulásának is a színtere. Nem látványosság és nem mítosz. Csak reális, megtartó valóság.

II. Szabó Lajos

VÍZKERESZT UTÁN UTOLSÓ VASÁRNAP

2Pt 1,16—21

Néhány exegetikai gondolat a textushoz

Noha a Péter 2. levelének szerzősége kérdéses, maga a levél valószínű, és a keresztyénség első időszakának valós kérdéseivel foglalkozik. Igehirdetési alapigénk azokkal a gnosztikus tévtanítókkal helyezkedik szembe, akik „kitalált meséket” — az eredeti szöveg szerint szofista mítoszokat — hirdetnek a gyülekezetnek. A levél írója ezzel szemben arra hivatkozik, hogy az evangélium a történelemben megjelent Jézus Krisztusra épül, akit az apostolok ismertek, s akinek életéről, cselekedeteiről, szavairól szemtanúként számoltak be. Isten ígéje, az evangélium tehát nem „légből kapott”, kitalált mese, az emberi fantázia ellenőrizhetetlen szülőtte, hanem tényekre épülő valóság.

Igeszakaszunk gondolatmenetét így lehetne összefoglalni:

1. Az apostolok szemtanúi voltak Jézus dicsőségének, igehirdetésük ezért megbízható.

2. Igehirdetésük középpontjában az a Jézus áll, akit Isten maga igazolt szavával, akire a prófétai ígéretek (Zsolt 2,7 És 42,1) vonatkoznak.

3. A prófétai szónak ez a Jézus Krisztuson történt beteljesedése a bizonyíték arra, hogy Jézusban megjelent Isten dicsősége a világban, és ez a biztosíték arra is, hogy a még be nem teljesedett prófécia is Jézusban érnek célhoz.

4. Ebből adódik végül, hogy az Írás nyitja nem egyszerűen az emberi értelem, hanem a Szentlélek által Isten cselekvését felismerő, azt megértő értelem.

Bár mai világunkban a háttér megváltozott, és sokan ma éppen az evangéliumot tartják „kitalált mesének”, az ige mondanivalója ma is ugyanarra mutat: a Krisztusról szóló beszéd valóságára. A bultmanni „mitológiátlanítás” helyett Isten Igéje más utat jelöl meg a meséktől való megszabadulásra: a megtapasztalt evangélium hirdetését.

Az igehirdetéshez

1. Nehéz dolog kinyitni egy páncélszekrényt, ha nincs meg hozzá a kulcs. Vannak ugyan „specialisták” akik az éjszaka leple alatt megkísérlik, hogy megfúrják, vagy hegesztőpisztollyal felvágják, de ilyenkor a páncélszekrény tönkremegy. Az is előfordulhat, hogy a tartalma is megperzselődik és értéktelenné válik.

A Bibliával is lehet így bánni, erőszakos módon „feszegetni” Isten igéjét, hogy a tartalmához férközzünk. Sokszor azonban az a kevés is értéktelen lesz, amit ilyen módon sikerül az Írásból megmenteni.

Kulcs nélkül nem nyílik meg a Szentírás. Csak az emberi értelemre és erőfeszítésekre építve az Igéből elvész éppen a lényeg, a tartalom, és ami megmarad az is már széthullott. Úgy járunk a Bibliával, mint a gyermek a szétszedett játékkal. Meg akarja tudni, mi benne a „lényeg”, mitől mozog, ezért szétszedi, de meg nem érti és összerakni sem tudja. És mert most már használhatatlan, hát kidobja. Így dobta ki a „felvilágosodott”, a mindenható észben hívő ember is Isten igéjét. Mert pusztá értelme nem tudja felnyitni, ezért értelmetlennek, bölcselkedő mesének tartja. Pedig ami érthetetlen, az nem feltétlen értelmetlen!

2. A Szentírás kulcsa a hit — mondta Luther. Ez a hit azonban nem hiszékenység, nem „légből kapott”, hanem Isten cselekedetein alapul, abból fakad, hogy felismeri Isten szeretetének, hatalmának jeleit. A hit tehát sohasem „vak”. Sőt, igazi hit csak ott képzelhető el, ahol valaki nyitott szemmel jár. A hitnek mindig van alapja. És ahol hit van, ott nem maradnak el a hit tapasztalatai sem.

A mi hitünk mindig Krisztus-hit. Isten az ember Jézus Krisztusban tárta fel önmagát, őbenne jelent meg világunkban. Aki Jézus Krisztust keresi, annak megnyílik a Biblia. Jézuson keresztül, őrá mutatva nyer értelmet az Ószövetség, Jézusban teljesednek be Isten ígéretei, és Őt követve tapasztaljuk meg Isten valóságát.

Az apostoli bizonyoságtétel éppen azért olyan „bizonyos”, mert megtalálta a kulcsot a prófétai ígékhez: Jézus Krisztust. A mai keresztyén ember ugyan már nem láthatta szemével és nem hallhatta fülével a testbe öltözött Krisztust. Ezt nyíltan megvallhatjuk. De nagy baj lenne, ha semmit nem tudnánk mondani Jézus mai jelenlétéről a világban, és mai cselekvéséről. A bizonyoságtétel ma is azáltal lesz hitelessé, biztossá és hitet ébresztővé, ha nem szofista mítoszokat, bölcselkedő beszédeket mondogatunk, hanem az élő Jézussal való tapasztalatainkat adjuk tovább. Jézus nevében ma is történnek csodák. Nemcsak és nem elsősorban a test csodáiról van szó — bár annak a valóságát sem tagadhatjuk. Egy-egy elrontott élet, egy tönkrement házasság, egy értelmetlen sors betegségéből való gyógyulás Jézus szavára, legalább akkora csoda, mint egy testi gyógyulás. Emberi életünk, létünk gyógyulása, az önmagunkra és másokra találás csodája mind megannyi hit-tapasztalat, amelyekről ma is szemtanú hittelességével számolhat be a hívő keresztyén ember. Nem hangzatos cím

csupán, hanem biznyságtétel Jörg Zink könyvének felirata: Erfahrung mit Gott, amit talán így lehetne lefordítani: Ezt éltem át Istennel.

Nem a hit apológiájára, Isten létét bizonyító vitákra, filozófiai bölcselkedésre van tehát szükségünk, hanem a megélt, tényeken alapuló Jézus-hitre. Egy mai indiai keresztyén írja erről a bizonyított hitről:

Hitemet nem tudom másoknak úgy átadni,
mint ahogy az orvos fecskendővel beoltja a beteget.
Hitemet nem tudom úgy másoknak átadni,
mint ahogy az autót tömlőn keresztül benzinnel megtöltik.

.....
.....

Nem tudom hitemet úgy megmagyarázni, mint ahogy a tanár megmagyarázza tanítványainak a matematikai képletet...

Hitemet csak úgy bizonyíthatom, ha haszontalan, bűnös életemet Krisztus gyógyító kezébe tettem.

Hitemet csak úgy bizonyíthatom, ha másokért imádkozom, mint ahogy Krisztus Péterért imádkozott.

Hitemet csak úgy bizonyíthatom, ha szeretettel szolgálok, amint Krisztus is szeretettel szolgált a betegeknek, éhezőknek.

Hitemet csak úgy bizonyíthatom, ha a gonosz beszédeket és cselekedeteket megbocsátom és elfelejtem, mint ahogy Krisztus megbocsátott a kereszten ellenségeinek...

.....
.....

Ebben a megélt, „bizonyított hitben” mutatkozik meg Isten dicsősége ma.

Balicza Iván

HETVENED VASÁRNAP

Mt 20,1-16

Szerencsés helyzetben vagyunk: textusunkról tartalmas és használható feldolgozások állnak rendelkezésünkre, dr. Nagy Gyuláé (Örömhír, 83 kk), Bodrog Miklósié (Lp. 1964. 753. kk) és Szabó Gyuláé (Lp. 1974. 54. kk).

Egzegetikai alapvetés ebben a helyzetben csak ismétlés lenne. Helyette részletesebb igehirdetés vázlatot készítek.

Igehirdetésem témája: A Gazda kegyelme megtérésre hívja az elbizakodottakat, a magát mások fölé emelő keresztyénséget.

Meg vagyok győződve arról, hogy Jézusnak ez a jólismert célratoró-en fogalmazott példázata nekünk szól, akik ma itt vagyunk a templomban. Nekünk, akik „a nap terhét hordozzuk és hőségét szenvedjük” munkálkodva az ÚR szőlőjében. Nekem is, egy-egy vasárnap őt istentiszteletet végző, 120 km-t is utazó szórványlelkészeknek, közöttünk ülő gyülekezeti előjáróknak, több évtizede hűséges gondnokknak, a beteglátogatás szolgálatát végző asszonyoknak, a soha nem hiányzó egyháztagoknak... Aki- ket már kora reggel munkába hívott a földművelő Gazdája.

Nekünk szól: tekintetünket leplezi le.

1. Az első tekintetünkkel az utolsó órában érkező új munkatársakra nézünk. Nem kell szégyellnünk: ebben a tekintetben öröm van. Megmelegszik valami a szívünk táján, amikor bárki bárhol „felzárkózik” a többiekhez, jogaiban-lehetőségeiben utoléri embertársait... Akár a templom falain kívül is:

Két évtizede annak, hogy átéltem a szőlád-hegyiek örömét. Szőlád-hegy egyetlen utcasor, három kilométerre a falutól, a hegy tövében. Ők akkor kaptak villanyáramot. Kinn kellett maradnom estére, hogy megláthassam, meg kellett várnom, hogyan néznek ki a villanyfényvel kivilágított udvarok... „Azelőtt egy ottfelajtott akármiben is elbotlottunk, most még a farakás mögött is világos van...” Melyikünk ne tudna együtt örülni képernyőn bemutatott, új lakásba költöző sokgyerekes családdal? Emberi felzárkózás ez. Magános, magatehetetlen öregember szociális otthonba kerül, s megkapja azt, ami ma „kijár” mindenkinek: a meleg szobát, a főtt ételt, az emberi szót és a gondoskodást.

Isten országában is nagy öröm az, ha az utolsó órában megérkezik valaki. Talán az utcáról tévedt be, nincs keresztyén múltja, nem konfirmált, csak sok keserű élettapasztalata van. A Gazda hívta be. A Gazda, aki erősebb a szenvedély erejénél. S talán még a könnyecsepp is ott van szemünk sarkában, amikor valaki biznyságot tesz arról, milyen mélyre jutott pl. az ivásban, de kiemelte abból a Krisztus szeretete. Most meggyógyult és megmentett ember.

Örömmel hallgatjuk az utolsó órában érkezők biznyságtételét: „(A piacon) a Gazda csak annyit mond: „Menjetek ti is a szőlőmbe...! ...nem ígér semmit. És a munkások se kérdeznak semmit. Egyetlen szóval sem kérdezik, mit fognak kapni. Mennek föl a hegyre, ebben a múlt napban, ereszkedő alkonyatban. Sietnek fölfelé a kaptatón, hogy még dolgozhassanak valamit. Nem a fizetségért, amiről szó sem volt; hanem hálából, amiért föfogadták őket. Akiket nem fogadott föl senki. Akikkel nem állt szóba senki. Akik nem a nap terhét viselték, hanem a nap várákozását, ami súlyosabb a nap terhénél is. Egyetlen szót vártak, amelyre elindulhatnak. Most megszólalt ez az egyetlen, nekik szóló szó. Hát elindultak ezért az egyetlen szóért. Kockáztatva, hogy semmit sem kapnak, hiszen már vége is mindjárt a napnak, és nem alkudtak meg semmiben. És talán nem is jár nekik semmi... Alku nélkül dolgoznak, csak azért, mert szeretik a Gazdát, aki róluk sem feledkezett meg...” (Rónay György, Hit és humanizmus, Bp. 1979. 216. lp)

Megjelenésük nemcsak öröm számunkra, új lendületet adó erő is. Van értelme munkálkodni a Gazda szőlőjében, ha még az utolsó órában is állnak be újak.

2. Együtt érző, örvendező tekintetünk abban a pillanatban megváltozik, iriggyé válik, amikor eljön a fizetés ideje. Amikor már nemcsak az újakra nézek, de önmagamra is.

Először csak egymásközt folyik a szó, majd hangosabban, hadd hallja meg a Gazda is: „rendben van Uram, hogy felkaroltad, befogadtad őket, de hogyan adhat sz nekik ugyanannyit mint nekünk? S miért nem kapok én többet azoknál?!”

„Viseltem a nap terhét, megpróbáltatásait. Egyedül voltam presbiter a faluban, amikor a többiek nem mertek járni a templomba... Szórvány-pap voltam, amikor mások kényelmes paróchiákon ültek. Közegyházi tiszt-ségeket viseltem, amikor mások lazsáltak. Magamra vettem fél szociális otthonra való beteg terhét, önzetlenül... Mikor kaptam én Tőled ezért bármit is?!”

Minden keresztyéni önhittsége ez. Nem volt olyan kegyességi irány, teológiai iskola vagy felekezet, amelyik ne talált volna hivatkozási alapot önmaga felmagasztalására. A legnagyobb egyház nepe lebecsüli a kicsinyeket, a szabadságért sokat harcoló protestánsok a hatalom oldalán állókat. A kisfelekezetek nepe azt kérdezi tőlünk, hogyan lehet élő hitű az,

aki csak úgy beleszületik a gyülekezet tagjai sorába...? A hívő-biblia-olvasó ember sok terhelőt mond a népegyházi keretben élőről, míg amaz — okkal-móddal idézi visszafelé: „Nem beszédből áll az Isten országa...!”

S ha már azt tudjuk, megtanultuk, hogy az üdvösségben nincsenek fokozatok, önhiittségünk, egész napi munkánk alapján erre az életre szeretnénk érvényesíteni vélt jogainkat: „Uram, tévedned kellett számítáisdobban (bérszámfejtésedben) valahol! Hogyan fektethetsz engem múltóasztalra, betegágyra, hogyan állíthatsz udvaromra koporsót, juttathatsz anyagi zsákutcába engem, aki...” S ami itt következik sokszor nevetésesen kevés, találkoztam már szórványevangélikussal, akinek a múltjában nem volt más, mint ötven évvel ezelőtt a konfirmáció, azóta sem buzgóság, sem szolgálat, mégis különbnek tudta magát bárkinél is.

Meg kell tanulnunk, hogyan érti Jézus a jutalom kérdését. Sokszor beszél jutalomról, igenli és ígéri... De a jutalomból nem lehet követelést formálni, amit ígért, nem „csavarhatom ki” a kezéből, nem perelhetem el tőle, mert ha ezt próbálom, elveszitem, akkor az elsőből az utolsó leszek.

„Első csak az lehet, aki nem ér rá tudni erről pályafutása közben” (Bodrog), annyira leköti az, amit Krisztusért tesz — olykor éppen az utolsókért, a legkisebbekért, azok evilági és üdvösséges „felzárkózásáért”.

3. Szembenézve a Gazdával, korholó szavainak elcsendesednek, tekintetünk bűnbánóvá változik, amikor Tőle magától ismerjük meg tettei indokát.

Rájövünk arra, hogy a Gazda senkit sem rövidít meg, amit ígért, azt mindenkinek, nekünk is megadja.

Rádöbbenünk arra, hogy eddig a legegyszerűbbet nem tudtuk, azt, hogy mi is az ő kegyelme. Már maga a felfogadás is az volt, „kora reggel”, az is kegyelem, hogy egyáltalán szolgálhatok neki... Az is kegyelem, ha életemből hiányzottak a vargabetűk, az üresjáratok, az értelmetlen, hiábavaló várakozás.

Elgondolkozhatom azon, mit adtam én, s mi az ahhoz képest, amit kaptam! A Gazda nem járt folyton a sarkomban, kifogásolva ezt vagy azt, de sokszor „rajtakaptam”, amint nyomomban jár, kiigazítja, amit elrontottam, kipótolja, amit elmulasztottam. Kegyelem, hogy minden mulasztásom, demoralizáló dohogásom ellenére megtart a szolgálatban, s megadja, amit megígért.

Minden szülő természetesnek tartja azt, hogy gyermeke jobb feltételek között folytassa az életét, mint ő, „magasabbról” kezdhet, s erre a magasabb lépcsőre ő maga segíti fel. Isten országában is legyen természetes, hogy a később kezdők hátrányait kipótolja a kegyelem s az egész nap munkálkodók.

Meg kell tértünk a zúgolódásból: újuljon meg gondolkodásunk Urunk gondolkodása szerint, hogy többé ne ismétlődjék meg ez a példázat!

Nézzünk a Gazda szemével az elsőkre is, meg az utolsókra is!

Zászkaliczky Pál

HATVANAD VASÁRNAP

Lk 8,4—15

Nálunk még mindenki ért annyit a mezőgazdasághoz, hogy gondot okozhat a példázat magvetőjének gondtalan nagyvonalúsága. A paraszt-

ember úgy vigyázott a vetőmagra, mint a szemévelágarra. Akkor is, amikor ezt vette számításba először a termésből, még inkább akkor, amikor a nyakába vett vetőruhából szórta vérévé vált mozdulattal, vagy a vetőgép csövet vigyázta és vigyázza éberen, hogy kárba semmi se vesszen. Se pazarlóan sok, se oktalanul kevés ne kerüljön a földre, csak annyi, amennyi kell.

Ezért minél előbb ki kell derülni az igehirdetésből, hogy ezt a példázatot nem a mezőgazdaság felől, hanem Jézus Krisztustól kell érteni. Ilyen tágmarkú gazda nincs, de ne is legyen. Így csak Ő vetett.

A másik gondot a „mag” és a „magvető” szokatlan kapcsolata okozhatja. A mezőgazdaságban a kettő elválík egymástól a vetés pillanatában. Az UT ilyen elszakadásról nem tud. A mag, az Isten ígéje sohasem esik a „valami” szintjére, sohasem válik el Jézus személyétől. A vetésben mindig Ő maga kerül közénk, nemcsak valami felőle. Ahol a vetés nem sikerül, ott vele szemben, nem csupán a róla szóló tanítással szemben történik valami.

A harmadik gond: a vetés jellegzetesen idénymunka. Csak akkor lehet végezni, amikor az ideje van. Jézus azonban teljhatalommal maga szabja meg a vetés idejét. Az anyaszentegyház élete a bizonyága annak, hogy ez a munkája nem idénymunka.

1. *Jézus Krisztus vetésközben van.* A példázat múlt ideje nem azt jelenti, hogy kiállt volna a munkából. Inkább arra utal, hogy belekezdett és folytatja. Nem szürös, aratás utáni tarló az embervilág, hanem vetésterület. Evangéliuma hirdetésére mindig Ő indít szolgálattevőket, de közben nem pihen, hanem rajtuk keresztül, általuk is Ő dolgozik. Ez az ígért batorít és ez a jelenlét ígér termést, amikor Jézus Krisztus munkatársakkal együtt vet. Állítólag prédikációs-fáradtság üli meg a gyülekezeteket és a vetés munkatársait is. Ha így van, hátha azért van, mert elbizonytalanodtunk, azaz hitetlenkedünk abban, hogy Ő is teszi-e a dolgát. Ha van prédikációs fáradtság, az attól van, hogy öntelten, vagy kiábrándultan csak a sokszor valóban ügyetlenkedőt látjuk.

Ez a vetés Jézus emberért való szolgálata. Vetni nem valaki ellen, hanem valakiért szoktak. Jézusnak ezt a szándékát a magunk szolgálati szándékává kell tennünk.

2. *A vetésközben levő Jézus nem szűkmarkú.* Pedig neki is drága ez a munka, hiszen teljesen beleadja magát. Bőkezűségének egyik jele, hogy evangéliumát, emberszeretetét sokféle formában adja. Az egyház története, az igehirdetés még zömében feltáratlan története erről tanúskodik. Külsőleg talán ragyogó adottságot csodálunk az egyház egy-egy prédikátorában, pedig valójában Jézus tárta ki, nyitotta ki a markát. Ugyanakkor számtalan példája van annak is, hogy egyáltalán nem sziporkázó szóban, de meleg, pásztori szolgálatban milyen gazdagon tud vetni.

3. *Sokan vannak, akik a magvető példázatát a négyféle szántóföld példázataként emlegetik.* Annyiban van igazuk, hogy szántóföld és vetés elválaszthatatlanul összetartoznak. Kép nélkül: mi lesz Jézus evangéliumából, amikor emberközébe kerül? Ezt a kérdést nem szűkítjük le, csak élesebbre állítjuk, amikor így kérdezzük: mi lesz az evangéliummal, amikor engem ér el? De így talán még jobb: mi lett belőlünk, miközben a vetés nem szünetel?

A bőkezű vető számol azzal a lehetőséggel, hogy nem nagyon látszik meg, hogy vetett és vetettetett. Biztosan nem örömmel számolt vele, még ha a szava dallamát nem is tudta feljegyezni az evangelista. A nagyon

tárgyilagosnak tűnő kudarclista végtelen fájdalmat takar: Lübeck-i Krisztus-szobor feliratának szerzője nem túlozta el a dolgot! Amikor tank hernyótalpa síkál össze embert és a környezetét — és már kereszt jele és szentkép is éktelenkedett láncalpason, — akkor bizony úgy tűnik, hogy az evangélium vetésébe is belegázol. Magában tiporja el először. Útszélre, sőt élet szélére került megalázottakban, kiszáradt, elsorvadt éhezőkben és betegekben faji gőg, kizsákmányoló embertelenség közegében nem istenkísértés azt várni, hogy a vetés azért csak beérik? Jézusnak még erre is van hatalma, de nekünk nem lehet képünk ezt kérni, ha a másikat sorsszerűnek tartjuk, vagy csak Isten rendkívüli, végleges beavatkozásától merünk változást remélni? A tövist a mi időnkben sex- és alkoholbódulatnak, az „élet gondját” mindenáron való szerzési vágyának, „értékmentés”-nek álcázott aranyimádatnak, vagy — más előjellel — a világméretű öngyilkosság föl-fölrémlő lehetőségének is látjuk.

Ahol a vetés sikerült, onnan nem a kemény föld és a gaz ócsárlása hangzik, mert a „jó föld” az az evangéliummal feltördelt ugar, Isten sokszor újrakezdeti gyomlálásával tisztogatott gazfészek és Krisztus indulatával megzabolázott indulatok területe.

A mezőgazdasághoz nálunk még mindenki ért annyit, hogy ahova sokat investáltak, onnan várnak is.

A keresztyénységünkhöz is kell annyit értenünk, hogy legalább az átlaghozamot joggal várja az egyetlen bőkezű Vető.

Fehér Károly

ÖTVENED VASÁRNAP

Lk 18,31—43

A jerikói úton végbement gyógyítás abban az időben történt, amikor Jézust már egészen intenzíven foglalkoztatták a bekövetkező események, életútja vége. Tanítványainak harmadik alkalommal beszélt erről, és ezúttal a küszöbön álló jeruzsálemi úthoz kapcsolva. Lukács szerint ekkor hivatkozik a prófétákra és beteljesedésnek nevezi azt, ami történni fog.

Az Emberfia-igék újszövetségi teológiai elemzése a konkrét vonások vizsgálata során arra a következtetésre jut, hogy a megtörtént események ismerete rányomta bélyegét a Jézus korábban mondott szavainak írásbafoglalására. Számunkra legfontosabb az a tény, hogy Jézus beszélt tanítványainak az előtte álló szenvedésekről, haláláról és feltámadásáról. A tanítványok meg is érthették, azért emelte tekintetüket az elkövetkezőkre, hogy jusson eszükbe Jézus szava, és higgyék, amit akkor még nem tudtak himni (Jn 16,4).

Az evangelista nagyon hangsúlyozottan aláhúzza a tanítványok értetlenségét. A „semmit sem fogtak fel — rejtve maradt előlük — nem értették meg” egymás mellé helyezve ugyanazon tény háromféle kifejezésének tűnik. A szenvedések másodszori jelzésénél az evangelista ugyanezeket oksági összefüggésbe helyezi (Lk 9,45). Erre figyelve az emberi felelősség kérdése is felvetődik a Mt 13,14—15-ben foglaltakhoz hasonlóan.

Messiási útja megértésének kérdését Jézus alapvetően fontosnak tartotta. Ezért tért vissza rá ismételtlen. Ezt mutatja az is, hogy a feltá-

madása után tanítványaival folytatott első beszélgetés középpontjában találjuk Krisztusnak ezt a mondatát: „Így van megírva... szenvednie kell, de a harmadik napon fel kell támadnia a halálból...” (Lk 24,46). Ugyanakkor ismétlődik a tanítványok számára ez a típusú figyelmeztetés, ti. hogy most majd indul az evangélium hirdetése.

Az evangéliumok néhány alkalommal jelzik, hogy a tanítványok kishitűsége, meg nem értése kiváltotta Jézus reflexióját. A szenvedések bejelentése kapcsán egy esetben válik élessé a hangja, amikor Péter pártfogó fölényeskedéssel fölébe akart kerekedni: Isten mentsen, Uram, ez nem történhet meg veled! (Mt 16,21—23).

Perikópánk másik fele a jerikói vak gyógyítását beszéli el. Sze-rencsétlen sorsú ember kerül Jézus útjába, csak annyit tudunk róla, hogy élete nagy alkalmát szalasztotta el. Tudnia kellett hallomásból, arról, aki most elérhető közelbe került. Nem tudjuk, hogy a jerikói vakot el-hallgattatni akarókat mi vezette. Ő torkaszakadtából kiáltozott, míg Jé-zus, útját megszakítva, magához hívta és gyógygoyította. Öhöz való fordulását megbecsülte azzal, hogy megkérdezte mit kíván tőle. Bár a kérdést olyan jellegűnek érezzük, mint más esetben ezt, akarsz-e meg-gyógyulni. A kérésnek Jézus eleget tett, a vaknak visszaadta szemevilá-gát. A feléje forduló bizalmat Jézus hitnek nevezte. Vajon észrevette volna a vakot, ha nem kiált is, mint a 38 éve beteget a Bethesda part-ján; vagy éppen ez a kananita asszony történetének az ellentétele, ami-ker a tanítványok léptek fel pártolólá-gal, hogy hallgassa meg a kiáltást?

A gyógyítás Isten dicséretét szó-laltatja meg a gyógygoyított ember ajkán, de ugyanúgy a gyógyítás szemtanúi is ujjongva magasztalják őt. Nem lehet leértékelni a gyógyításokat. Jézus isteni küldetésének, dicső-ségének jelei voltak. Mégis ebben ismerjük fel a textus üzenetét: a szen-vedés útjának bejelentése teljes értelenséggel találkozik, míg a gyógyítás ujjongó istendicséretet vált ki.

Az élet sokféle betegségét és fogyaté-kosságát szenvedő ember a Jé-zusról szóló bizonyásgátételek alapján is sokszor fordul segítségért és gyógyulásért Hozzá. Biztatást és bátorítást kap erre igékből, Jézus szavaiból is. Az imádságnak sok ígérete van! Máskor a Miatyánk har-madik kérése, a gecsemánéi történet, vagy akár Pál visszaemlékezése a tövisre csitít és arra készíteti a szenvedőt, hogy sorsát Isten kezéből alá-zatosan fogadja el. Mi nem vonunk szoros összefüggésbe bűnöket és em-beri sorsot, mint a régiek, akikkel Jób könyve szállt perbe. Ezzel nem lett könnyebbé a dolgunk, hiszen szembe kell néznünk a hitetlen véleke-déssel, hogy Isten ártatlanokat sújt. Jézus pedig arra tanít, hogy Isten velünk szemben fennálló szabadságát akkor is szeretete vezet, ha na-gyon nehéz a sorsunkat elviselni. Szenvedőnek és együttszenvedőknék egyformán nehéz kijutni abból az igézetből, hogy Isten igazi szeretete, erejének megmutatása a gyógyulás volna. Az evangéliumok arra figyel-meztetnek, hogy a gyógyulást várókkal, csodát igénylőkkel körülve-tt Jé-zus hatalmát a maga számára sosem érvényesítette. Tanítványai előtt is nyilvánvalóvá tette, hogy a gyógyítás nem messiási küldetésének igazi célja (Mk 1,38). Nagyon jellemző a Péter számára adott biztatás: „... de én könyörögtem érte, hogy el ne fogyatkozzék a hited...” (Lk 22,32). Nem a megpróbáltatás elmaradásáért imádkozik tanítványa ügyében Jé-zus, hanem a hitben való megmaradásáért. A gecsemánéi vívódás (ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár) számunkra is lehetőséget ad arra, hogy gyógyulásért imádkozzunk, de abban az irányban: legyen meg a Te akaratom. Nem bizonyos, hogy Isten szeretete azt szánja nekünk, amiért mi zörgetünk az ajtaján. Az Ószövetség nagy bölcsessége: „Van nekünk

Istenünk... ő ki tud minket szabadítani,... de ha nem tenné is... (Dán 3,17—18).

A perikópa tehát arra vezetgeti a gyülekezetet, hogy a természetes emberi vallásosság magatartásából, mely a gyógyulás sikeres eseményének „tapsol”, a szenvedés útjára induló Jézus felé forduljunk, vele szemben ne legyünk értetlenek. Ne a gyógyulást tekintsük az Istennel való kapcsolat igazi, kézzelfogható hasznának, inkább arra fordítsuk figyelmünket, hogyan segít rajtunk Jézus az ő szenvedésével és halálával.

Előttünk a türelmes Jézus áll. Tanítványait nem feddi meg azért, hogy értetlenül néznek rá, amikor újra és újra elmondja a bekövetkezőket. Majd eljön az ideje, amikor megértik. Ez a türelmes Jézus azt is elviseli, hogy küldetésének járulékos gyümölcse, a gyógyítás kerül a hozzá közelállók szíve közepébe. Ez is hit. De az út nagypéntekhez, húsvéthoz, pünkösdhez vezet.

A Türelmi Rendelet jubileumi évével a „hátunkban” el lehet gondolni azon, hogy miért jelentkezik a keresztyénség területén olyan gyakran a türelmetlenség, holott erre Jézustól semmi indítást sem kapunk. A türelmetlenség és a türelem történelmi emlékké vált eseményeiből egyértelműen a türelem mutat mai életünk számára is jó példát. Jézussal együtt és türelmesen, ez a kívánatos az egyház és az egyes keresztyén számára.

Tekus Ottó

BÖJT 1. VASÁRNAPJA

2Kor 6,1—10

Megjegyzések az alapigéhez

A perikópa első két verse tartalmilag az előző fejezethez tartozik. Egyes írásmagyarázatok együtt is tárgyalják a megelőző szakasszal, s vannak bibliafordítások, amelyek egy közös címszó alatt csoportosítják. Ez a közös téma: Krisztus meghalt mindenkiért, benne létrejött a megbékélés Isten és ember között. Ez úgy vált lehetségessé, hogy már nem tulajdonítja az embereknek vétkeiket, hiszen azt tette bűnné értünk, aki nem ismerte bünt. Most tehát éljetez úgy — kezdődik alapigénk —, mint akik nem hiába kapták ezt a kegyelmet. A felszólítás mögött ott van Jézus kereszthalálának ténye: a kegyelmet már megkaptátok, már a tiétek. Az alapige böjttel való kapcsolatát ebben, az Isten kegyelmére való hivatkozásban találom meg.

Ezt a kegyelmet Isten szolgálai közvetítik, akik Istennel együtt munkálkodnak (1. v.) azért, hogy létrejöjjön a megbékélés Isten és ember között. Pál is úgy ajánlja magát, mint Isten szolgálója (4. v.), s mint aki éppen ezért senkinek semmiféle megütközést nem okoz, hogy szolgálatát ne gyalázhassák (3. v.). Bemutatja ennek a szolgálatnak küzdelmes, a végtelen helyzeteket is vállaló nehézségeit, ő a „békéltetés szolgálatát” ennyire komolyan veszi. Mellette szól az élete is, annak tisztasága, türelme, szeretete. Ez az élet látszólag szegény, sajnálnivalóan nincstelen, a külső szemlélő előtt szomorú sorsú. Az ellentétpárok azonban kifejezik szépségét, kimondhatatlan örömeit és gazdagságát is. Csak látszólag nincstelen, hiszen Krisztusban minden az övé, és ezért tud másokat is gazdagítani.

Gazdagság a szegénységben. A szegény nemcsak anyagi javakban szűkölködött jelent, hanem sajnálatra méltót, szerencsétlent is. A szóval gyakran kifejezzük együttérzésünket valakivel kapcsolatban, akit számunkra szegény szerencsétlen, aki beteges, aki nem viszi semmire, akit „az ág is húz”, akit kiforgatnak örökségéből, aki „a maga szegénye”. Jókai regényének címe is szánnivalóan szegény gazdagokról beszél.

Pál élete azonban csak látszólag szánnivaló. Magát szegénynek mondja az alapigéiben, s tudjuk, igaz az önvallomása: valóban nem volt semmije. Ha pedig végiggondoljuk azt, ahogyan itt önmagát jellemzi, megszületik az együttérző szájalom is. Szegény börtönviselt és megvert, sokat eltűró és fáradó, éhező és nyomorgó. És mégsem sajnálatra méltó, még kevésbé szerencsétlen. A külső látszat mögött hallatlan gazdagság van. Élete tartalmas, a Szentlélek által ismeretben, türelemben, jóságban és szeretetben bővelkedő, övé az igazság igéje és Isten ereje. Igaz értékek ezek. „Azt, hogy az életben micsoda a föltétlen érték, csak úgy tudjuk meg, hogyha a halálhoz viszonyítjuk” — írja egy helyen Kosztolányi Dezső. A látszatértékek a halálban nevetésre ingerlők lesznek, a gazdagság is ilyen, „gazdag halottakról” beszélni neveléses képtelenség. Az igazi értékek a halál távlatában sem törpülnek el, írja a költő, — s Pál ezért gazdag. Kincsei azok közé az örökkévaló javak közé tartoznak, amelyekről Jézus mondja: gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben.

Az ilyen értékekben bővelkedő életre szeretne az apostol eljuttatni másokat is. Ezért áll szolgálatban, ezért „ajánlja magát” élete példájával is. Ő is tudja, amit egy kortársunk így ír: „A példa vonzóbb, mint a prédikáció” (Noszky Aurél főorvos). Pál Istennek szolgáló életéről vall, de ebbe belevon mindnyájunkat. Többesszámban beszélt nemcsak magáról, hanem mindnyájunkról szólva. Nem életének külső keretei másolándók, hanem a tartalom azonossága a fontos. Ha előbb nem, a halálban eljutunk oda, „mint akiknek nincsen semmijük”. A síremlék is már az élőknek legfeljebb néhány évtizedre szól, s egyszer „meghalnak azok is, akik elfeledtek” (Falu Tamás). Mégis, a halálban kifosztva minden az enyém lehet, ha enyém az üdvösség. És ez már most tulajdonom lehet, hiszen Pál is így közvetíti: Íme, most van az üdvösség napja! Ezért énekelhetjük: Szegényen is gazdag vagyok mindig (770).

Gazdagságunk forrása a kegyelem. Kapdátok az Isten kegyelmét! — adja tovább az apostol gazdagságának forrását. A kegyelem Pál számára kulcskifejezés, összefoglalja Isten minden ajándékát. Pált csak a kegyelem tette azzá, amivé lett, még legbelsőbb személyisége is a kegyelem műve: „Isten kegyelme által vagyok, ami vagyok...” Mindazt, amit tesz Isten szolgáljaként, a kegyelem műveli benne: nem én fáradoztam, „hanem az Istennek velem való kegyelme” (1Kor 15,10). Ez a kegyelem mindig, mindenre elég (2Kor 12,9).

A szó számunkra már legtöbbször értelem nélküli. A szívünkig nem jut el, ahhoz már túl üres. Az életünkre sincs befolyással, mert semmi valóságosat nem jelent. M. Nemetschek osztrák valláspszichológus a gyermekek és az üres szólamokká vált hittételek kapcsolatáról mondja ezt, de félve kérdezhetjük: jobban értjük-e mi, a böjti ige fölé hajló gyülekezet? Van-e valóságos jelentése úgy, ahogyan Reményik Sándor írja: „... bennem lassan életté remegnek a szók: Kegyelem és békesség nektek” (Az én lelkipásztorom).

A jog szóhasználata legfeljebb az értelem számára segít: a megtorlás vagy büntetés elengedését, enyhítését nevezi kegyelemnek. Eletté akkor válik számomra az Istennel kapcsolatban, ha átélem Isten ellenszolgáltatás nélküli szeretetének nagyságát. A megérdemelt szeretetet sokszor tapasztaljuk egymás között. A gyermeknevelés is nagyrészt erre épül: ha jó leszel..., ha rendesen viselkedsz... — hangzanak a feltételek; s a gyermek számára magától értetődő lesz az így kiérdemelt szeretet. A szeretet számítóan önző motivációja megmarad felnőtt korunkra is: szeretek, hogy viszontszeressenek, s nem tudok szeretni önzetlenül, fenntartás nélkül, elhagyva a számító feltételeket.

Pált Jézus keresztyében Isten ellenszolgáltatás nélküli szeretetének varázsa ragadta meg. Isten abban mutatta meg rajtunk szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk! — ámul el Isten kegyelmén. (Rm 5,8) Ezért rokonértelmű szavak számára Isten kegyelme — és Isten jósága, emberszeretete (Tit 2,11 — 3,4). Isten felénk fordult, megbékélt velünk, találkozás jött létre, új viszony született. Mindez egy szóval a kegyelem. Erre nem szolgáltunk rá, nincs jogunk hozzá, nem tarthatunk rá igényt. Mégis a miénk, mert egyszer Jézus „szürke, fáradt és hozzánk hasonló” lett (Dsida: Krisztus), végigjárva a keresztyútját.

Ne vegyük hiába ezt a kegyelmet. Mert vissza lehet utasítani közönynyel. El lehet játszani hitetlenséggel, engedéltséggel. Az Istennel való találkozásból elidegenedést, a vele való kapcsolatból eltávolodást hoz a bűn. A megzavart vagy szétrombolt kapcsolat a kegyelem ellentéte, a hiába kapott kegyelem.

Egyik fiatal lelkész be akarta vezetni az istentiszteleten a közös Mi-atyánkot. „Mi azért választottuk meg magát, hogy maga mondja!” — oktatták ki a presbiterek az istentisztelet után, és ott nem mondják azóta sem. Ha a kegyelem új viszony, találkozás — akkor hiába vett kegyelem az, amikor még megszólítani sem vagyok hajlandó Istent. Tömörkény írja: egy bojtárgyereket kérdezett meg, van-e Isten? Tudom, hogy van, mert ha valami baj van a birka körül, a számadó mindig azt szidja — hangzott a válasz. Az fró eltűnődik azon, hogy Isten megismerésének milyen különös módja ez, s hány ember lehet az országban, aki csak így ismeri? Hiába kapott kegyelem... Hiába kaptak akkor is, amikor a másikat akarjuk kineézni belőle. Valaki visszajött; görbe utakról, amelyek elkerülték a templomot, mély utakról, amelyek elkerülték Istent. A templom mindig nyitva van számára is — hívtam magam is, s örültem őszinte vágyakozásának. Csak a „testvérek” szíve nem volt nyitva. „Mit keres itt ez a hitehagyott?! — halotta a templom körül állók megjegyzéseit, amelyek eljutottak oda, ahova szánták. Egy idő után így elmaradt megint. „Tudja, a tékozló fiú hazatalálhat — vallotta legutóbb —, az atya visszafogadja, a baj mindig a testvérral van ma is, aki ezt nem nézi jó szemmel...” Hiába kapott a kegyelem, ha kisajátított akar lenni.

Talán szabad ilyen és ehhez hasonló példákkal közel hozni az alapige intését: úgy éljete, mint akik nem hiába kapták az Isten kegyelmét. Hiszen a levél is tele van konkrét utalással, veszélyekre való hivatkozással, gyülekezeti és magánéletük torzulásaival. Az egyik éppen a következő versek fájdalma: a ti szívetekben kevés hely van számunkra. Bezárt szívvel sem lehet tehát élnie annak, aki kegyelemből él, sem Korintusban, sem ma itt. A veszélyek alaphelyzetükben ugyanazok régen is, ma is. Csakhogy könnyen lehet megnyugtató, ha csupán a régi gyülekezet felé elhangzó intésekről esik szó. Vannak fájó pontok ma is. Ilyene-

ket könnyen találunk önvizsgálat közben is, hogy intésünk ne legyen nagyképűen kioktató.

Zászkaliczky Péter

BÖJT 2. VASÁRNAPJA

1Tessz 4,1—7(8)

A már Korinthusban tartózkodó Pál apostol Timótheustól kap híreket a thessalonikai gyülekezet életéről. E hírek lelkesítők, hiszen arról szólnak, hogy a gyülekezet tagjai hitben-szeretetben élnek és járnak. A jó hírek mellett Timótheus nem hallgatja el a fiatal gyülekezet életének fonákságait sem. Beszámol arról, hogy egyesek hitbéli elbizonytalanodása komoly veszélyt jelent a közösségre nézve. Így válnak érthetővé Pál apostolnak szeretetből elmondott, ill. leírt intelmei.

Thessalonika Pál korában nemcsak liúktető életű kereskedelmi gócpont, hanem súlyos buktatókat rejtegető „tanpálya” is az első lépéseket tevő gyülekezet számára.

Alapigénk a gyülekezet szolgálatáról tanít. Thessalonikában és bárhol a világban, Pál korában vagy ma, de a jövőben is akkor szolgál Urához való hűségben a keresztyénség, ha életvitele, magatartása, hite és hitének gyümölcsei Isten akaratát hirdetik és az evangéliumban kitűzött célhoz igazodnak.

Egzegetikailag két dolog érdemel figyelmet az alapigében. Az egyik a 4. versben szereplő „szkeuosz” kifejezés, mely elsődlegesen edényt jelent, átvitt értelemben feleséget. Az új fordítású Bibliánk is a feleség szót alkalmazza a szövegben. A másik érdekesség az „en to pragmati” kifejezés értelmezése. Különbőféle fordítások eltérő kifejezéseket használnak, így: „valamely dologban”, „bármiben”, „semmiféle ügyben”. Nyilvánvaló, hogy a görög kifejezést tágabb értelemben kell értelmeznünk, annál is inkább, mert hitünk és szeretetünk az élet minden területén a jó cselekvésére sarkall.

Amire az igehirdetés során figyelniünk kell.

A jelenlevő gyülekezethez szóljunk, s ne a távolmaradt „hitetleneket” ostorozzuk és oktassuk. Aki egyébként sem él az igével, az nem tart igényt annak tanítására sem. Templomos híveink nagy része önmegelégtelttségben él. Hit és szeretet, hűség és tiszta életvitel terén rendszerint kevésbé érzi életét. Sokakban az a tudat alakult ki: vallásos vagyok, következésképpen igaz vagyok, emberi értékek tekintetében több vagyok az ún. „hitetlenekkel” szemben. Rá kell döbbernünk és döbbsenünk arra, hogy hívő életünknek megvannak a főnőkságai, és sok a restellni való a magukat vallásos embereknek mondók életében.

Ne törvényt hirdessünk, hanem evangéliumot. Próbáljunk rámutatni arra, hogy aki elfogadja a nagy Szolga értünk vállalt és végzett szolgálatát ma, az képessé lesz arra, hogy maga is tiszta és szent étellel szolgáljon. Feltétlen szólni kell a bűnbocsánat szükségességéről, hiszen egészséges étellel csak az tud szolgálni, aki maga is elfogadja Jézus Krisztus gyógyító szeretetét.

Vigyázzunk, hogy ne szűkítsük le mondanivalónkat a 6. parancsolatban foglaltak körére. Igaz, hogy mai életviszonyaink között ez önmagában véve is rendezésre szoruló nehéz ügy (3—5) versek, az alapige azonban ennél több, helyesebben szólva szélesebb kitékintésű.

1. Élünk tisztaságban — mert „Isten gyermekeinek neveznek minket, s azok is vagyunk”!

Keresztyén hitünk, létünk és egzisztenciánk, melyet az Istenhez való tartozás és a benne való bizodalom jellemez, Isten szeretete nyomán teremtődött és teremődik meg. Az Istenhez való tartozás azonban nem is annyira állapot mint inkább adottság, mely cselekvésben, az Istentől testreszabottan, mindig konkrétan jelentkező feladatvállalásban valósul meg. Az Istenhez tartozásunk legszembetűnőbb ajándéka és feladata az, hogy köt minket az Isten akarata. Nem elvekhez, nem szokásokhoz, nem korszellemhez, hanem ahhoz az evangéliumhoz, melyben Isten Jézus Krisztus által kitűzte életünk célját. Ma az élet sok területén komoly bajok vannak az erkölcsi értelemben vett tisztasággal. A házassági elvadások igen magas száma, a munkához és anyagi javakhoz való viszony eltorzulásai a közösség elleni bűnök meglevő szomorú tények. Az ún. civilizált világ és az éhező világ közötti szakadék, népek és fajok leigázása, nemzeti kincsek tervszerű kizsákmányolása és kifosztása, égre kiáltó bűnök. S teszi ezt többek között itthon sok „vallásos ember”, tőlünk távol pedig olyanok, akik Bibliára tett kézzel tesznek le hivatali esküt úgy, hogy megfeledkeznek az Igéről: „...senki ne csalja meg testvérét semmiféle ügyben”.

Egy ilyen borús összkép sokakban azt a gondolatot szüli: nincs igazság nem is lesz soha a földön, nincs tisztaság, siralomvölgy ez az élet — majd odaát jó lesz! Rá kell, hogy mutassunk arra, hogy az istenfiúságunk nemcsak a „majdra” áll, hanem Jézus Krisztusban már igaz ajándék. Tudjuk, hogy bűneink halálunkig leterhelnek minket, mégsem valami elérhetetlen feladattal bajlakodunk, amikor tisztán, szentül próbálunk élni, hanem abból szeretnénk Isten Lelkének erejével megvalósítani valamit, ami egyszer igazán mindenre és mindenkire nézve valóság lesz. A jövő reménysége nem teheti mellékessé azt, ami ma erkölcsileg kötelező.

Amit tőlünk várnak

Szándékosan fogalmaztam így e mondatot, s nem úgy, hogy amit csak tőlünk várnak. Ideje lenne észrevenni azt nekünk keresztyéneknek, hogy az emberiség javáért, benne népünk javáért nem istenfélő ember-társaink is sokat tesznek. Ki tagadhatná, hogy szocialista államunk védi a házasság intézményét, s mindent elkövet, hogy ez a jó rend fennmaradjon? Ki tagadhatná azt, hogy hazánkban a társadalmi tudatformálás vezérlő elvei így hangzanak: tisztaság, hűség, becsületesség, szociális érzület és tettek? Az egyház szolgálata iránt nemcsak azok részéről mutatkozik igény, akik evangéliumot akarnak hallani és a szentségekben részesülni, hanem az egész társadalom részéről is. Nevezetesen az, hogy sajátos adottságainkkal járuljunk hozzá az élet és a közösségi lét tisztaságához és egészségéhez. Önzésünk legyőzése és a szeretet megvalósítása mindenkor érvényes igény irántunk nemcsak Isten, de az emberi közösség részéről is. Sok minden értékét veszítette vagy más értékelést kapott az évtizedek folyamán. A tisztaságnak, becsületnek és szeretetnek az értéke azonban nem devalválódott. A következőket Isten akaratahoz mért keresztyén életvitel ma a legnagyobb szolgálat a társadalomban, amikor torz gondolkodású és erkölcsű emberekkel van találkozásunk. A magukat „kiélni” akarókkal szemben legyen határozott válaszuk a szeretetteljes, erkölcsileg feddhetetlen, szolgáló élet.

Tiszta élet Krisztus örömére — felebarátaink javára

Korunkban nagy szerephez jut az ember életében a praktikusság gondolata. Sokszor feltesszük a kérdést: megéri? Mi a hasznom belőle?

Van értelme? Van ennek jövője? Mi tagadás, nemcsak világi kérdésekben jelentkezik e szemlélet, hanem a hívő élet, a szent élet és a szolgáló élet vonalán is. Annyira nem mai kérdés és szemlélet ez, hogy még Jézus Urunk tanítványai is afelől tudakozódtak, hogy mi lesz szolgálatuk jutalma.

Az erkölcsös, tiszta életnek önmagában is van haszna. Minden normálisan gondolkodó ember igényt tart rá, igyekszik megvalósítani. Tisztaság, hűség és önzetlen szeretetteljes szolgálat nélkül nincs harmonikus családi élet, nincsenek szerető és ránk tisztelettel felnéző gyermekek, szülők és idősök iránti megbecsülés, igaz barátság, jó közösségi közérzet. Ahol emberek önző módon felrúgják az Isten teremtésbeli jó rendjét és szántsándékkal megpróbálják lezülleszteni az Isten és a közösség által is védett értékeket, ott úrrá lesz az idegesség, a gyanakvás, a féltékenységek, a rosszindulat, a revansvágy. Ilyen környezetben a töredékét se tudjuk nyújtani annak, amit szeretnénk tenni az élet szolgálatában. A tiszta élet haszna és nyilvánvaló pozitív értéke akkor válik igazán nagygyá előttünk, amikor Isten kegyelmes szeretete nyomán bűneinktől megszabadultan megízlelhetjük az új élet áldásait.

A nyilvánvaló haszon mellett ott a másik gondolat is: a tiszta, megszentelt életnek holnapja van. A bűn mindig a mában, a mának, a pillanatnak él és gondolkodik. Nem számol azzal, hogy a ma gyönyörét a holnap könnye fogja követni. A carpe diem gondolkodás nagymértékben kísért mindenütt. Mi azzal a tudattal élünk, hogy nemcsak ma van, hanem holnap és holnapután, és ítélet és új kezdet. A jelen magvetése a jövő termésének a garanciája. Milyen szellemi, lelki és erkölcsi értékeket adunk azoknak, akiknek életét a számonkérés beharangozásával kezünkbe tette le az Isten?

Szent és tiszta életre önerőből képtelenek vagyunk. Jézus Krisztus azonban vállal minket, hogy áldozata ajándékaival megújítson, hogy mi is vállalni tudjuk azt az életstílust, ami előtte kedves, embertársainknak pedig hasznos.

Szalay Tamás

Egyháztörténeti évfordulók

A fény és árnyék művésze

Rudnay Gyula halála 25. évfordulóján

Felvidéki, ősi magyar családnak a reformáció idején evangélikussá lett ágából született Pelsőcön, 1878. január 9-én. Édesapját, a pelsőci kocsmabérlőt hamar elvesztette. Özvegyen maradt édesanyja nevelte testvéreivel. Ezért szeretett volna mielőbb saját lábára állni. Elvégezte az Iparrajziskolát, s aztán merészen Münchenbe ment, hogy Hollósy Simonnál tanulhasson. Nagyszerű művészi készségét továbbfejlesztette Párizsban, majd Nagybányán, de közben Rómában is járt. Első kiállítását Pásztor János szobrász barátjával közösen rendezték Budapesten 1910-ben, miután már vagy öt éve Hódmezővásárhelyen letelepedve jó barátságot kötöttek.

Rudnay Gyula sajátos, nemzeti stílusú, magyar művészetet akart. Ezért fordult a nép élete-sorsa felé. Alföldi tájai, a feszült viharelőtti légkör, sötét-gomolygó felhők, düledező tanyák, tempós, elnyútt parasztok jellemzik, de más témájú képein is érződik, hogy magyarságán szűrt át mindent! (pl. olaszországi képein is magyar égbolt kéklik elénk). Művészetének lényegét az olaszok ismerték fel először, de sorra nyerte a díjakat, aranyérmeket más, jelentős külföldi tárlatokon, hírt s nevet szerze a magyar festészetnek.

Az első világháború monumentális drámái kompozíciókat váltott ki belőle (Menekülők, Kozák stb.). Az utána következő években nagyobb részt Bábonyban festett. Egyetlen oltárképe itt a kis evangélikus templomban van. (Napkeleti bölcsek, 1940.) De a református templom kazetás famennyezetének terveit is ő készítette. Alkotása található még a szentesi rk. templomban is. Bábonyi időszakában az ottani egyházmegye felügyelői tisztét is betöltötte. Mélyen hívő ember volt, kinek vallásossága nem látványosságból állott, hanem határozott, igaz meggyőződésből.

Roppant kedvelte a zenét. Hegedülni falusi cigányoktól tanult meg, s nagyszerű átéléssel tudott muzsikálni. Szikár, magas, fejedelmi tartású alakja tiszteletet parancsolt. Mégis csupa emberszeretet lakott benne. Tanítványai számára a Horthy-korszak nehéz éveiben nyári művésztáborokat szervezett (Makó 1925—27, Szeged 1926), hogy a tehetséges, de szegény sorsú diákokon segítsen. Nemeszser pedig ösztöndíjnak álcázott, de saját pénztárcájából juttatott összegekkel támogatta őket.

Rendkívüli művészi és pedagógiai készséggel rendelkezett. Nem ok nélkül hívták meg 1922-ben a Képzőművészeti Főiskolára tanárnak, ahol nyugalomba vonulásáig, 1947-ig sokszor töltötte be a rektori tisztelet.

1947-től Baján alapított művésztáborban élt, dolgozott és tanított. Kossuth-díjas, érdemes művész, akinek szellemi ősei Goya, Munkácsy és a kuruckori csatafestők voltak.

Negyedszázada, 1957. január 4-én halt meg rövid betegség után. Népének szeretete képeiben él tovább.

Bence Imre

Az Evangélikus Sajtóosztály Irattejesztésében kapható

Biblia (új fordítás)	180,— Ft
Újszövetség	46,— Ft
Anyakönyvi kivonatok	—,50 Ft
Kis Káté	3,— Ft
Anyakönyvi ívek	3,20 Ft
Konfirmációi emléklap	2,— Ft
Emléklapok	3,— Ft
Karner: Isten, világ, felebarát	4,— Ft
Hitvallási iratok I.	45,— Ft
Hitvallási iratok II.	45,— Ft
Groó: Az élet kenyere	5,— Ft
Űrvacsorai ostya	6,50 Ft
Ottlyk: Istenszeretet — emberszeretet	17,50 Ft
A reformáció öröksége és kötelezése	22,— Ft
Koráliskola II.	50,— Ft
Hitünk-életünk (szórványhittankönyv)	16,— Ft
Csizmazia: Igaz emberségért	32,— Ft
Ottlyk: Az evangélikus egyház útja a szocializ- musban	80,— Ft
Koren: Körkép	40,— Ft
Rédey: Az elfelejtett ember	33,— Ft
Muntag: Amósz könyve	105,— Ft
Cserháti: A kolossébéliekhez írt levél	127,— Ft
Káldy: Hanem hogy Ő szolgáljon	140,— Ft
Káldy: A diakónia útján	60,— Ft
Fabiny—Hafenschcr: Négyszázötven éves az Ágos- tai Hitvallás	40,— Ft